

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun.

Mart 2022
Sayı: 78
Fiyatı: 14 TL
KKTC: 15 TL

Bardak Altlığı,
Ayrac ve Poster
hediye!

"Bu dünyada başka türlü
yaşamak da mümkün mü?"

Küçük Kara Balık

Ataol Behramoğlu • Sevin Okyay • Cengiz Bozkurt • Deniz Tekin • Haydar Erpülen • Ayşen Şahin • Emre Kongar • Evrim Kuran • Şükrü Erbaş • Gökhan Horzum
Kaan Sezyum • Celine Symbiol • Özgür Sızıl • Deniz Kaya • Arslan Zeki • Aydin Ergün • Halil İbrahim Sağlam
Mehmet Engin • Lale Gökçe • Sibel Uğurlu • Fulya Özlem • Doğu Şahin • Ali Deniz Uslu • Aydılgel • Barış Akpolat • Gül Çetin • Sama Bada
Almula Türedi • Semiha Durak • Barış Demirel • Pelin Şanlı Türker • Senem Çetinkaya • Y. Emre Ceren • Onder Abay • Oğuz Alkan

İNSANLAR ÖLÜR, TANRILAR ÖLÜR AMA O YAŞAMAYA DEVAM EDER...

Cadının Yüreği'nde Gornichec, İskandinav mitolojisinin göz ardı edilen, Loki'nin Asgard tanrılarından gizlediği eşi, buz devî cadı Angrboda'nın hikâyesini anlatıyor.

“Madeline
Miller'in
Ben,
Kirke'sini
sevenler için
birebir.”

—LIBRARY
JOURNAL

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İthaki Mehmet Ali & Akşamsefası İthakiyınları /ithakiyınları

BAVUL

"Bu dünyada başka türlü yaşamak da mümkün mü?"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://irantey.org>

Kuşak Kara Balık

BAVUL

“İyi insan olmak, dünyadaki
her şeyden daha zordur.”

Fatma Girik

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - kitaptrantey.org

CENGİZ BOZKURT

Belirsizlik değersizliktir

Yakın zamanda normal sağlık kontrollerim sonrasında kan değerlerimde çıkan bir anormallik hekimlerimi şüphesevk etti ve MR, biopsi sürecini kapsayan iki haf talık bir süreç geçirdim. Sevgili profesörüm hastalık isimlerine takılımam gerektiğini söylerken babamı pankreas kanserinden kaybettiğimi, hayattaki ablamın da yıllardır kolon kanseriyle mücadele ettiğini gayet iyi biliyordu ve üstü kapalı bana o hastalığı işaret ediyordu. Çıkma ihtimalin yüksek ama erken yakaladık, endişe etme gibi sözlerle beni teselli etmeye çalışıyordu. Böyle bir durumda herkesin içine düşeceği bir hallet-i ruhiyeye girdim tabii, allak bullak oldum. Birinin ciddi sağlık problemleri olan daha büyümemiş iki kızım vardı. Onların büyümesini göremeyeceğim dedim kendi kendime ve en çok buna üzüldüm. Hemen Google üzerinden kaç yıl yaşarız hesapları, en kısa ve en uzun ömür süreleri filan hepsine baktım. Bir gün öleceğimizi hepimiz biliyoruz ama "Böyle de olmadı bel" gibi şeyler dedim kendi kendime. Böyle bir durumda güneşin doğuşundan batışına bile ayrı anlamlar yükleyip dünyaya melankolik bakmaya başlıyorsunuz arkadaşlar. Sanki her şey slow bir müzik klipi ve siz o son şarkının içinde yürüyorsunuz gibi. Tuhaf bir duygu, anlatılmıaz yaşanır denilen cinsten. O iki haf ta benim üzerimde haliyle birçok etki bıraktı ama ikinci gündün biopsi sonucunu alana kadar geçen süreçte çok net olumlu bir etki de yaşadım. Çok gariptir, kızımın durumunu öğrendiğimden beri yaklaşık 4 yıldır yaşadığım kaygının sebep olduğu uyku düzeni bozukluğu bir anda gitti ve müthiş iyi uykular çektim kendime, mışıl mışıl uyudum. Yaşam

sürenizi bilmek insana garip bir rahatlık ve huzur veriyormuş, en azından bende öyle oldu. Üç yıla üç, beş yıla beş neyse ne ama süreyi bilmek onu şöyle yaparız bunu böyle yaparız, toparlanır gideriz gibi şeyler düşündürüyor insana. Her gün kafanıza taktığınız birçok şeyi, trafikten tutun da kaba saba insanları, iş stresi, ülkenin durumu filan... Her şey görece önemsiz hale geliyor. İnsanı asıl öldüren sanırım belirsizlik. Endişe ve mutsuzluk kaynağı kesinlikle o.

Şimdi size çok tartışmalı şeyler söyleyeceğim. Her insana öleceği tarih söylenmeli, bunu bilmelive ona göre yaşamalı. İddia ediyorum kesinlikle daha neşeli, mutlu ve eğlenceli bir hayat süreceklerdir. Her anın büyüsunü, sevdikleriyle yedikleriyemeyişin tadını bile ayrı alacaklar, onlarla geçirdikleri her güne şükredecekler, dünyaya başka bir gözle bakıp, zevkini sürecektlerdir. Ben o iki haftada tabuta girdim çıktım ama dünyaya dair tüm hesaplarımı yapmış, defterleri kapatmış, Z raporunu almış halde çok temiz uykular çektim kendime. Garip bir rahatlık geldi ta ki raporlar çıkana kadar. İki doktorum da inanılmaz mutlu şekilde beni aramış, iyi huylu çıkan hastalığın müjdesini bana vermişlerdi. Neredeyse benden daha çok sevinmişlerdi. Ben de çok sevindim elbette; çocuklarımla, sevdiklerimle daha uzun zaman geçirebileceğim diye. Ama maalesef endişeli, uykusuz gecelere geri döndüm. Güleşem mi ağlasam mı bilemedim. Çoğu zaman kendi halime güldüm.

ODTÜ Fizik'te bize okutulan Werner Heisenberg'in 1927'de ortaya attığı 'Belirsizlik İlkesi'ni, Kuantum Mekanikliği Teoremi'ni yeniden hatırladım. Çok kabaca hiç bir şeyi olduğu gibi

gözlemleyemezsiniz, gözlemlediğiniz her şeyi değiştirirsiniz diyen ilkeyi. Hiç bir işe yaramadı.

'Belirsizlik en kötü ihtimalden daha acı vericiydi' der Dostoyevski. Gerçekten de öyleydi, bizihi deneyimledim, ona hak verdim.

Son iki yılda hayatımızın ortasına oturan koronavirüs salgını birçok insanda şaşkınlık, üzüntü, korku, kaygı, öfke, panik gibi birçok karmaşık duygu hali yarattı. Bu salgının da ne zaman biteceğinin bilinmemesi hem okul çağındaki çocuklarda hem yetişkinlerde zihinleri ve ruhları bulandırmış durumda.

Belirsizlik her insanda kontrol kaybı ve güvensizlik duygularını tetikler. Pekli bu durumda baş edebilmenin tek yolu hayal kurmaya başlamanın ve kişisel hedefler koyup, kısa süreli de olsa programlar yapmak değil mi o zaman? Umud, sabır ve hayal belirsizliğin insan üzerinde yarattığı yıkıcı etkinin panzehirleridir. Birilerinin bize her ne koşulda olursa olsun geçecek demesi lazım ya da kendi kendimise bunu sık sık tekrar etmemizin gerektirdiği günlerden geçiyoruz. Birisi de çıkıp size 'geçecek' diyorsa onu da dinleyin ve dans edin derim, ne diyim daha.

Son söz; aşkta da belirsizlik en yıkıcı ateştir, kavrulur, erir, kahrolursunuz. Kimsenin başına vermesin. O zaman yakın bir arkadaşınızın size eğilip fısıldadığı basit 'merak etme bu da geçecek' cümlesi en büyük kurtarıncınız olur.

**Birinin hayatının
Neresinde olduğumu
Çözemediğim zaman,
hiç bir yerinde olmamayı
tercih ederim.
Çünkü belirsizlik,
Değersizliktir.
Huzeyfe Mücahid**

Aranan çap bulunamadı...

KAAN SEZYUM

Çapsız bir zengin olacağıma, çaplı bir fakir mi olmayı tercih ederim acaba?

Yoo etmem, çaplı bir zengin olmak da olabilir tabii ki... Ya böyle aileden gelen parayla genç yaşta altına şekilli araba çeken gençlere kızanlar var mesela. Bu yanlış, bu gençler hep vardı, hep de olacaklar. Esas durum o gençlerin gençliklerinden sonra ne hale gelecekleri... Ama bazen gecenin bir vakti sessiz sokakta patili matili hareketler yapan genç arkadaşlarıma da biraz sitem edeyim diyorum bazen. O da yaşlılık belirtisi. Yoksa biz de patıcıyız...

Ben pepelerin okuduğu yabancı bir kolejde okudum. Okulda insanların durumu fena değildi ama ailelerin kalitesinden midir nedir, çok zengin olan arkadaşlarımızın çok zengin olduklarını bile arca lisenin sonunda fark edebiliyorduk. Anne baba evladına insan gibi davranırsa çocuk da insan gibi büyüyüp hayliye.

Ama tabii ki arada liseye (daha 18 yaşına tam gelindiği anda alınan ehliyetle) arabayla gelenler de vardı. Hatta bir arkadaşımız Beach Buggy denilen böyle büyük tekerlekli kumda giden araçlar vardır, onunla filan geliyordu. Babası motor sporları tutkunu, bu çocuk da fantastik kuntastik arabalarla geliyor okula. Daha cebimde lastiklere hava bastırarak kadar bile para yok (o zamanlar lastiklere hava bastırmanın ücretsiz olduğunu bilmiyordum tabii), elemanlar Korvet'le, Masteng'le geliyor okula... Üzücü bir son olarak, arkadaşımızı daha liseden mezun olmadan kaybetmiştik. 200'le gazlarken kaza yapmıştı. Toprağı bol olsun, gençlik zor tabii. Bütün o karmakarışık duygularla yaşıyorsanız, her hareketin aslında geleceğini feci şekilde etkileyebiliyor, her seçim geleceğini belirliyorken, işte gencecikken altında 200 basan bir araçta ne yapacağınızı her zaman bilemeyebiliyorsunuz. Gençliğin en temel problemlerinden biri de bu. Verdiğin kararların ilerisini fazla göremiyorsunuz ya da görmek istemiyorsunuz...

Ne bunalım yaptım ya iki dakikada... Neyse başa geri dönelim. Arap zenginler vardı cüce atma yarışması filan yapıyorlardı. O eleman mesela nasil bir kafa yaşıyor merak ettim. Yani aklına "Ya şimdi, cüce

atsak şuradan ileri doğru, ne büyük koparız" diye mi düşünüyor acaba? Adam o kadar zengin ki, hayattaki hiçbir şeyin değeri yok neredeyse onun için. Her şeyi satın alabiliyor. Baksana cüce atma yarışması yapıyor, e yarışmada atılan cüceler de var. Şimdi kendinizi cücelerin yerine koyun. Şu anda tiko para 10 bin Dolares veriyorlar, sizi

Ama bazen gecenin bir vakti sessiz sokakta patili matili hareketler yapan genç arkadaşlarıma da biraz sitem edeyim diyorum bazen. O da yaşlılık belirtisi. Yoksa biz de patıcıyız...

birkaç kere alıp sağa sola atacağız. Kabul eder misiniz? Etmezseniz, ücreti ikiye çarpın. Kararınızı verene kadar ücreti ikiye çarpmaya devam edeceksiniz. Belki bazı kendini 2 milyon Dolares'e attırır, kimisi 200 Dolares'e de... Çok zengin tanıdıklarım oldu

çok şükür. Bir tanesi sizlere ömür, çok da enteresan bir insandı. Denizi seviyordu, kibar, ağızsözlüydü ama deli gibi çalışkandı. Ben o kadar çalışkan olamam gibi geliyor bana. Bir yandan da aile işte, aile çok çalışkan belli ki, adam da mega çalışkan olmuş... Bir yandan da fırsatlar bambaşka tabii, benimle onun durumu ayrı... Bi tane daha var, sohbetimiz de var kendisiyle. Adını veremeyim, adı marka zenginlerden gibi düşsün. O da mesela çok genç ruhlı bir eleman. Keyif dolu, çocuklarını çok sevir. Bu kadar pozitif motivasyonu nereden buluyor anlamıyorum. Çünkü limitsiz zengin bile olsanız, en pahalı şey motivasyon. Parayla da alamıyorsunuz onu. İşte bunda da ondan var, bu da çok çalışkan. Şimdi eğer siz daha gençseniz ya da değilseniz hiç fark etmez. Motivasyonunuzu bulduğunuz an ona yapışın. Kendinizi hep o lisedeki çocuk gibi düşünün. Sadece bir sonraki adımın sizi nereye götürebileceğini çok da iyi görebiliyorsunuz. En büyük avantajımız bu.

Neyse ben de gidip zengin olayım da hiç çalışmayayım... Ya işte bazı zenginler de bu kafada ölene kadar çalışıyor. O da bir tutku, bir bağımlılık. Ben zengin olsam sonra bi daha çalışmam ya. Zenginler, sözüm size!

Çizim: Ahmet Karakaya

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

EVİRİM KURAN

Birinin gerekirse simit yenmesini uygun gördüğü, bir diğnerinin gözlerimin içine bak istikrarı gör diye ekonomiyi yönettiği, bir çocuğun doymak için su içtiği, her birimizin fonda gerilim filmi müziğiyle doğalgaz, elektrik, su faturalarımızı beklediğimiz, batinın bizi kıskanmaya devam ettiği, Sebze Üretim Tekniği bölümü mezununun Uzak Ajansına Başkanlık Müşaviri olarak atanabildiği fırsatlar ülkesinde genel kabul görmüş iktisat kurallarına göre yaşamayı özlediğimiz bugünlerde kendimi en çok safsatalardan uzak tutmaya çalışıyorum. Safsata, akıl yürütme sürecinde ortaya çıkan bir hatalı düşünme formu. Bir safsatayı ilk duyduğumuzda kulağa mantıklı gelir. Eğer dikkat etmezseniz, safsatalar sizi kolaylıkla ikna edebilir- daha doğrusu kandırabilir. Envai çeşit safsata var. Ancak bir tanesi var ki, insan gerçekten hayret ediyor. Hakikat sonrası çağda bizimki gibi ülkelerde yoğun sosyal medya kullanimi, ciddi bir safsatayı ata sporumuz haline getirdi: "Buna Ne Diyeceksincilik".

Aslında bir Sovyet propaganda tekniği olan Buna Ne Diyeceksincilik safsatası ile sizin de sık karşılaştığınızı sanıyorum. Herhangi bir konuya dair görüşünüzü ortaya koyduğunuzda, tepki verdiğinizde ya da kınadığınızda bir kısım insan kafatasının içindeki uzun minimal kısmını kullanarak şöyle soruları sıralar:

Şuna niye tepki vermedin?

Peki buna ne diyeceksin?

Onu da böyle eleştirdin mi?

Memleketin meşhur safsatalarından biri de Ya Siyah Ya Beyaz Safsatasıdır. Bu safsata türü, gerçekte çok seçenek olmasına rağmen, karşıdakini iki seçeneğin arasında bırakmak suretiyle kurulan bir düşünce tuzakını anlatır. Ya benimsin ya toprağın, ya sev ya terk et diye

SAFSATA

"...her birimizin fonda gerilim filmi müziğiyle doğalgaz, elektrik, su faturalarımızı beklediğimiz, batinın bizi kıskanmaya devam ettiği, Sebze Üretim Tekniği bölümü mezununun Uzak Ajansına Başkanlık Müşaviri olarak atanabildiği fırsatlar ülkesinde genel kabul görmüş iktisat kurallarına göre yaşamayı özlediğimiz bugünlerde kendimi en çok safsatalardan uzak tutmaya çalışıyorum."

kendini gösteren bu safsataya sık rastlarız bizim topraklarda. Beni sevmiyorsan, benden nefret ediyorsun demektir. Bazı fikirlerime katılmıyorsan, bana tamamen karşın demektir. Dindar değilsen, ateistsin demektir.

Bizim topraklarda sık rastlanan yanıltmacalardan bir diğeri de Niteliksel Kişi Karalama safsatasıdır. Bir fikrin reddedilmesini sağlamak için, fikrin kendisiyle ilgilenmek yerine fikir sahibi kişinin etnik kökeni, politik tutumu, dini görüşü gibi niteliklerine saldırılara her merca da denk gelebilirsiniz. Bazı şahıslar "afedersiniz Ermeni"dir, "biliyorsunuz Alevi"dir. İşçi haklarını savunuyorsanız komünistsinizdir ve bu bütün fikirlerinizi geçersiz kılabılır. Mesleğiniz, siyasi görüşlerinizi geçersiz kılabılır. Bir gün onu küçük düşürmek isteyen birisi Mehmet Akif Ersoy'a gelir ve siyasetten anlayamayacağı imasıyla "Afedersiniz ama siz baytar değil miydiniz?" der. Mehmet Akif yanıt verir: "Evet, hayırdır? Bir yeriniz mi

ağrıyordu?"

Elmayla armutu karıştırma meyli olana dert anlatmak zahmetlidir. Ben yine de anlatmaya gayret ederim. Kişisel sınırların ihlal edilene dek. Safsata ve yanlışlıkları en çok gençlere anlatmayı önemsiyorum. Gençlik duvarları yıkacaksa bunu safsatalara direnerek gerçekleştirecek. Keşke ilkokullarda safsata dersi olsa.

Romancı David Foster Wallace 2005'te Kenyon College'in mezuniyet töreninde bir konuşma yapar. O gün unutulup giden o konuşma metni, yazarın üç yıl sonraki intiharı üzerine yeniden hatırlanır, gün ışığına çıkarılır hatta This is Water / Bu Su Türkçesiyle kitaplaştırılır. O konuşmada ve o kitapta beni çok etkileyen bir meselden bahseder Wallace:

İki genç balık, beraberce suda yüzüyormuş. Karşıdan gelen yaşlıca bir balığa rastlamışlar; yaşlıca balık onlara bir baş selâmı vererek şöyle demiş: 'Cünaydın çocuklar. Su nasıl?' Genç balıklar yüzmeye devam etmiş ama bir süre sonra bir diğnerine dönüp sormuş: 'Su da neyin nesi?'

Wallace gözlerimizin önünde uzandığı halde görmediğimiz yalın gerçekleri hatırlatır bu meselle.

Nazım Hikmet 1947'de, Wallace'dan 58 yıl önce, 'Dünyanın En Tuhaf Mahlûku' şiirinde tam da bunu anlatır:

"Dünyanın en tuhaf mahlukusun yani, hani şu derya içre olup

deryayı bilmeyen balıktan da tuhaf."

Damarlarına safsata zerk edilmiş bir toplumda denizin içinde olduğu halde denizi fark etmeyen balıklar çoktur. İnsan onuruna ve çağa yakışır bir yaşam için bu düşünce tuzaklarından sakınmak zordur ama elzemdir.

Bu bahar hepimize akıl sağlığı, safsatalara direnme gücü ve kendini onaran umut dilerim.

ATAOL BEHRAMOĞLU

RADIŞÇEV, FİKRET VE İNSAN OLMAK ÜZERİNE

Aleksandr Radişçev ülkemizde pek fazla tanınan bir Rus yazarı değildir. Birçok okurum belki de ilk kez bu yazıyla adını duymuş oluyor.

Dünyada da Rus edebiyatı uzmanları dışında gereğince tanıdığını sanmıyorum.

Oysa 18. yüzyılın ikinci yarısında, 1749-1802 yılları arasında yaşamış olan bu şair ve yazar, baskıcı bir monarşi yönetiminin egemen olduğu ülkesinde, acılar ve sıkıntılarla örselenmiş ve sadece 53 yıl süren yaşamında ürettikleriyle ve bu yaşamın kendisiyle çok daha büyük bir ilgiyi hak etmektedir.

İlk ürünlerinden "*Özgürlük Kasidesi*", genç Puşkin'den çok önce, Rus edebiyatında bu konudaki ilk üründür.

Ona ününü sağlayan, başının derde girmesine de yol açan baş yapıtı ise, yayınlanma izni alamadığı için evinde bir el aygıtında çoğaltıp sınırlı sayıda dağıttığı bu nüshalar yönetim tarafından toplatılıp imha edildiikten sonra da ancak yüz yıldan daha uzun bir zaman sonunda, 1905 devriminden sonra okurla buluşabilen "*Petersburg'dan Moskova'ya Yolculuk*" adlı kitabıdır.

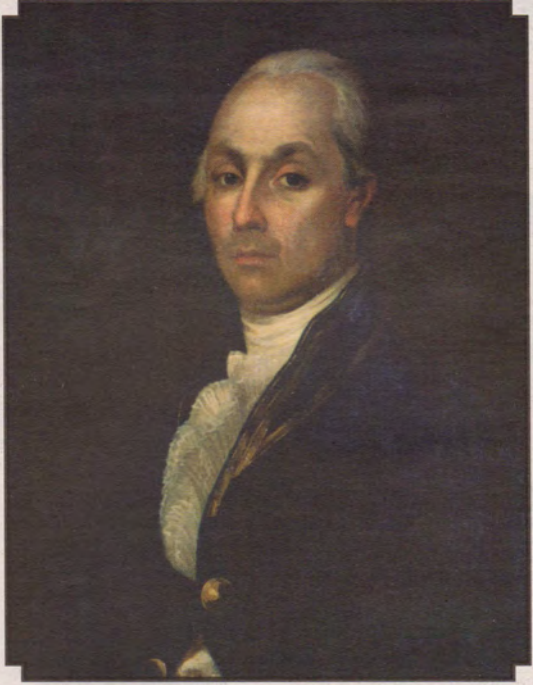
Bu benzersiz yapıt, köylünün hiçbir kişilik hakkına sahip olmaksızın toprak sahibinin kölesi olduğu "toprak köleliği" sisteminin gözü pek bir eleştirisiydi.

Radişçev yolculuğunda tanık olduğu, bu acımasız sistemin sonucu olan yaşam sahnelerini, gerçekçi bir gözlem gücü ve ödünsüz bir ses tonuyla betimlemektedir...

Kendisi de toprak sahibi(aristokrat) bir ailenin çocuğu olarak ülkesinde ve ülke dışında çok iyi eğitim gören ve yüksek devlet görevlerinde bulunan yazar bütün görevlerinden alınarak idama mahkûm edilmiş, fakat karar uygulanmayıp yıllar sürecek Sibirya sürgününe dönüştürülmüştür.

Radişçev'in sürgün yıllarında yazdığı "*İnsan, Ölümüllüğü ve Ölümüllüğü Üstüne*" başlıklı dört büyük bölümün oluşan bir başka yapıtı, iddialı adını hak edecek önemde bir felsefi düşünce ürünüdür.

Yazının Radişçev bölümünün onun Sibirya'daki ilımsız adasına sürgüne giderken söylediği dizelerle tamamlanmış olayım:

*Bilmek mi istiyorsun: Kimim ben?
neyim? nereye gidiyorum?*

*Ne idiysem öyleyim ve ömrümce öyle
olacağım*

Hayvan değil, ağaç değil, köle değil insanım!

Nesirde ve şirde, gözü pek yigitlere

Daha önce bilinmeyen yollar açmaya;

Duygulu yürekler için ve gerçeğe

sorumluluğumla

Oraya gidiyorum, ilimsk'e, sürgüne.

Radişçev'i ben, bizim
ondan yüzyıl sonra yaşamış
Fikret'imize benzetirim.

Tevfik Fikret (1867-1915)

Aleksandr Radişçev'den de
daha az yaşamış. Sadece
48 yıl.

Az önce tarihlere bakıp
daha önce hesaplamadığım
ya da belki aklımdan çıkmış
olan sonucu görünce şaşırđım
doğrusu ve üst üste birkaç kez
tekrar hesapladım...

Tevfik Fikret ve sadece 48 yıllık bir yaşam.

Bu süre içinde "*Sis*", "*Millî Şarkısı*", "*Hânı
Yağma/Yağma Sofrası*" gibi ölümsüz şiirler
ve "*Tarih-i Kadim/Eski Çağlar Tarihi*" gibi bir
destan.

Fikret idama mahkûm edilmedi ve sürgüne
gönderilmedi. Fakat monarşinin egemen
olduğu ülkede bu sisteme karşı ödünsüzce
yükseletilen en önünde yer aldı ve kendini bir
bakıma sürgüne mahkûm ettiği Aşyan'ında
yaşama veda etti...

Radişçev ve Fikret arasında özdeşliğin
temeli, insan anlayışlarındadır.

Sürgüne giderken Radişçev "*hayvan değil,
ağaç değil, köle değil, insanım*" diyordu.

Yüz yıl sonra Fikret aynı şeyi şu
dizelerle dile getiriyor:

*ey yaşam
ey ruhu evrenin,
kutsayın, insan
kutsanmayı hak
etmektedir;
odur tanrısı iyiliğin ve
kötülüğün
ve bütün olabirliklerin.
İnsanın, özgür, düşünen,
yaratıcı bir varlık değil kul
olduğu inancının dayatıldığı
günümüz Türkiye'sinde, Radişçev ve*

Fikret, hem şiirleriyle hem yaşamaları ve
kişilikleriyle, üzerlerinde her zamankinden
daha çok düşünülme hakkı etmekte.

(*) Radişçev dizelerinin çevirisi ve Fikret'in
günümüz Türkçesine uyarlanması benimdir. AB

**Radişçev'i ben,
bizim ondan yüzyıl
sonra yaşamış
Fikret'imize benzetirim.
Tevfik Fikret, Aleksandr
Radişçev'den de daha
az yaşamış.
Sadece 48 yıl.**

GÖKHAN HORZUM

Olmaya Devlet Cihanda

Sevgili Bavl okuyucuları siz bu satırları okurken değil ama ben bu satırları yazarken Rusya Ukrayna'ya girdi. Putin NATO'ya doğru orta parmağını sallayarak "maçan sıkıyorsa buyur" dedi. Dünyanın her yerinde her savaşın savaşın taraflarca haklı sebepleri vardır. 1. Dünya Savaşı'nın başlatan kurşunu atan Gavrilo Princip'in Belgrad'da heykeli var. 17 milyon insanın ölümüne sebep olmuş bir adam. Ama Sırlar onu bağımsızlık kahramanı olarak görüyorlar. Ben olsam Gavrilo adının kullanılmasını yasaklardım. Ama ben bir ülke değilim. Ben bir başkasıdır. Bir ben vardır benden içeri fakat burada konu ben değilim.

Ruanda'da Hutular soykırım yaparken Tutsilerin insan değil hamamböceği olduklarını söyleyerek onları insandığına, taca atıyordu. Halbuki Tutsiler insandırlar. Ruanda'nın Belçika sömürgesi olduğu yıllarda Belçikalılar azınlık oldukları için Tutsileri üst sınıflara taşımış Hutuları ise gelir dağılımının dibine itmişti. Hutular öfkelerini Tutsilerden çıkarmak yerine Belçikalılara yönelmeyi tercih etse bugün dünya tarihinde bambaşka şeyler

konuşuyor olurduk. Halbuki bugün Hutuların yönettiği Ruanda'nın en önemli ekonomik partnerlerinden birisi Belçika.

11 Eylül'den sonra Bush yönetimi önce Saddam'la El Kaide'yi eşleştirmeye çalıştı. Sosyalist kökenli seküler Arap milliyetçiliğinin dibine kadar Vahhabi radikal İslamcılığıyla flört ettiğine inandırmaya çalıştılar herkesi. Ortalama Amerikalı, Amerika dışında ne olup bittiğiyle ilgilenmediği için onlara bunu yedirmek zor değildi. Ama dünyanın geri kalanı yemedi. Bunun üstüne dönemin ABD dışişleri bakanı Colin Powell Saddam'ın kitle imha silahları olduğu, atom bombası geliştirdiği tezini cansiperane savundu Birleşmiş Milletler'de. Yalan söyledik düpedüz. Sonradan çok da pişman oldu ama ne çare. O dönem de Amerika Putin'in bugün yaptığını yapıyor, "ben bunlara griyorum arkadaş, maçası sıkan varsa gelsin engel olsun" diyordu. Ama bunu daha nazik, daha diyaloglu, daha "diplomatik" bir yoldan yapıtlar. Putin ise hiç bu numaralara uğraşmadan yapıyor. Birisi bok diğeri osuruk. Aralarında aslında bir fark yok.

Devletler, özellikle uluslararası ilişkiler söz konusu olduğunda, sokak röportajındaki amcanın devleti olmaktan çıkar. Amca "Nerde bu devlet!" diye bağırırken sentli benli olabileceği bir devletten, aslında bir üniformadan bahseder, eti kanı vardır o devletin, o devlet hata yapabilir, insana daha yakındır

çünkü. Günahı, sevabı olur. Ama uluslararası ilişkiler söz konusu oldu mu devletin yanına yaklaşamazsın. Çünkü sen artık o "devlet"le aynı ligde değilsindir. Orada ulusal çıkarlar, stratejik denge, karşılıklı yokoluş gibi sokaktaki amcayı ambale edecek kavramlar devreye girer. O zaman işte, sıradan insanın yavaş yavaş ya da bugünlerde Ukrayna örneğinde olduğu gibi hızla göt altına gittiği bir süreç başlar. İnsanın soyutlama yeteneği evrensel matematiği anlamakta çok büyük bir nimet olmakla birlikte işte tam da devlet meselesinde ölümcül bir silaha dönüşebilir.

En iyi devlet olmayan devlettir. Olmaya devlet cihanda sözü çok güzeldir, gerisini hiç konuşmaya gerek yok.

En iyi devlet olmayan devlettir. Olmaya devlet cihanda sözü çok güzeldir, gerisini hiç konuşmaya gerek yok.

ANNELER VE KIZLARI:

Kayıp hatıranın izinde

ZEHRA ÇELENK

Koku hafızası müthiş bir şeydir. Yine de çocukluğun kokularını daha güçlü biçimde hatırlayabilmemizin nedeni, dünyaya dair ilk anılarımıza eşlik etmeleridir belki.

"Dünyaya bir kez çocukken bakarız, gerisi hatıradır."

*"Dünyaya bir kez çocukken bakarız. Gerisi hatıradır."
Louise Glück, "Yuvaya Dönüş"
Çev: Nuray Öñoğlu*

Çocukluğa dair düşüncelerime hep incecik, sis gibi bir yalnızlık hissi eşlik ediyor. Üstelik de elimde bir kitapla ya da çok sevdiğim "oyuncak olmayan oyuncak"larla bir köşeye bile isteye çekildiğim zamanlar dışında yalnız değildim hiç. Geniş bir ailenin küçük çocuğuydum, etrafımda hep beni seven yetişkinler vardı. Ama kendi kurdukları dışında oyunlara fazla ilgi duymuyordum ve kitaplara aşırı düşkünlüğüm yaşıtlarımla arama bir perde koyuyordu. Daha sonraları, günlüklerime, çocukken yazdığım şiirlere bolca konu olmuş bu hissin başlıca nedeninin, yaşıtlarım bir oyun arkadaşının yokluğu olduğunu anladım tabii kolayca. Hayatta bizi "şimdi, burada" olmaya en çok yaklaştıran şey, ortak oyunlardır.

Bir değil, iki annem vardı pratikte. Canım anneciğimin bin parçaya bölünmüş dikkati içinde yine de mucizevi biçimde aktarmayı başardığı sevgisini, Filiz ablamın bolca vakit ayıran sevecenliğiyle tamamlıyordum. Babaannemi ve ardından anneannemi, küçük yaşlarda kaybettim. Daha çok vakit geçirebildiğim, kelimenin tam manasıyla hükümet gibi bir kadın olan anneannemin

üzerimde etkisi büyüktür, özellikle. Yazları yaşadığı kasabaya ziyaretine giderdik. Gece yatmadan önce, pamuk saflarını omuzlarına, görünmez bir musluktan akan incecik iki süt çemesi gibi döküp örkeren bir masal mırıldanırdı. Çocukluğumuzda hâlâ ayva kokan ayvaların yeşil ahşap yükünün derinliklerinden yükselen kokusu anneannem evini köşe bucak doldururdu. Koku hafızası müthiş bir şeydir. Yine de çocukluğun kokularını daha güçlü biçimde hatırlayabilmemizin nedeni, dünyaya dair ilk anılarımıza eşlik etmeleridir belki. "Dünyaya bir kez çocukken bakarız, gerisi hatıradır." Ayva kokusu eşliğinde, hipnotize olmuş gibi dinlerdim anneannemin masallarını.

Akşamüstü pencere önü sedirinde tütün saran, enfiye çekerek sektirmeden ajansları dinleyen, yaşadığı yerin ileri gelen erkeklerinin kritik konularda akıl danışmaya geldiği, çok karizmatik bir kadındı anneannem Feride.

Şöyle anlatmıştım onu daha önce: "Anneannem ve her duruma uygun bilgece sözleri... Anneannem ve bir kuyunun dibinde parlayan elmasları andıran, hüznünde bile kırılmaz bir şey saklayan gözleri..."

Karakter gibi hayatla başa çıkma biçiminin de kalıtsal yanları var. Kadınlar arasında, kuşaktan kuşağa aktarılıyor. Kadınlar kızlarına bu erkek dünyayla başa çıkmanın bazı yöntemlerini öğretiyor. Travmalar, endişelerin yanı sıra sevgi bilgisi, hayat bilgisi, her şey kuşaktan kuşağa geçiyor. Kendi öykümüzü kurarken elimizde kökü çok eskilere uzanan bir malzeme oluyor. "Arkamızdaki yoldan geliyoruz."

"Alev Almış Bir Genç Kızın Portresi" (2019) ile bizi büyüleyen müthiş yönetmen Céline Sciammá'nın bu aralar MUBİ Türkiye'de gösterimde olan son filmi "Küçük Anne" (Petite Maman) çok ad hikâyenin

TEAS KÖŞE

DENİZ TEKİN

■ En sevdiğiniz
şehir/sokak?

Gittikçe kalabalıklaşıyor ve zorlaşıyor gibi hissetsem de İstanbul'u hala seviyorum. Rumeli Hisarüstü'nden Bebek'e inen komple merdiven bir sokak var, İbriktaş sokağı. Evlerin arasından kıvrılan dar bir merdiven olarak başlayıp üç büyük set halinde bazı diğer sokaklarla kesiyerek aşağı kadar iniyor. Ağaclar ve iki katlı evlerin üstüne eğildiği bir geçit gibi. Merdivenin ortasından korkuluk demiri geçiyor, tutunup maymunluk yapılabilir, asılarak durup sokağın devamı izlenebilir. Büyüdüğüm sokakta da böyle bir korkuluk demiri vardı, çok temel bir yerden tanışık hissettiriyor.

■ Tarihi bir anda olma şansınız var.
Nerede, kiminlesiniz?

Bir platform kurulmuş, sağdan sola kırmızı kurdele geçiyor. Ayakları belli ki yere sağlam basan, kendinden emin biri elinde bir makasla kurdelenin ortasına doğru duruyor ve diyor ki, "Hanımlar, beyler, sevgili çocuklar...Çok önemli bir gelişmeyi bugün burada hep beraber kutlamak için toplandık!" Alkışlıyorlar. "Zaman" diyor, "bizim için önlenemez şekilde hep tek yönlü, ileri akar zannediyoruz ama bugün bunun böyle olmadığını biliyoruz. Yıllar süren araştırmaların sonucu" diyor, "böyle böyle bir kabin yaptık." Arkasındaki duşakabinvarı yapıya işaret ediyor. "Asansöre benzer şekilde içine girip kapıyı kapatmanız ve gitmek istediğiniz tarihi panele tuşlamamız yeterli."

Tam bu noktada başka bir kabin kurdelenin tam üstünde belirliyor. Çakan bir rıpkı, fermuar çekilmesine benzer bir ses ve bükülmeyle ikinci bir duşakabinvarı yapıya peyda oluyor. İçinden ben iniyorum, her şey ne kadar son teknolojiyse o kadar ilkel bir kükrele -farazi bulunur hep tabii onu da belirtmek isterim- bu kabini tanıtan insana soldan bir tane geçiyoruz. Bazı şeyleri kurcalamamak lazım.

■ Sanatçının motivasyonu nedir?

Duyusal veriyi duygusal olana dönüştürebilmek, bu süreçte de kendini doğada yeniden yaratmak. Günlük tecrübe edilen şeylerin ve bunlardan edinilen izlenimlerin arasında çok kurabilmek, bir desen algılamak ve bunu özel bir yerden, kendine bulayarak ifade etmek gibi işleyiş süreci benim için. Sanat üretimi güdüleyen şey bence ortaya çıkan esere ulaşma ya da benmerkezi bir kendini aynalamaya istediğinden çok sürecin kendisi. Olabildiğince uzun süre yaratım anının içinde, zamandan ve düşünceden uzakta kalabilmek.

■ İnanmak istediğiniz en büyük yalan?

"Bunu da atlattım sonra mutlu

olacağım." Atlatılacak şey hep değişiyor ve erteleyip koşullayınca mutlu olmak zor. Zaten tutarı ve kalıcı bir mutluluktan söz edilemez, huzur gibi bir şey o daha çok.

■ Olmaktan korktuğunuz yer?

İlerde kendime birbirini kilitleyen çözümlüz dertler yaratmış olmak, bir gün buna ayılmak istemem.

■ Tüm insanlığa duyurabileceğiniz tek bir cümlemeniz var. Ne duyuyoruz?

"100 metre sonra sağdaki çıkışa yönelin."

■ Öğrencine/farkına varınca aydınlandığınız şey?

Üstüne limon sıkamak çoğu şeyi güzelleştiriyor.

■ Sanatçının derdi nedir?

Ortak tek bir kolektif dert olmayabilir ama bence sanatsal üretimin sosyal işlevi topluca tecrübe ettiğimiz duyguların -bazen bir sıkımsa noktasına gelerek, yoğunlaşarak- kendine ifade alanı bulabilmesidir. Bu noktada sanatçı kendinden büyük bir şeyin ifadesine aracılık eder, derdi geçirenliğini korumak, kolektif duygu ve temalar için bir paratoner gibi işleyebilmektir.

■ Sahnede olmanın en zor ve en güzel yanı?

Şeffaflık kalabilmek. Sosyal kaygıların ya da dikkat dağınıklığının en az inmesi gerekiyor, bir yandan müzikle, diğer müzisyenler ve dinleyen insanlarla iletişim içinde de kalabilmek gerekiyor. Garip ama keyifli bir denge.

■ Sizce bir insan ne zaman tehlikeli olur?

Dünyayı ve diğer insanları bir "şeyler bütünü" olarak algılamaya başlarsa. "Kendim" ve "objeler" türünden bir ilişki dünyayı cevap vermekle yükümlü tutar, "ben" için var olan ve çalışan bir konuma sokar. Diğer şeylerle birlikte "ben" ve parçası olduğumuz dünya gibi bir algı daha sağlıklı geliyor.

■ Şu an hayatta olmanın bir sanatçıyla düet yapma şansınız var. Kim olurdu?

Jeff Buckley'le gitar çalmak, derdi neydi sormak isterdim.

başarabilecekleri bir şeyi yaptı. Tam 72 dakikalığına beni çocukluğuma işinladı. Bu sade, sakin ama insanı hemen dünyasından, içine alan film masallardan çocuk kitaplarına, tekinsiz havası ve temasıyla da hayalet hikayelerine uzanan bir türsel çeşitlilik içinde, yalnızca kendine benziyor. Çok zor bir hikâye anlatma tercihinin nasıl ustaca hayata geçirildiğini izlerken, arka yollardan çocukluğumuza ziyaret ettiğini, kokuların, tatların, duyguların ve şeylerin ilk hallerinin zihnimize hücum ettiğini fark ediyorsunuz şaşkınlıkla. En önemlisi de, hayat boyu arada bir aklınıza gelen bir şeyi, anneannenizin, annenizin de bir zamanlar küçük birer kız çocuğu olduğunu düşünüyorsunuz sık sık. Çocukluklarımız arkadaş olabilsediydi, kendi hayatımızın gizleri ve açmazları, yapbozun onlarca eksik parçası gibi önünüzde serilebilirdi. Film işte bu ilginç fikir üzerine kurulmuş.

Kalıtımsal bir rahatsızlık sonucunda çok sevdiği anneannesini kaybeden sekiz yaşındaki Nelly (Joséphine Sanz) ona doğru düüst veda edememiş olmanın da üzüntüsü ve miras aldığı bastonuyla anneanne evine gidiyor. Anılarla dolu bu evdeki eşyaları ayıklama işi 31 yaşındaki annesini (Nina Meurisse) yasin tazeliyle affalturken babasıyla (Stéphane Varupenne) aralarındaki bazı sorunları da açığa çıkarıyor. Anne, kızıyla babasını bırakarak evden kaçan gibi gidiyor. Babasıyla yalnız kalan, yaşırdan olgun, duyarlı ve gözlemleri bir çocuk olan Nelly, anneannesinin keskin kayından sonra şimdi de annesinin belirsiz gidişinin yarattığı kaygıyla boğuşmaya başlıyor. Ormanda annesinin kükükken yapıtı bir kulübeyi ararken, kendi yaşlarında, tıpa tıp da kendisine benzeyen bir kız çocuğuyla (Gabrielle Sanz) karşılaşır. Kız, annesiyle aynı ada sahip üstelik! Marion. Evlerin, anıların, zamanların iç içe geçtiği bu tuhaf, masalsı, mitolojik ve psikanalitik okumalara çok uygun servüden Nelly, kendini artık yalnız hissetmiyor. Çünkü "sırlar her zaman saklamaya çalıştığımız şeyler değildir. Sadece bazen onları paylaşıp kimimiz yoktur."

Geçmiş, gelecek ve bugünün iç içe geçtiği bu volcuklukta Nelly, gelecekte gelip gelmediğini soran Marion'a kuşaklar arasındaki aktarımın bizi bizzapın niteliklerine dair çok güzel bir söz de söylüyor: "Arkamdaki yoldan geliyoruz."

Film zamanıyla 72 dakikanın sonunda aya kokuşu, çocukluğun oyunları ve sevinçleri, artık aramızda olmayan sevdiklerime duyduğum özlemle birlikte kadınlar arasındaki o güçlü bağın silinmezliğiyle, hüznütle karışık bir umut doldurdu tüm benliğimi.

Annelerimizin, anneannelerimizin, onların annelerinin, dünyanın pek çok farkli köşesindeki, hayatta olan, olmayan kız kardeşlerimizin yolundan geliyoruz. Asla yalnız yürümeyeceğiz. 8 Mart kutlu olsun.

Gölgede parlayamayan yıldız

CELINE SYMBIOSIS

"1882'de bir grup kadınla birlikte bir atölye kiralayarak Alfred Boucher'den ders almaya başlar. Camille her zaman oldukça yetenekli, çalışkan, zeki ve üretken bir öğrencidir. Aynı yıl bir heykeli herkesi şaşırtarak Salon sergisine kabul edilir. Dönemin kadın sanatçı adayları için neredeyse imkânsıza yakın olan bu başarılar, Camille'in imkânsıza inanması sayesinde gerçekleşir."

Auguste Rodin'in biyografisini yazanlar Camille Claudel ile olan ilişkisinden ya üstünkörü bahseder ya da hiç bahsetmezler. Çünkü Camille ünlü sanatçının uzun kariyerinde sadece bir dipnot olarak görülür. Ancak Camille hakkında bir şeyler yazmak gerektiğinde Rodin'den bahsetmeden geçmek neredeyse mümkün değildir. Yaşadıkları fırtınalı aşk sonrasında Camille sevdiği adamın gölgesinde yaşamaya devam etmiş ve sonunda o gölgede kaybolmuştur. (Görsel:1)

Camille Claudel, 1883 yılında Alfred Boucher tarafından Rodin'e tanıtıldığında henüz on dokuz yaşındadır. O zamanlar kendini ispatlamış kırk üç yaşında ünlü bir heykeltıraş olan Rodin, aynı kendisi gibi klasik heykel deneyleri yapan yetenekli kızı yanına asistan olarak kabul etmekte tereddüt etmez. 1857'de École des Beaux-Arts tarafından üç kez reddedildikten sonra azımlı çalışarak kendi atölyesini kuran usta, artık yanında asistanlar çalıştırmaya başlayan büyük bir heykeltıraş olmuştur.

Camille ise Kuzey Fransa'da küçük bir kasaba olan Aisne'de doğar. Daha on iki yaşındayken bile bir şeyler yaratma konusunda tutkudur. Atölyeye dönüştürdüğü ahırda gördüğü her şeyi çamurla şekillendirir: ailesinin yüzlerini, okuduğu kitaplardaki kahramanları, gravürlerde gördüğü azizleri...

Onun sanata olan yeteneği kadınların konuları konusunda geleneksel bir anlayışa sahip olan annesini hiç memnun etmez. Bu anlayışa göre, sanat sadece erkeklerin işidir; genç bir kadının evlenmek ve çocuk yapmaktan daha önemli bir işi olamaz. Neyse ki babası son derece ciddi ve otoriter olmasına rağmen kızına inarak onun Paris'e taşınmasını destekler. O dönem Paris'te kadınlar Ecole des Beaux Arts'a kabul edilmediği için Colarossi Akademisi'ne kaydolur. 1882'de bir grup kadınla birlikte bir atölye kiralayarak Alfred Boucher'den ders almaya başlar. Camille her zaman oldukça yetenekli, çalışkan, zeki ve üretken bir öğrencidir. Aynı yıl bir heykeli herkesi şaşırtarak Salon sergisine kabul edilir. Dönemin kadın sanatçı adayları için neredeyse imkânsıza yakın olan bu başarılar, Camille'in imkânsıza inanması sayesinde gerçekleşir. (Görsel:2)

"Seni düşünüyorum ve çok huzurluyum, yaptılar senin ellerine emanet, fazla nemlendirmem." Auguste Rodin

Camille, Rodin'in atölyesinde çalışmaya başladığı ilk zamanlarda atölyesi süpürür,

GÖRSEL 1: Camille Claudel/Auguste Rodin

GÖRSEL 2: Camille Claudel, Sakuntala, 1886. / Auguste Rodin, Eternal idol, 1893.

heykeller için iskeletleri hazırlar, çalışmaların için kil ve alçı taşır. Bu iş için fiziksel dayanıklılığının en az bir erkek kadar olduğunu ispatladığında zaten baş asistan olacak kadar yeteneklidir. Rodin'in en popüler heykelleri için modelleri boyutlandırır, eskizleri hazırlar, mermer blokları keser, fikirlerini paylaşıp ve parlak zihniyle ustasına ilham verir.

Rodin, Camille'in becerisinden, zekâsından ve hırsından çok etkilenir. Kısa süre sonra

aralarında tutkulu bir aşk başlar. 1898'e kadar süren ilişkileri boyunca Camille yaşamının en verimli dönemlerini Rodin'in çalışmalarına yardımcı olmakla geçirir. Stillerindeki çarpıcı benzerlik Rodin'in işlerini kolaylaştırır. Ancak benzerliklerle birlikte farklılıklar da vardır; Claudel'in stili her zaman daha sert, daha hareketli ve daha telaşlıdır.

Rodin'in Camille ile ilişkisi başladığında, Rose Beuret'le yirmi yıldır süren bir beraberliği

GÖRSEL 3: Camille Claudel. Young Girl with a Sheaf. 1887 / Auguste Rodin. Galatea. 1889.

GÖRSEL 4: Camille Claudel, 1929. / Auguste Rodin, 1915

devam etmektedir. Kadınlara düşkün olmasıyla tanınan Rodin, sürekli başkalarıyla ilişki yaşamasına rağmen bu beraberliği sonlandırmamıştır çünkü Beuret bir kadından beklenen tüm görevleri her zaman yerine getirmiştir. Rodin'in hiç parası olmadığından onun başından hiç ayrılmamış ve bunları yaparken asla şikâyet etmemiştir. (Görsel:3) Camille ise Rose Beuret'in varlığını Rodin'in haberdar olmadan Rodin ile ilişkilerini sürdürmeye devam eder. Yıllar sonra Beuret'i öğrendiğinde sevdiği adamın hayatında

başka bir kadının olduğu düşüncesiyle yıkılarak İngiltere'ye gider. Rodin onun geri dönüşü için her şeyi yapar; Rose'dan ayrıldığı, atölyesinde artık başka kadınlarla ders vermeyeceğini, döndüğünde hayalini kurdukları Şili'ye yapacakları uzun bir geziden sonra evleneceklerine söz vermesiyle Camille geri döner. Fakat döndüğünde Rodin hiçbir söylediğini gerçekleştirmez. Rodin'in metresi olarak değerlendirilmesi ve her yıl çalışmaları Salon sergilerine kabul edilmesine rağmen para kazanamıyor olması kariyerini olumsuz yönde etkiler. Rodin ile orta kişisi nedeniyle yıllar önce aile evinden kovulduğu için gidecek

ya da dönecek yeri de yoktur. Bunların üstüne Camille'in hamile kalması yıkımın başlangıcı olur.

Aynıklıkları artık kaçınılmaz ama bir o kadar zor olur. Camille hamileliğinin altıncı ayında bebeği düşürdüktan sonra Rodin'i terk ederek, kendisine hem ev hem atölye olacak bir yer kiralar. Artık tek hedefi sadece kendi eserlerini yapmaktır. Fakat dönemin ünlü sanat eleştirmeni Octave Mirbeau'nun da dediği gibi bir dahi olmasına rağmen önündeki tek engel kadın olmasıdır. Anatomi konusundaki üstün yeteneğiyle ve yapıtlarındaki duygusal ifadelerle özgün bir heykeltıraş olduğu kabul ettirir de Rodin ile anılmaktan kurtulamaz. Sadece sergilere gönderdiği eserlerinden söz edilmesini sağlamak için hiç dışarıya çıkmamaya karar verir ve kendini atölyesine kapatır. Sanatsal bağımsızlığını elde etmek için gösterdiği her çaba onu daha da yalnızlaştırır. Bir gece geçirdiği sinir krizinde birçok eserini kendi elleriyle yok eder. Erkeklerin egemen olduğu sanat dünyasında başkalarının imkânsız olduğunu artık kabul etmiştir.

"Bir ovuş toprağı yağmurdayı bile bilmeyenler. Duygusuz yavan insanlar. Ruhum en kutsal varlığımdır... Siz yiyip içerken, dalga geçenken, oburca tıknırken, ben heykelimle yalnızdım... Ve yavaş yavaş akan benim hayatımdı... Bu toprağın derinliklerini kanımı akırtıyordum." Camille Claudel

Maddi sorunlar ile boğuşan Camille'in zihinsel sağlığı da birkaç yıl içinde kötüleşmeye başlar. Aklını hep aynı düşünceler meşgul eder; Rodin onun emeğini sömürmüş, fikirlerini çalmış ve onun yaptığı heykellere imzasını atmıştır. Onun bu serzenişlerini kimse duymaz ve 1913 yılında şizofreni teşhisi konur. Annesi, erkek kardeşi Paul Claudel ve Rodin'in onayıyla ömrünün geri kalanını geçireceği akıl hastanesine kapatılır. Ölene kadar heykel yapmak istediğini ifade etmesine rağmen hastanede heykel yapmasına izin verilmez. Doktorlar Camille'in dışarıda olmasını ve heykel yapmasını önerdiğinde buna ailesi izin vermez. Camille hastanede terk edilir ve yıllar sonra kalp kırıklığıyla kardeşine; "Bu kadar yalnız kalmak için ben ne yaptım?" diye yazar. 19 Ekim 1943'te otuz yılını akıl hastanesinde geçirdikten sonra tek başına ölür.

Rodin, Camille ile ilişkisinden sonra bir heykeltıraş olarak adını sanat tarihine altın harflerle yazdırmaya devam ederken yasak ilişkiler yaşamaya devam eder. Ressam Helene Wahl-Porges, 1890'larda Rodin'e tüm yolculuklarında eşlik eder. İngiliz generelin kızı Eve Fairfax'la yaşadığı aşkı bronz bir heykelle taçlandırır. İngiliz ressam Gwen John, Rodin'e aşkını 1906-1907 yıllarında, tam iki bin mektuba döker. Alman yazar Helene von Nostitz-Hindenburg 1901-1914 yılları arasında birkaç kez Rodin ile birlikte İtalya'ya seyahat eder.

Rodin 1917'de, birlikteliklerinin 53. yılında Rose Beuret'e evlenmeyi teklif eder. Düşünden iki hafta sonra Beuret, dokuz ay sonra Rodin hayatını kaybeder. (Görsel:4)

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Adını aşk koydum

Gözleri aşkın ve ayrılığın anayurduydı. Buğusunu güzel sözlerin emdiği uzun bir gün batımıydı ağzı. Bu yüzden bir sızıydı herkesin içinde. Başını kaldıran da eğer de aynı umutsuz uzaklıkta dururdu. Gülüşü, dağılmış orduları önce toparlar, sonra yeni bir yenilgiye sürerdi. Ben, kalbim ağzıma kadar büyümüş, köküne su yürüren ağaç yaprakları gibi kıpırdar, gülümserdim. Kocaman kentte inceliği soluyan biricik kırmızıydı. Ekinlerin arasında bir yaz serinliği gibi geçerdi, kalabalığın yaprak döken yalnızlığından. Herkesin canından çekilen bir iz bırakırdı ardında. Dünyanın bütün göçmen kuşları çatıma konardı konuşunca. Sesi dört mevsimden yapılmış bir enginlikti, insanı bir ufuktan ötekine taşıyan. İçindeki kötülüğü susturmadan kimse bakamazdı yüzüne. Yürümezdi de dünyanın bütün çiçekleri yollara dökülürdü. Yaşlıların, yanlışların ve yanlışların çocukluğuna, unutulmuş iyiliğine açılan çiy damlasından bir pencereydi. Kimse, yaşamak adına bir ayrıcalık edinmeden gelemezdi önüne. Kendini bilen herkes için yalnızlık, arkasını dönünce başlardı. Kâküllerinin gölgesi büyüyünce inerdi dünyamıza akşam. O yorulunca gelirdi uykunun vakti; o uyanınca

başlardı dünya telaşı.

Geceyi bölük bölük eden adamların ıssızlığa yaslanıp sınırsız bir hırsla beklediği mucizeydi. Hastalar başlarını onun yüzünden bir yastığa koyarak iyilik bulurlardı. Bir hercai ısıktı gençlerin dilinde, sık sık kesilen. Çarpıp çıkan kapıların ardında kalan, önünde umulandı. Yollar onunla uzar, onunla kısalırdı. Askerlerin gece nöbetlerinde çıkarıp çıkarıp baktığı resmiydi ayrılığın. Yaşlı kadınların kendilerini sevdiği mağrur ve uzak bir aynaydı. Bütün sarhoşlar bütün içkileri onun kirpiklerinden içerdi. Yağmuru sevdiren, rüzgârı güzelleştiren, bulutlara rengini veren biricik olanaktı. Yoksulluk bile acısını onunla unutturdu. İpe giden adamların ölümden önceki son soluğuydu. O olmasaydı kimse daha iyi yaşamak için ömrünü ortaya koymazdı. Cellatlar iyi olma şansını onunla

"Herkesin imrendiği ayrıcalığımdı benim. Durup dururken genişliyordu göğsüm. Yüzümdeki nilüferdi. Tuttum adını aşk koydum bu aykırı dünyada..."

bulabilirlerdi. Bütün hapislerin zulasındaki tek özgürlüktü. Memurlar ancak onunla duyardı yaşama sevincini. İnsanın gerçeğini değiştirebilen, durduğu yerde uçuşur uçuşur gezdiren tek başdönmesi idi.

Hiçbir sesin hiçbir yüze derinlik katmadığı; çarşıların sünger gibi insanların ömrünü emdiği; yüksek sesle konuşmanın haklı ve önemli olmaya yettiği; "taşların bağlanıp köpeklerin serbest bırakıldığı"; yalanın iplerinin közüldüğü; insanların, eşiklerine dayanan yıkımdan kapılarını örterek kurtulduğu; mevsimlerin bile devlet zoruyla düzene sokulduğu; annelerin çocuk yerine suç doğurduğu; yatakların mezara, evlerin hapishaneye döndüğü; herkesin gücünü, incittiği insan sayısından aldığı; gülünç olmamak için insanların sevgisini gövdesine gömdüğü, aşağılık bir kuşatma altında, bir halk kahramanı, bir uzak masal zamanı gibi onurlu, mağrur, bilge ve güzeldi. Bizim kusurumuz, hasretlerimizi, iyiliğimizi ve kötülüğümüzü göstermek için dünyanın başımızın üstünde tuttuğu bir hayal ülkeydi, bayrağı gökkuşağı olan.

Herkesin alışverişle yatıştığı yerde sesiyle ayaklanırdım. Caddeler dolusu yoksulluk içinde payıma düşen hazineydi. Bildiğim bütün güzel sözleri ona söyleyerek onarırdım yalnızlığımı. Suyum akmayı öğrenmişti. İnsanların mutsuzluğu üzerine düşünmeye başlamıştım. En büyük aptallıkları bile gülere karşılıyordum. Duyguyla tenin birbirinde nasıl eridiğini yaşayarak görmüştüm. Hiçbir yere sığmıyordum artık. Herkesin imrendiği ayrıcalığımdı benim. Durup dururken genişliyordu göğsüm. Yüzümdeki nilüferdi.

Tuttum adını aşk koydum bu aykırı dünyada...

ATEŞ PAHASI

-ÇOK PAHALI-

Karşınızda bu devrimin ilâhic hikayesi

Zamanında Osmanlı hükümdarlarından biri, hatta bazı kaynaklara göre o hükümdar Kanuni Sultan Süleyman'dır, adamlarıyla avlanmaya çıktığı bir gün hava birden bozmuş, sağanak yağmur başlamış. Padişah ve adamları sırlıklık vaziyette en yakın kulübeye kendilerini zor atmışlar. Kendilerini tanıtmak istemeseler de kulübede yaşayan Öduncu durumu hemen kavramış. Öduncü arka arkaya ateşe atarak kulübeyi ısıtmış, sıcak ikramları da eksik etmemiş. Padişah ve adamları hallerinden çok memnun şekilde geceyi orada geçirmişler, hatta kendi aralarında "Bu ateş bin altın eder," demişler.

Ertesi gün oradan ayrılırken Vezir, Öduncu'ya borçlerinin ne kadar olduğunu sorunca, Öduncu, "Bin altın" deyivermiş. Tam Vezir, "Nur mu böyle şey, çok pahalı" diye çıkışmaya başlayacakken, Padişah, "Ateş iyidil değil, simdi pahasını da verin," deyince bu söz halk arasında değeri üzerinde fiyat biçilen acretler için "ateş pahası" deyimini ortaya çıkarmış.

Memlekette herpeyin ateş pahası olduğu bu günlerde bu deyim çok oturmamış mı?

© GUL_BATMANOGLU_CETIN

Sen'ce

Barış Demirel

1 ☒	gündüz	7 ☐	umutlu
☐	gece	☒	meleankolik
2 ☐	müzik dinlemek	8 ☒	enstrüman çalmak
☒	müzik üretmek	☐	şarkı söylemek
3 ☐	ipek	9 ☒	düşünmeden yürümek
☒	Kâkülünde Ak Oldum	☐	yürürken düşünmek
4 ☐	söz yazmak	10 ☒	çocukluğumdan ilham alırım
☒	beste yapmak	☒	geleceğe ilham olarak bakarım
5 ☐	tek başıma	11 ☐	olmak istediğim yerdeyim
☒	yanımdakilerle	☒	yoldayım
6 ☒	Aşk Fezalarında Meşk Astronotu		
☐	Ağahamam Apartmanı'nda Bir Çiçek		

Kendine Ait Bir Oda

Hep, hep, hep edebiyatı, karakterlerini düşünürdü. Bundan utandığını mı, iftihar ettiğini mi bilemezdi. Programlarını, "hayali insanlarınmkiler devam etsin diye" iptal ederdi. Clarissa Dalloway'in evinden çıkıp şehir yürümesinin, yerini hiçbir şey tutamazdı.

Virginia Woolf deyince neler geliyor ki akla? Elbette kitapları, ruhsal sorunları, yazmaya ve Londra'ya karşı iflah olmaz düşkünlüğü, kendine ait odası ve meşhur üç guinea'sı. Özellikle o odayla ve ona bağlı olarak üç guinea'yla şu sıralarda hayli meşguldüm. Oda, biraz mecburen, biraz tesadüfen karşımıza çıktı. Paralar / sikkeler ise hemen ardından geldi. Çünkü Virginia Woolf hem "I Room of One's Own / Kendine ait bir Oda'da, hem de aynı özgürlük ve ekonomik bağımsızlık meselesini sürdürdüğü "The Three Guineas" da, kadınların yaratıcı olabilmesi, erkeklerle aynı eğitimi görmesi (kitapta insanı hem büyük altından güldüren hem de hüznü veren bir 'erkeklerle mahsus yollara adım atıp atmama' meselesi var) ve iki cinsiyet arasındaki eşitliğin sağlanması yolunda bir adım olarak ekonomik özgürlüklerine sahip olması üzerinde duruyor.

Ben "Kendine Ait Bir Oda" ile bir kez daha karşılaşmış bir kez daha okuduğumda belki de sonunda Virginia Woolf'u çözdüğümü düşünürüm. Oysa kurmaca da olmayan tek bir Woolf kitabından böyle bir sonuca varmak gaflet değilse eğer, olsa olsa şakadır. Ama bir kez daha çok etkilendiğimi de itiraf edeyim. Bu kimlik arayışı ve cinsiyet ile cinsellik engellerini önce sergileme, sonra da aşma girişimi, hele iyi bir çeviriyle de okunursa, nereden nereye geldiğini anlamaya, aradaki onca yılda sürdürülen mücadeleyi hayal etmeye yarıyor.

Önce iki Oxbridge kolejindeki iki konferans ve yemekler anlatılıyor. Erkeklerini, kitap hakkında bir giriş yazar Profesör Rachel Bowlby'nin dediği gibi, cennet taamı, kadınlarını ise sadece bir yıldız hakediyor. Sonra aralarında erkeklerin kadın özgürlüğüne karşı çıkarması veyahut da kadın bekaretine verdiği önemin de bulunduğu konulardan, gelecekteki araştırmalardan da söz ediliyor ama Kendine Ait Bir Oda'da edebiyat hakkında da çok şey var. Edebiyatın kadınlar hakkında ne dediği mesela, erkekler tarafından yazılınca ya da kadın yazarların yaptığı ya da yapamadığı şeyler...

Maddi destek de ihmal edilmemiş. Kadınların işlerini yapmaları, yaratıcı olmaları için asgari bir maddi desteğe gereksindiklerinden söz ediliyor. Woolf bu maddi gereksinimin miktarında çıtayı yüksek tutmuş. O sıralarda hali vakti yerinde bir erkekğin yıllık kazancı plalebce bir miktar, yıllık 500 sterlin. Ve bir de kitabın adı, tabii: Kendine ait bir oda.

Aklımıza o mahut üç guinea'nın gelmemesi mümkün mü? Yani her biri yirmi bir şilin değerindeki eski İngiliz altını. 1938'de yayımlanan "Three Little Guineas" yazarın nispeten ihmal görmüş kitaplarından biridir. Oysa daha fazla ilgiyi hakediyor çünkü Woolf'un feminizmini anlamak için ona da anlamak gerek.

"Kendine Ait Bir Oda" ile ortak yanları ise kadınlar ile eğitim ve kadınların ekonomik olarak bağımsız olma gereksinimleri. Woolf, bir guinea'lık başla üç amaçtan hangisini desteklemesi gerektiğini karar vermeye çalışıyor: savaşı durdurmak için bir dernek, bir kadın kolejinin yeniden inşası desteklemek için bir kampanya ve kadınların istedikleri işlere girebilmeleri için bir örgüt.

Woolf Avrupa'da faşizmin yükseldiğinin de farkında. Özellikle Almanya'da henüz kazanılmış kadın haklarının, Naziler kadınları yeniden geleneksel rollere dönmeye zorladıkça erozyona uğradığının da farkında. İngiltere'de de benzer bir durum doğarsa diye endişeleniyor. Gerçi o sıralar feminizm diye

bir kavram yok ama ataerkilli aile hayatının faşizmle bağlantısını kurmuş bile. Kadınların ev içinde baskı altında olmalarının sosyal hayatta da baskıya yol açacağını düşünüyor. Gerçi o sıralar çok tartışmalı bir fikir ama 1960'ların sonunda feminist yorumcular özel olanın siyasi olduğunu savunmaya başlamış bile. 1920'lerin sonlarından (iyice son, 1929 Eylülü) yazılmış "Kendine Ait Bir Oda'da feminist bir eleştiri mi var öyleyse? Hayır, en azından böyle bir tanım, bir isim yok. Ama sonradan geliştiği ve öncülerinden birinin Virginia Woolf olduğu kesin. Onun yazdıklarını yüz yıl sonra okuduğumuz zaman kendimizi bir parçası olmayı hayal bile edemeyeceğimiz bir dünyanın içinde buluyoruz. Onun yazdığı dünya; kızlar ile kadınların herhangi bir düzeyde ciddi akademik eğitimden yoksun tutuldukları ve oy verme ile bir mesleği icra etme haklarını ancak son on yılda kazandıkları bir dünya...

Gene de "Kendine Ait Bir Oda'nın feminist eleştirinin temelinin atan bir metin olduğu söylene de "ilk" olduğunu iddia edemeyiz (Yazarı, onun karanlıkta bir sıçırma olduğunu

söylüyordu.) İlk İngiliz feminist kitap deyince akla Mary Wollstonecraft'ın, kadınların yaradılış olarak erkeklerden değersiz olmadığını savunduğu ve 1791'de yayımlanan "A Vindication of the Rights of Woman / Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi" kitabı geliyor. Görenek dışı ilişkileri kitaplarından daha fazla ilgilendiren Wollstonecraft'ın ikinci kızı Mary Wollstonecraft Godwin onun gibi başarılı bir yazar oldu ve "Frankenstein" kitabının yazarı Mary Shelley olarak tanındı. İlk feminist eleştiri deyince de 19'uncu yüzyıldan George Eliot'ın denemesi "Silky Novels by Lady Novelists / Hanım Romancılar Tarafından Yazılmış Saçma Sapan Romanlar"ı hatırlamamak mümkün değil.

İngiliz yazar, denemeci, yayımcı ve kısa hikâye yazarı (Adeline) Virginia Woolf ise böyle kaygılardan çok uzaktı. Çünkü hayatında saçma sapan romanlar diye bir sıkıntı olmamıştı hiç. Woolf, yirminci yüzyılın önde gelen modern edebiyatçılarından biriydi. Özgür düşünceden yana bir anneye babanın çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Üç öz kardeşi vardı: Thoby, Vanessa and Adrian — ve dört de üvey kardeşi — Laura Makepeace Stephen ile George, Gerald ve Stella Duckworth. Anneleriyle babalarıyla önden başkalarıyla evlenip ayrılmıştı. Sekiz çocuk Kensington'da bir evde birlikte yaşıyordu. Yazları da İngiltere'nin en güzelindeki St. Ives'a giderlerdi. Virginia burayı çok severdi, hatta 1927'de yayımlanan kitabı "To the Lighthouse / Deniz Feneri"ne çocukluğunun bu mutlu yıllarından sahneler koymuştu. Ne yazık ki 1895'te annesi ölünce, bu mutlu günler aniden sona erdi. İlk sinirsel çöküntüsünü o zaman geçirdi. 1904'te babasının kanserden ölüşü, onun ilk kez tedavi için hastaneye yatmasıyla sonuçlandı. İki yıl sonra kardeşi Thoby'nin tifodan ölmesi izledi. Virginia'nın kendisinin ve ailesinin onun "delliliği" ruhsal ve zihinsel sorunları, işte böyle, o ailenin sevdiği fertlerinin sırayla ölmesiyle başladı.

Babasının ölümünden sonra kardeşleri Vanessa ile Adrian'ın evlerini satın Bloomsbury'de bir ev alması, Virginia'nın bu semtin adıyla anılan entelektüel grubun, Bloomsbury Grubu'ndan birkaç kişiyi tanışmasını sağladı. Vanessa'nın evlendiği sanat eleştirmeni Clive Bell, romancı E.M. Forster, ressam Duncan Grant, biyograf

Woolf, niçin hep meşhur ve güçlü adamların hikâyelerini okumak zorunda olduğunu sormuş, "Ben o tezgâhtaki kızın hikâyesini istiyorum," demişti.

yazarı Lytton Strachey, ekonomist John Maynard Keynes ve Virginia'nın sonradan evleneceği denemeci Leonard Woolf. Yazmaya da başlamıştı. Zaten babasının büyük kütüphanesini istediği gibi

kullanma izni olan Virginia, küçük yaştaayken yazar olmaya karar vermişti. 1917'de kocası Leonard Woolf'la elden düşme bir matbaa makinesi alıp Hogarth Matbaası'nı evlerinde kurdular ve burada kendi kitaplarını olduğu gibi Sigmund Freud, Katharine Mansfield ve T.S. Eliot'ın kitaplarını da bastılar.

1925'te Woolf dördüncü romanı "Mrs. Dalloway" için çok olumlu eleştiriler aldı. Kitap iç monologları birbirine örüyor ve Birinci Dünya Savaşı sonrası İngiltere'sinde feminizm sorunları, akıl hastalığı ve eşcinsellikten söz ediyordu.

1997'de Vanessa Redgrave'nin başrolünde oynadığı bir film olarak beyazperdeye uyarlandı. Bu film de 2002'de üç ayrı

karakterle yazarın Mrs. Dalloway'ı yazışının hikâyesi olarak sinemaya aktarıldı. 1928 tarihli romanı "To the Lighthouse"da, bilinç akımı anlatımı ile çok ilgilendiren bir kitap oldu. "Flush"da (1933) şaire Elizabeth Barrett Browning'in köpeğini hayatını anlattı. "Orlando"da ise, arkadaşısı Vita Sackville-West'in Rönesans'ta doğmuş ama bugüne kadar yaşamış bir erkek/kadın olarak fantasta hikâyeyi yazdı.

Aslında en yakınları, en sevdiği bile onun için edebiyatın yerini tutamamıştır. Hep, hep, hep edebiyatı, karakterlerini düşündü. Bundan utanmış mı, iftihar ettiğini mi bilemezdi. Programlarını, "hayali insanlarımlıkla devam etsin diye" iptal ederdi. Clarissa Dalloway'in evinden çıkıp şehirde yürümesinin, yerini hiçbir şey tutamazdı. Virginia Woolf Londra'yı tutkuyla severdi. 1940-41 yerleirim saldırılarında sevdiği şehir merkezini molozlara dönüşünce, mateminati tuttu.

Bir de filmlerden yansıyanlar var elbette. Onun kitaplarından yapılan uyarlamalardan söz etmek ama can alıcı olanı Stephen Daldry'nin "The Hours"udur... O filmdeki üç Virginia'dan: Meryl Streep'in ve Julianne Moore'un karakterleri ve sonucunu (en unutulmazı) Nicole Kidman'ın Virginia'sı. Daldry, "Mrs Dalloway"ın üç ayrı kuşaktan kadının hayatlarını nasıl etkilediğini ve bu arada da kendi hayatlarındaki intiharları çarpıcı bir şekilde anlatmış, Nicole Kidman da intihare eden Virginia'sıyla Oscar ödülünü almıştı. 1951'de hamile bir evkadını olan Laura Brown (Julianne Moore) kocası için bir parti planlar ama "Mrs Dalloway" romanını bir türlü elinden bırakamaz. Yüzylımızda yaşayan modern bir kadın, Clarissa Vaughan (Meryl Streep) A.I.D.S.'ten ölmek üzere olan meşhur yazar arkadaşısı Richard (Ed Harris) için bir parti verir. Bu iki hikâye aynı anda, adı geçen romanı yazmakta olan Virginia Woolf'un (Nicole Kidman) hayatına karışır.

Bir film daha var ama, yazarın hayatını aşkını anlatan: "Vita & Virginia" (2018). Film de, Virginia Woolf (Elizabeth Debicki) ve aristokrat Vita Sackville-West'in (Gemma Arterton) arkadaşlıkları ve aşklarının hikâyesi. 1922'de Vita'Oya bir davetiye gelince yolları Bloomsbury'de Virginia ile keşişir. Sevgileri her türlü toplumsal sınırı aşar.

Woolf, niçin hep meşhur ve güçlü adamların hikâyelerini okumak zorunda olduğunu sormuş, "Ben o tezgâhtaki kızın hikâyesini istiyorum," demişti. Bir keresinde de kadınların başka kadınlarla ilişkilerini yazan oldu mu diye sormuştu kadını dinleyicilerine. "İrklimeyin. Kızarmayın. Kendi birlikteliğimizin mahremiyetini de kabul edelim hadi. Böyle şeyler olur bazen. Kadınlar kadınları sever."

Hamam

AYŞEN ŞAHİN

Kaşınıyorum.
Doktor
diyor
"stresten",
olurmuş öyle
döküntüler,
kaşıntılar.

Krem mrem yazdı

işte ama kesmiyor.

Arkadaşım diyor, "Uyuz oldun sen." "Yahu nereden uyuz olayım?" diyorum, diyor ki "Doktorla aynı şeyi söylüyorum, iyice uyuzsun bu sralar. Rahat bırakamıyorsun hiç kendini. Kalk bir hamama götüreyim seni."

"Çıkın yap kendine", dedi. Sınırın yıl bin dokuz yüz elli yedi. Ne çıkını?

Mercimek köftem iymişim, ondan bolca yapayımışım, elimi korkak alıstırmayamışım. Sarma saramaz mıymış? Hem bana da iyi gelirmiş, biraz aklım dağılmış.

Hiçbirini yapmadım, kısıy yaptım. Kısırda elimin ayanı yoktur, yaptım mı ordu doyurur. Evdeki en büyük boy kap bile almadı. Komşudan beş kiloluk eski yoğurt kaplarından aldım.

Çıkınma temiz atlet don da koydum. Düşük yola.

Omzumda giysilerin olduğu bez çanta, elimde plastik sapından tuttuğum koca yoğurt kabı, pastaneden de üç kilo tulumba alırdı di bana, kış günü kan ter içinde kaldım yükten. Git git bitmiyordol, metroya bindik, indik otobüse bindik, indik dolmuşa bindik. Nerede bu hamam kardeşim İstanbul'dan Edirne'ye mi gidiyorduz biz yıkanmaya? Zaten her yerim kaşınıyor bir de kan ter içinde kaldım.

Hiç bilmediğim bir mahallede taş ve eski bir hamama girdik.

Hamam giriş ücreti bir ekmek parası kadar. Gerçi biz yola döktük on dokuz kade. Neyse vardır bir bildiği.

Hamam fakir ama onurlu işçi çocuğu gibi. Hani elbisesi yamalı ama tertemiz.

Çorapları dikilmiş ama her gün yıkıyor. Bina çok eski, tahta merdivenler, kapılar eskimiş ama belli ki cilalanıyor düzenli. Peştemaller lime olmuş ama beyaz sabunla yıkanmış, kokuyor mis gibi.

Odamaza koyduk eşyalarımızı, sarındık peştemalimizi, giyindik takımlarımızı, taktı tukur yürüdüğümüz göbekte taşına.

Göbekte taşı sınırıns Antik Yunan'da bir umumi banyo alanı. Tanrıçalar gibi bir kolunu kafasına yaslamış kadınlar, uzanmışlar, ortalarında bir leğen, içi elma, mandalina dolu, ağzılarna ata ata muhabbet ediyorlar, memeler fora.

Arkadaşım selamlaşıyor; "Naber kız Gülbahar, Esmâ Abla iyisin bugün yine maşallahın var, Şeker sen kıpkırmızı olmuşsun kız çik çiklikte bir hava al...»

Bu kadın şehrin neredeyse dışında bu hamamın bütün kadrosunu nereden tanıyor?

Herkes öyle barışık ki bedenleriyle, bende ince

Çizim: Yusuf Aktepe

bir rahatsızlık olmadı diyemem. Sevmem öyle beden sergilemeyi, kim bilir hangi mahalle baskınınsı bendeki izi. Kadınlar kilolarca göbekleri, baldırları, yere bakan memeleriyle öyle özgüvenli yatıyorlar ki kaç tırmak istemesem de gözlerimi kaçıramadım herhalde, bir anda hepsini bana bakarken buldum.

Gülbahar gözlerini bana dikerek dedi ki; "Beauvoir'i hatırla şekerim, 'İnsan dünyaya kadın olarak gelmez, zamanla kadın olur.' Sen daha olamadın mı?"

Of dövseydin Gülbahar, attım peştemali, bedenimdeki kızkırlık sıcakta iyice ayıyuka çıkmış halde uzandım göbekte taşına, aynı tanıyca yatışıyla.

Kadınlardan biri dedi ki, "Riverol denen adamın iki yüz sene önceki lafı: 'İnsanlar bağımsız doğdukları ve yasalara göre yaşadıkları için çıplak doğarlardı ve giyinik yaşarlardı.' Herkes rakı sofrasında konuşulan masana kalır sanır ama asıl bağımsızlık çıplaklıkta olduğu ve çıplaklık yasalarından azade kılındığı için bu göbekte taşı en özgür yerdir."

Adını biliyorum, Makina'ydı lakabı. Hızlı konuşuyor, ondan belki. Özgürleşelim bakalım. Sırtını tamamen yatırdım sıcak taşa, elimi uzatıp bir dilim ayva alıp attım ağzıma.

İyi geliyor harbinden bu gevşeklik hal!

"Selamlaşma bittiyse devam edeyim mi?" dedi kadınlardan biri. Kurnalardan birinin yanında sırtını mermerde dayamış, bir eli kurnadaki suyla oynuyordu.

Herkes başıyla onayladı.

Kadın kuaföründe geçen bir filmi anlatıyordu. Mekanları detaylı tasvir ediyor, eşyaları atlamıyor, diyalogları aktarırken sesini değiştiriyordu. Öyle ki oyuncunun kilosu mu zayıf mı, genç mi yaşı mı olduğu bile tahmin edilebiliyordu.

Arada sorular sormak serbestti:

"Kadın, adamın manipülasyonunu hiç mi fark etmiyordu?"

"Toplumsal baskı yüzünden mi derdini iş arkadaşlarına açmıyordu yoksa kendi içinde yalnız olduğu için kendini açmayı mı bilmiyordu?"

"İşyerinde kadının samimiyetten uzaklaşmadan kurabildiği otorite-otorite demeyelim liderlik diyelim-et liderlik nasıl olup da ikili ilişkide bir ezilene dönüşebiliyor?"

"O açıdan bakarsak adamın, işyerinde emeği ezilen bir işçi olmasına rağmen kadına bunca baskıcı davranışının ardından yatan otorite açlığı ataerkiden bağımsız düşünebiliyor mıydı?"

"Ya sıcağım şerefesizin otorite açlığına, biliyor da mı yapıyor sanki hyırağası?"

**Beauvoir'i
hatırla şekerim, 'İnsan
dünyaya kadın olarak
gelmez, zamanla
kadın olur.' Sen daha
olamadın mı?**

Kahkahalar...

Sonra Esma sağından soluna ağır ağır dönerken cümlelerin desibelini de kendisiyle birlikte döndürerek "Özel mülkiyetin belirmesiyle kadın her şeyden önce kocasının malı olmuştur. Özel mülkiyetin gelişmesiyle ve toplumun sınıflara ayrılmasıyla kadın, iş-gücü olarak da kadın olarak da erkeğin kölesi olmuş ve yüzyıllar boyunca sahip olduğu özgürlüğü son verilmiştir. Lenin'in Bütün Dünya Kadınları'na Vasiyetleri" dedi sesli kaynakça gibi.

Bu nasıl hamam arkadaş, forumda gibiyiz?

Filmin anlatımı tartışmalarla birlikte bir saati geçti.

Sonra bayılacak gibi olduk sıcaktan, soğukluğa gidip benim kışın gömüldük hep birlikte.

Şiştik kaldık. Orada otururken ben de gaza gelip son okuduğum romanı özetledim.

Üç kadın: anneanne, anne ve kız arasında yaşanan çatışma üzerineydi.

Biraz da bunun hakkında tartıştık. Ortaya konu atabilmekten gururlanmıştım.

"Oynamadan dağılmayalım." dedi biri.

Geri girдик hiç yıkanmamışız gibi heveste.

İspanyolca bir şarkı söylüyordu Şantel, ilk duyduğum bu ismi.

Çatlak bir sesle o şarkıda ağlasan böğür böğür ağladırı ama ellerini sıkılatıp takunyalar ile de tempo tuttuğu için hepimiz kalpiz memelerimiz sağa sola serbestçe salınırken flamenko denedik.

Hayatının en inanılmaz günlerinden oluyordu.

Saate bakmıyordum, telefon soyunma odasında idi, çalsa da duymuyordum. Tüm sıkıntılarım çok uzak bir diyarda kalmış gibiydi.

Tellaklardan Cansu "Ya ben iyi keseliyorum ya da sen hızlı iyileşiyorsun, kız hiç leke kalmamış ya?" dedi bana.

Baktım göbeğime, bacaklarıma, yok. Bütün kızarıklar akmış gitmiş nasıl olduysa.

Kaşınmıyorum da.

Odalara dağıldık hamamın kapanma saatine yakın. Aynı anda çıkarken arkadaşım ses çıkarmamam ve gözlerimi yerine sokmam için beni cimdirdi. Zira şoka girdim.

Gülbahar bir evsiz gibi giyinmişti, gibisi fazla, Gülbahar net evsiz. Üzerinde en az 2-3 erkek pantolonu, altından kalın pijama da görünüyor. Kazakları geçirmiş üst üste, en üstte koca bir erkek ceketi var belinden ipe bağlanmış.

Makina ise ipek bir uzun etek üzerinde kaşmir kazağı ve inci kolyesiyle muhteşem görünüyor.

Esma başörtüsünü çenesinin altında gevşek bağlamış. Kapitane montu ile pazar alışverişinden dönen bir ev kadınına benziyor. Şantel şalvarlı, kapının önündeki kağıt toplama aracını yükledi gitti.

Lal oldum çıkışta. Dolmuşa kadar sesim çıkmadı. Dolmuşta hırsla dirsekledim arkadaşımı "Ne yaşadık biz böyle lan?"

"Kızım", dedi, "görmedin mi girdiğimiz yerin adını?: "Amazonlar Kadın Hamamı.

Çıplaklık tüm önyargıları örter, sonuçta kadınların da her şeyden bağımsız, özgürce konuşabileceği bir yere ihtiyacı var."

Ölüm bizi bulduğunda,
kalemlerde bir yadırgama.

E bunun uygun bir şekli mi vardı da
bu sefer olmadı?

uzaktan kulağa belki güzel gelir:
gece uykusunda,
yaş da seksen geçmiş,
e artık beklenen zamanlarda...

Bence hiç de değil,

Belki de

Düşen bir uçakta,
Evinden uzakta bir otel odasında,
Bir direniş sırasında
ya da bir düğünde kaza kursunuydu...

Mega yıldızımız Tarkan yeni şarkısını yayınladı. Şarkının adı "Geçcek". Klbinde Tarkan bir hacker'ı canlandırıyor. Umudunu kaybetmiş herkese şarkısıyla derman oluyor.

Şarkılar insanlara umut verir, coşturur, zor zamanlardan çıkmasına, hayata daha sıkı tutunmasına yardımcı olur. Tarkan'ın bu şarkısı da elbet birilerinin yarasını sarmış veya tünelin sonundan bir ışık göstermiştir. Her şarkı herkese aynı etkiyi vermez, şarkıyı hangi ruh halinde dinlediğiniz sonucu değiştirir.

Geçcek'in pek çok olumlu ve olumsuz özelliğini yazabiliriz. Genelde yazarlar kötü şeyleri söylemeden önce olumlu özelliklerden bahseder. Ben bunu yapamayacağım. Kötüden başlayalım.

Şarkıyı ilk dinlediğimde Tarkan'ın bu zamana kadar yaptığı en kötü şarkıyı yaptığını düşündüm. Acele davranmayıp bir fikrin üstüne birkaç gün düşününce ya da yazdığınız yazının üstüne birkaç gece uyuyup tekrar başına oturduğunuzda bazı yorumlarınızın değiştiğini veya kök saldıığını fark ediyorsunuz. Bu şarkı Tarkan'ın kariyerinin en kötü şarkısı değil, sadece müzikal olarak sıradan, lirikal olarak kötü dersem daha hakkaniyetli olacağımın eminim. Bir şarkının en önemli iki elementi bunlar olduğundan sonuç yine "vasat" çıkıyor ya, hadi neyse.

Şarkının anlamı, zor zamanlardan geçen insanlara bir umut veriyor olması harika olsa da Tarkan'ın 2022 yılında bu kadar demode bir pop anlayışını benimsemesine anlam veremiyorum. Etrafındaki onca deha müzisyene rağmen hala bu basmakalıp bestecilik anlayışı üzücü. Uzun zamandır hayranları tarafından ona verilen sonsuz kredinin yaratım sürecinin baltalandığını düşünüyordum, artık bu fikre çok yakınım.

Nakaratinin akılda kalıcı olması aynı zamanda iyi olduğu anlamına, bence, gelmiyor çünkü değil. Köprü kısmındaki vasat rap -gibi- vokalleri hakkında da bir yorum getirmek istemiyorum zira şarkının en güçlü olması gereken ve fakat bunu başaramayan yeri de burası. Ama eğer buradan da bir güc alıp "hela olsun be ne güzel konuşmuş" diyen varsa itirazım olmaz zira şarkı büyük bir kesim tarafından da beğenildi.

Bu yazıyı yazmam kaç şarkıyı kaç kez dinlediysem azım o kadar katlandı. Üzgünüm Tarkan. Ben umudu almiş sayıyorum, sorun yok.

20 Şubat 2022 tarihli BirGün yazısında Ümit Alan "... kusursuz bir pop şarkısı

Sonsuz kredi bazen zarar verir

Şarkılar insanlara umut verir, coşturur, zor zamanlardan çıkmasına, hayata daha sıkı tutunmasına yardımcı olur. Tarkan'ın bu şarkısı da elbet birilerinin yarasını sarmış veya tünelin sonundan bir ışık göstermiştir. Her şarkı herkese aynı etkiyi vermez, şarkıyı hangi ruh halinde dinlediğiniz sonucu değiştirir.

olsaydı asla böyle konuşulmaz ya da en azından bu kadar hızlı yayılmazdı" demiş. Alan'ın burada ne demek istediğini tam anlamamakta beraber eğer Tarkan daha iyi yayılın diye kusurlu bir parçaya imza attıysa ayakta alkışlarım. Risk diye buna derim ben.

Tarkan'ın insanları birleştirme gücü olduğundan, daha önce yaptığım gibi bugün de bir konserine gitsem eğleneceğimden hiç şüphem yok. Şarkıyı beste ve lirikal olarak yetersiz bulmam Tarkan'dan çok daha iyisini bekliyor olmamın bir sonucu.

Tarkan'ın doğa katliamları ile ortaya çıkan protest durumunun pek çok sanatçıya örnek olması gerekiyor. Bu kadar büyük bir ismin rahatsızlıklarını dile getiriyor olması değerli. Bu şarkının da umut vermesi bundan kaynaklı. Tarkan, hislerinden samimi olduğunu düşündüğüm bir sanatçı. Pek çok şarkısı yıllar içinde pop tarihimize kazandı.

Üstüne üstlük Tarkan bir şey yaptığında onlarca dilbilimci, sosyolog, psikolog gibi bilim insanını yorum yapmaya zorladığı da bir gerçek, 2012 yılında Tarkan'ın hakkında Tempo Dergisi'ne "Bu adamın sırrı ne?" diyerek bir kapak dosyası hazırlamıştım. O zaman ben de bilim insanlarından görüş aldım. Tarkan ciddiye alınan biri ve böyle olmak da bir yetenek. Benim bu şarkıyı beğenmemiş ve bir daha dinlemeyecek olmamın hiçbir önemi yok, şarkı güzel değil ama Tarkan'ın kariyerini kötü de etkilemeyecek. Çünkü birileri gerçekten bu şarkıdan güç aldı. Tarih Tarkan'ı çoktan yazdı zaten. Böyle sanatçıların kaderlerini politikacılar, gazeteciler falan tayin edemez. Ve Tarkan bu yüzden sonsuz bir krediyeye sahip sevenlerinin gözünde. Bütün bunları göz önünde bulundurarak soruyorum: Tarkan umut vermesine veriyor da biraz fazla cepten yemiyor mu sizce de?

İLK KANI! SAĞLIKLI İNSANIN BİRAZ DA SEVİLMEMESİ GEREKİYOR KARDEŞİM. ÇÜNKÜ SEVİLME-
DİĞİ ZAMANLAR İNSANIN ADETA ANTRENMAN ZAMANLARIDIR.

gibi

KENDİNİ TANIMA
EGZERSİZİ GİBİ
DÜŞÜN!

HAYATIN ACI
GERÇEKLERİNİ
DİLE GETİRİYORUM...

LAN YAŞADIĞIMIZ YETMEYİ
BİR DE SENDEN
DINLIYORUZ
HAYATIN ACI
GERÇEKLERİNİ

BENİM ZEVLERİM SIZIN NEZDİNİZDE
MAKUL BİR ZEMİNE OTURMAK
ZORUNDA DEĞİL...

KARDEŞİM BEN SENİN YILGIN BİR HOŞGÖRÜŞLE
BENİ BENİMSEMENE Mİ KALDIM?..

Olunca
hissedersin su gibi
akar sen de her
şeyini veririsin. Hem
kendim oluyor
hem de ilerlediğimi
hissederek kendime
meydan okuyarak
çalıyordum.

Dışarıya bakayım, pencere de pencere...

Bart ile Rodrigo Fuentaalba Orkestrası'yla çalarken tanışmıştık ve ilk andan itibaren onunla çok keyifli müzikal deneyimler yaşamaya başlamıştım. Bir EP kaydı için beni Belçika'ya davet ettiler, Compro Oro isimli, saykedelik caz yapan okullu müzisyenlerle çalacaktım. Albümlerini dinledim. Sıkı çalışıyorlardı, hoşuma gitti. 3 gün kayıt yapacaktık. Aklıma eşim Esmâ ile oraya beraber gidip sonra Amsterdam'a trenle geçmek ve orada kalmak geldi, öyle de oldu.

Ancak ormanlık bir köyün kenarındaki ahşap stüdyoya varıp da kurulmaya başladığımızda zihnimde bir şimşek çaktı. Lütfi Banat İlkokulu'nda salonda Torunlara Masalları etkinliğinde oğullarımıza Simurg okuyan Türkan nineye ben divan sazıyla Esmâ bendir ile eşlik etmiştik ya, yine onu yapamaz mıydık? Fikrimiz ilk önce Esmâ'ya açtım, heyecanlandı. Hemen kalem defter giriştik, zaten notlarımız vardı, çalışıp prova yapmıştık. Sonra hızla anlattık ve bize inandılar.

Simurg isimli albümü 3 günde kaydettik. Orkestranın gözü gönlü açtı, herkes birbirini dinleyerek çalışıyordu, her şey

rahatça akıp gitti. Plak olarak basıldı. Kapağı da biz yaptık ve Mengü Ertel'in Zümrüd'ü Anka çizimlerini kullandık. Babamın sağlığında çokça birlikte çalıştığı hattat Etem Çalışkan da Simurg başlığını yazdı.

ARA oldu, pandemi, boşluk...

Aralık 2021 sonu Compro Oro ile Bozar'da ilk konseri vermeden önce Touareg dostlarımız Tamikrest ile Brüksel'de iki parçada sahne alacaktık ki Hindi Zahra'nın da bir şarkıda konuk olacağını öğrenince Esmâ ile derin bir nefes aldık, sevip ilham aldığımız dostlar ile uzunun bir aradan sonra bir araya gelmek unutulmaz oldu.

Şubatta kayıtlara Hindi Zahra da gelse muhteşem olmaz mı hissi bende orada doğdu. Zahra muhteşem şarkıcılığı yanında çok güzel resimler de yapıyordu. İlk klüp 4AD idi ve evet isminin Bauhaus ve Cocteau Twins'in plak şirketine borçluydum. İşin kıyak tarafı sahibi izin için onlarla yazışmıştı. "Biz şirketi kapatıcaz sen isminizi yaşıtırsın." demişlerdi ama sonradan o kadar meşhur oldular ki kapatamadılar. Yani iki tane şahane 4AD var artık hayatımda.

Roket isimli sazımın kırmızı kabına sazımın ilk uğradığı şehirleri 2015'ten beri kronolojik

olarak alt alta yazarak hem dünyayı hem elektro sazımın çantasının çevresini döne dururken 2020'de duraklayan yazılara bu sayede iki yeni şehir çentdiği eklemiş oldum. İkinci şehirde Hindi Zahra da katıldı bize ve müzik sürekli şekil ve biçim değiştiriyor birçok dil birbirine karışarak aynı hikayeyi biçimlendiriyordu. Davulda Freddie sürekli uzun mezurlu düzenlemeler yapıyordu ve anlık tepkileri ile kanlı takipte olduğunu hissettiriyordu. Berimbau'nun sesi geliyor uzaktan şimdi yazarken. Gitar solosunun bölümlerini mırıldanıp duruyorum bizim Bart'ın. Sonunda Kaf dağına varıyorduk. Hayat Ağacı ve üstündeki yuva. Finike, Phoenix...

Wim vibrafonunda hem akustik hem de elektronik olarak seri geçişlerle harikalar yaratıyor, efsane örgüsünü takip eden müzik sürekli şekil ve biçim değiştiriyor birçok dil birbirine karışarak aynı hikayeyi biçimlendiriyordu. Davulda Freddie sürekli uzun mezurlu düzenlemeler yapıyordu ve anlık tepkileri ile kanlı takipte olduğunu hissettiriyordu. Berimbau'nun sesi geliyor uzaktan şimdi yazarken. Gitar solosunun bölümlerini mırıldanıp duruyorum bizim Bart'ın. Sonunda Kaf dağına varıyorduk. Hayat Ağacı ve üstündeki yuva. Finike, Phoenix...

Kanalin yanındaki Handelsbeurs konseri en iyisi oldu. 8 kişilik bir orkestra ile bunca zaman sonra yeniden sahnede olmanın hissini hala unutamiyorum. Dolunayda yazıyorum. Arabamın klidi bozuldu kitlenmiyor. Gece de oldu. Ben bir dışarı bakayım pencereden. Pencere de pencere...

Görset: Mengü Ertel

KÜÇÜK KARA BALIK

Çizim: Ethem Onur Bilgiç

"Yola düşüp gitmek, başka yerlerde neler olup bittiğini öğrenmek istiyorum. Bu lafları bana birinin öğrettiğini düşünüyorsun ama bilmeni isterim ki çoktandır düşünüyordum ben bunları. Elbette ondan bundan da çok şey öğrendim. Örneğin şunu anladım: Balıkların çoğu yaşlandıkları zaman ömürlerini boşu boşuna geçirdiklerinden yakınır. Sürekli sızlanır, lanet okur, her şeyden şikayet ederler. Ben bilmek istiyorum; gerçekten de yaşamak dediğimiz şey şu bir avuç yerde yaşlanıncaya kadar dolaşıp durmaktan mı ibaret; yoksa dünyada başka şekilde yaşamak da mümkün mü?" **SAMED BEHRENGİ**

Samed Behrengi

Tıpkı küçük kara balığı gibi o da özgür bir ruhtu ve o nehirde mutlaka yüzmeliydi. Yüzdü Aras'ta o da... On bir bin dokuz yüz doksan dokuz küçük balık iyi geceler dedi ve uyudu. Ama sabaha kadar denizi düşünecek kırmızı balıklar için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

GÖKAY ÇALIŞKAN

"Dünyayı dolaşıyorum" dedi balık.
"Dünya çok büyük" dedi ay.

Evet dünyamız küçük bir balık için kocamandı. Ama yılmadı balık. Engeller karşısında direndi, merakının peşinden gitti ve sonunda dünyanın bütün halkları ile tanıştı. Yazık ki Samed Behrengi bu tanışmaya şahit olamadı. Çünkü; o daha genç yaşında, kimilerine göre bir suikaste, kimilerine göre de nehirde yüzerken bir kazaya kurban gitmeden önce kitaplarının dili sadece Farsça ya da Azeri Türkçesi idi.

Gözlerini 1939 yılında 2. Dünya Savaşı'nın kucığına açan Behrengi, çocukluğunun ilk yıllarını da İngiliz ve Sovyet kuşatması altındaki Tebriz şehrinde geçirecekti. Yoksullukla mücadele eden ailesi ve ortaokuldayken evi terk eden babası yüzünden olacak ki daha küçük yaşta mücadele etmeye alıştı. Sonra da dönemin İran Şahı Muhammed Şah Pehlevi yönetimi ile de uzun süren bir mücadelesi olacak, bu ideolojik mücadelesi belki de erken yaşta dünyadan koparılmasına sebep olacaktı.

İran'ın birçok köyünde öğretmenlik yapan Behrengi, bir yandan mesleğini layıkıyla yerine getirmeye çalışıyor bir yandan da akşamları İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde üniversite eğitimine devam ediyordu. Çocuklar ile vakit geçirmeyi çok seven Behrengi, okullarda mütevaczi satranç kulüpleri kurup onlarla daha fazla vakit geçirip onların dünyasını anlamaya çalışıyordu. Azeri çocukların yaşadığı "ana dil" problemini de kendine dert edindi. Öğrenmeye başladığından beri kendisi de bu dil sorununun içindeydi zaten. Farsça eğitim alan çocukların bu dili okuldan eve gittikten sonra kendi özel hayatında kullanmasında zorluklar çektiğini gören yazar, şah yönetimine bu durumun düzeltilmesi, çocukların ana dilde eğitim alması için çözüm önerilerinde bulundu. Bu önerilere karşılık olarak ona verilen tek şey köy okullarına sürgündü. Sürgün olarak

verilen bu görevler aslında onun için bir ödül gibi olmuştur. Görev aldığı yerlerden birinde belki de hayatının dönüm noktası diyebileceğimiz bir rastlantı yaşadı Behrengi. Okumayı çok seven yazar küçük bir kitapçıda dönemin tanınmış yöcküçülerinden Gulam Hüseyin Saeidi ile karşılaştı. Kısa sürede dost oldular. Gulam, Behrengi'yi eğitim sisteminde yapmak istediğı değıışiklikler ve çocuk hikayeleri, masalları yazma konusunda cesaretlendiren kişi oldu. Dostu ve yoldaşı olan Gulam'dan aldığı cesaretle yazmaya başladı Behrengi. Kendi tabiri ile "beş para etmez" ders kitapları yerine yazdığı hikayeler ve halktan duyup yeniden düzenlediğı masallar ile eğitti çocukları. Hem de bu hikayeleri Farsça ve Türkçe olarak paylaştı onlarla. Bu yöntem, onun çocuklara Farsçayı öğretme yöntemi de olmuştur aynı zamanda. Yazmayı çok seven ve yazdığı hikayeler çocuklar tarafından da çok beğenilen öğretmen Behrengi onlara kitap yazdı. Bunların en bilinenleri; Küçük Kara Balık, Bir Şeftali Ben Şeftali, Bir Vardi Bar Yoktu, Yıldız ve Kuşuşan Bebek, Yıldız ile Kargalar, Kar Tanesinin Serüveni, Sevgi Masalı, Bir Akş Masalı, Ah Masalı, Püsküllü Deve, Deli Dumlul oldu.

Sadece çocuk kitapları ile de kalmayan yazarın birçok inceleme, gözlem makaleleri de dergilerde yayımlandı. Bir süre de kendisi dergi yayımlayan yazarın dergi macerası Şah yönetimi tarafından engellendiğı için kısa sürdü. Yazdığı kitaplarda kendi yaşadığı toplumun gerçeklerini de cesurca işleyen Behrengi, çocukları her zaman vicdanlı, eşitlikçi, dürüst bireyler olmaları konusunda yönlendirdi. 28 yıllık hayatı boyunca mücadele eden ve çocuklardan vazgeçmeyen Behrengi bir Ağustos günü Aras Nehri'nde ölümsüzleşti.

Küçük Kara Balık

"İrmağın nereden sonlandığını görmek istiyorum. Niliyor musun anneciğim, irmağın nereye sonlandığını hep merak etmişimdir "

Dünya Küçük Kara Balık ile tanışalı yani Küçük Kara Balık merakının peşinden gideli en az 56 yıl oldu. Samed Behrengi'nin dünya edebiyatına kazandırdığı birçok eşsiz eserden biri olan Küçük Kara Balık 56 yıldır dünyanın bütün coğrafyalarında, dünyanın birçok dilinde besleniyor, büyüyor ve yeni yerler keşfediyor. Türkiye'de ilk kez 1975 yılında basılan Küçük Kara Balık uzun yıllar İran'da, 12 Eylül'den sonra bir süre de Türkiye'de birçok kitaplar arasına giren den yayınları yavaş ölümünde ödülleri aldı. Çocuklar için yazılan bu güzel hikaye günümüzde zamansız, hedef kitlesi yaş ile sınırlanıp, sınırlandırılmayan bir eser halini aldı. Küçük Kara Balık birçok

yetişkinin ilkokul çağlarında taşıdığı bir dostu olduğı için büyüünce de ondan kopamıdılar. Çocuklarını da arkadaş ettirir bu meraklı ve cesur balıkla. Her farklı baskısından birer tane alan, çevrilen her dilini koleksiyonuna ekleyen, açtığı mekana adını veren hatta vücuduna döymesini yapan insanlar kuşkusuz ki çocuklarını büyüttükten de Behrengi'nin bu eserini her akıllarının bir köşesinde yol gösterici olarak tuttular. Yeri geldi çocuklarını afak tefek meraklı sorularını cevaplarken "Benim küçük kara balığım" diye sarıldılar onlara. Yeri geldi, bir gün onlar da Küçük Kara Balık gibi kendi yollarına gidecekler diye iç çektiler çaresiz. Kitabını okuyan insanlar oyununu izlemişti, oyununu görmeyenler birdinden dinlemişti hikayesini. Hiç bilmeyen biri bile bir kez de olsa rafta kapağını görüp öyle sevmişti Küçük Kara Balık'. Uzun süredir bu böyle olacak gibi duruyor.

Edebiyatın cesur balığı Küçük Kara Balık, aslında nehrin sonunu merak ettiği anda özgürleşmişti. Annesine buralardan gitmek istediğini söylediğinde o artık bir gezgin, balıkçılın karnından yavru balığı kurtardığında ise artık ölümsüz bir kahraman olmuştur. Nitekim yazar, çıkıştığınız maceranın sonunda yavru bir balığı öldürmen kurtarıp annesine kavuşturduğunuz çevrenizde duyulmayabilir hatta sizden bir daha haber bile alınamayabilir, ama bu sizin bir kahraman olduğunuz gerçeğini asla değııştırmeyecektir diyor du bize. Öyle ya, kahramanımız yolun sonunda ne olduğunu bilmeden çıkmamış mıydı bu yola? Sanılan aksine açık denizleri bulmak için değil, açık denizlerin varlığına inandığı için atılmıştı maceraya.

Yolculuğunda karşılaştığı her zorluk bir tecrübe oldu kahramanımıza. İlk önce beraber yola çıktığı arkadaşları yarı yolda bıraktı onu. Kararlı duruşundan vazgeçmedi. Küsmeyi de onlara. "Arkadaşlarım, umarım tekrar görüşürüz. Beni unutmayın," dedi ve devam etti yoluna, atladı şelaleden. Sonra ölüne, yaşadığı dünyayı yüzdükleri gölden ibaret sanan ve her gün dünyanın etrafında turladığına inanan binlerce minik, kibirli ve cahil kurbağa yavrusu çıktı. Bu ukala kurbağa yavruları ile elbette anlaşamayacakları kahramanımız ve onları birer sinirledirerek kaçarak uzaklaştı yollarından.

"çoğu balığı yaşadıklarında, geride kalan hayatlarında yapmadıkları pek çok şey için pişman olduğunu biliyorum"

İşte bu motivasyon tuttu yordu küçük balığı inandığı bu yolda. Pişman olmamak, her şey için çok geç dememek için cabalıyordu. Yolculuğuna devam ederken bilgi bir kertenkele ile karşılaştı. Bu bilgi kertenkele yardımcı oldu ona. Çok sevdi Kara Balık onu. Yüzerken nehrin suları sularında insanlar gördü, insanlardan kaçan hayvanlar gördü, maceranın daha başında bir ömürlük tecrübe kazandı. Sonra Aşeylik etti ona, sonra sürpriz yoldaşları ve en sonunda balıkçıl. Yazar, bilerek, isteyerek mi bize bırakmıştı hikayenin sonunu? Ne olmuştur Küçük Kara Balık'a?

Balıkçılın kurtulduktan sonra aynı gece aya olup biteni anlatmıştır kesin. Belki de kendi sürüsünden bıkıp kaçan küçük bir kurbağa yavrusuna rastlamış, onunla dost olmuştur yolda. Birlikte devam etmişlerdir maceraya. Yargılamadan, sorgulamadan birbirlerini, ilk kaçacak zorlukta yalnız bırakmadan, tam da Behrengi'nin istediğı gibi dürüst, eşit bir ilişkiler kurmuşlardır aralarında. Ya da sinsi bir yengeç ile karşılaşmışlardır az ileride. İnanmıştır ona kara balık, gitmiştir yanına... "Ölüm şimdi bana çok kolay gelebilir. Tabii ki, eğer bir gün ölümle yüzleşmek zorunda kalırsam -ki kalacağım- bu önemli değil. Önemli olan, hayatımı ya da ölümümün başkalarının yaşamları üzerindeki etkisi..."

Yazarın bize bıraktığı yerden sonraki "son" ne olursa olsun kara balığın aklındaki son buydu. Onun için ölüm önemli değildi. Onun için önemli olan keşfe dememek, yetişkin bir balık olunca pişman olmamak, kertenkelede, kurbağalarda, yengeçte hatta balıkçıda bırakacağı izdi. Behrengi için de önemli değildi ölüm. O da öğrencilerinde, dostlarında hatta Şah'ta bırakacağı izi önemsemişti. Gençcekk yaşında Şahın karşısında dimdik dururken, ülkesinde karşıt ses çıkaran herkesin kaybolduğı, sürüldüğü, canından olduğı dönemde Aras'ta yüzmenin tehlikeli olduğunu biliyordu elbette.

Tıpkı küçük kara balığı gibi o da özgür bir ruhtu ve o nehirde mutlaka yüzülmeydi. Yüzdü Aras'ta o da... On bir bin dokuz yüz doksan dokuz küçük balık iyi geceler dedi ve uyudu. Ama sabaha kadar denizi düşünecek kırmızı balıklar için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Alıntı ve kaynaklar:
Küçük Kara Balık (2021) - Caz Tıpçı - Samed Behrengi
Çevirmen Öğüşhan Organ
Dünyayı Küçük Kara Balıklar Kurtaracak - Samed Behrengi (2020) - Destek Yayınları - Şule Akşun

KÜÇÜK KARA BALIKLAR DİYARINDA

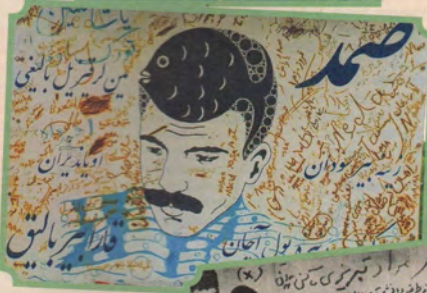

Samed Behrengi, 24 Haziran 1939'da, 6 çocuklu yoksul bir ailede dünyaya gözlerini açar. Babasının adı İzzet, annesinin ismi Sara'dır.

Behrengi'nin babasının bir mevsimlik işçi olduğu söylenir. İşsiz kaldığı bir dönemde Azerbeycan'a göçer. Samed Behrengi 5 kardeşiyle birlikte yoksulluk içinde büyür.

18 yaşına geldiğinde öğretmen olur. Hayalleri olan, ülkesine, ülkesinin yoksul çocuklarına bildiği ne varsa aktarmak isteyen bir öğretmen olur.

Aynı zamanda Tebriz Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün de gece derslerine girer.

Ülkesinin birçok köyünde öğretmenlik yapar. Buralarda duyduğu, dinlediği hikayeleri derler. Aynı zamanda eğitimde yaşanan sorunlarla çarpıcı biçimde karşı karşıya kalır. Tüm bildiklerini sorgulamaya yönelir.

Söyle yazar "Yüksekokuldan mezun olunca köye gittim ve orada anladım ki yüksekokulda hocaların bize anlattıkları baştan sona zırvaydı ve tümünü unutmaya karar verdim. Anladım ki öğretmenliği kendi yanımda öğrenmeliyim, öyle de yaptım!"

O yıllar
yalnız
Behre
yarab
"ana
Sorum
kitab
"Fa
resm
görü
anlar
kara
resm
ona
anlat
ab de
deme
sürer
anla
olur
olara

Behren
İran'da
hüküm
yapılar
zaman

Samed Behrengi öldü ya da öldürüldü, tam olarak bilmiyoruz ancak Küçük Kara Balık ve onun özgürlük düşleri hep bizimle...

SAMED BEHRENGİ

Kıtaplığı:

Masal ve Hikâye Türündeki

Bazı Eserleri

- Yıldız ve Kargalar
- Küçük Kara Balık
- Bir Şeftali Bin Şeftali
- Püsküllü Deve
- Pancara Çocuk
- Koroğlu Geliyor

"Maksat gitmektir varmak değil! Hayat karmaşık yumak gibidir. Bir yere varmaz. Durmamalı. Varamayacağımızı bildiğimiz halde durmamalıyız. Öldüğümüzde de ölürüz yani, canı cehennem!" diyen Samed Behrengi'nin cansız bedeni 1968 yılında Aras Nehri'nde bulunur. Resmi kaynaklar onun yüzerken, boğularak öldüğünü söylese de kardeşine göre, Behrengi zaten yüzmeyi bilmiyordu.

İtalya ve Çekoslovakya'da çeşitli ödüller alan Küçük Kara Balık, İran'da ve 1980 yılında Türkiye'de yasaklanır. Özgürlük için türlü tehlikeler atlatan, bilindik tüm ezberleri karşısına alan ve yolun sonuna kadar seveceğin bir inatla yüzen Küçük Kara Balık ve yazarı için bu hiç de şaşırtıcı değildir.

1968 yılında Dünya Edebiyatı'nda ona özgün bir yer açacak olan masal kitabı "Küçük Kara Balık" yayımlanır. Küçük Kara Balık tıpkı Küçük Prenses gibi yalnızca küçükler için değil büyükler için de yazılmıştır.

"Küçük kara balık biliyordu dünyanın sadece yaşadığı gölden ibaret olmadığını, denizlerin okyanusların olduğunu biliyordu. Ve görmek istiyordu. Yeni balıklar, yeni yerler görmek istiyordu. Ama ailesi ve çevresi öyle değildi. Onlar yaşamı sadece o gölden ibaret sanıyorlardı. Onların dünyasında başkaları olamazdı, farklılıklar olamazdı. Küçük kara balık onlara inat doğrularına, aklına ve kalbine uydur, kamasını da aldı yanına ve yola çıktı. Pelikana, kılıç balığına inat gördü denizi, okyanusu? Aşmayı bildi engelleri."

O yıllarda İran'da eğitim dili olarak yalnızca Farsça kullanılmaktadı. Behrengi bu durumun eğitimde yarattığı eşitsizliğe ve sorunlara karşı "anadilde eğitimi" önerir. "Eğitim Sorunları Üzerine Bir İrdeleme" adlı kitabında bu konuya şöyle değinir:

"Fars bir çocuk kitapları su resminin altındaki 'ab' yazısını görünce 'ab'in ne olduğunu hemen anlar, öğretmeni yardımıyla da hızlıca kavrayabilir. Ancak Türk çocuğu bu resmi gördüğünde 'su' der. Öğretmeni ona 'su' değil 'ab' demesi gerektiğini anlatır; ancak çocuk bugüne kadar ab dememiş su demiş. Yani suya ab demesi gerektiğini anlaması uzun sürer. Diyelim ki abin su olduğunu anladı ancak eve gidince su yine 'su' olur ve ertesi gün çocuk 'ab'i unutmuş olarak okula gider..."

Behrengi'nin öğretmenlik yıllarında İran'da Şah Rıza Pehlevi iktidarı hüküm sürmekteydi. Şah Behrengi'nin

Mehmet Akif Ersoy'un kitabı "Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Her an ölümle yüz yüze kalabilirim.
Ama yaşayabildiğim sürece ölümü karşılamaya
gitmem gerekmez. Bir gün ister istemez ölümle
karşılaşacağım; bu önemli değil. Önemli olan
benim yaşamamın veya ölümümün başkaların
yaşamını nasıl etkileyeceği...”

Küçük Kara Balık

SAMED BEHRENGİ

Mehmet Ali & Akşonlar PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

MENDERES SAMANCILAR

Kara Çocuk

Çukurova sıcakıyla baş etmeye çalışan akşamın serin havasını ciğerlerime çekerek, geride bıraktığım gençliğimin tadını bir kez daha yaşamaya çalışıyorum kendimce.

Ne vakit gitsen Adana'ya, güzel ve ilginç bir şeyler mutlaka gelir başıma. Son gidişim de bu yazın sonlarına doğruydum. Eş dost akraba ziyaretleri, festival toplantıları derken iki günü de dolu dolu yaşamıştım ve artık geri dönüş zamanı gelip çatmıştı. Uçağımın kalkmasına üç dört saat kala çok sevdiğim iki eski arkadaşımı ziyaret etmek düştü aklıma. Cengiz ve Süleyman. Gitmeden önce telefon açıp geleceğimi bildirmiştim. İyi ki de gitmişim, özlemişiz birbirimizi. Eski anılar, memleket meselesi, ekonomik sıkıntılar, zamlar, yolsuzluklar, hayat pahalılığı derken zaman geçip gitmişti.

Uçağımın kalkmasına çok fazla bir zaman kalmamasına rağmen dostlarımın kebab teklifine "hayır" diyememiş ve doğrucu en yakın kebabçının yolunu tutmuştu. Kebabçı arkadaşlarımın iş yerine yakın olduğu için yaya olarak gitmeye karar vermiştik. Turunç ağaçlarıyla bezeli kaldırımlarda yan yana yürüyoruz. Çukurova sıcakıyla baş etmeye çalışan akşamın serin havasını ciğerlerime çekerek, geride bıraktığım gençliğimin tadını bir kez daha yaşamaya çalışıyorum kendimce. Bir yandan sohbet ederek yürürken bir yandan da bu şehri ne kadar çok sevdiğimi düşünüyorum. Attığım her adımda gizli bir özlem var. İyi ki bu şehirde doğmuşum da "Allah'ına kadar Adanalı"lardan biri olmışum diye de için için seviniyorum. Tam bu düşüncelerle yürürken "Bakale day!l" diye bana seslenen delikanlıya doğru döndüm. Delikanlı dediysem, henüz on beş on altı yaşlarında, kara kuru, kendince uzun boylu bir yeni yetme çocuk. Güneşten yanmış kapkara bir ten, çökük avurtlar, bembeyaz dişler. Kaldırımın kenarında ayakta dikilerek öylece gözlerini dikmiş bana bakıyor. Giysilerinden ne denli fakir olduğu hemen anlaşılıyor. Sağ kolunun altında soluk pembe renkli bir tartı, bir şey soracak belli. Gülerken yanıma yaklaştı ve "Dartılın mı dayı?" Zaman daraldığı için çocuğa hızlı bir yanıt vererek yola devam etmek istiyorum. "Sağ ol yeğenim, hiç vaktim yok." Biz yola devam ediyoruz ama çocuk benim peşimi bırakmıyor. Caddenin karşı kaldırımına yürüyoruz, çocuk peşimde. En son kutuma dokunarak soruyor, "Dayı sen filmlerde oynuyon deel mi?" Birlikte fotoğraf çektiirmek istiyor, kırmıyorum. Cebinden

kırık dökük bir cep telefonu çıkarıyor. Eş fotoğrafımızı çekiyor; çocuk çok mutlu, kara gözleri ışıltı ışıltı gülüyor.

Tam yanından ayrılırken arkamdan seslendi, "Dayı," döndüm, bakalım ne diyecek? "Dayı sen nerelisin?" "Ben de senin gibi Adanalıyım yeğenim" dedim. Yüzünü büyük bir mutluluk kapladı, heyecanlanmıştı. Bir şeyler yapmak istiyordu ama ne? Birden kolunun altındaki

tartı aletini yere bıraktı ve eliyle tartıyı göstererek, rica dolu bir tonlamayla "Dartıl o zaman." Kendenice bir şey ikram etmek, kıscası beni ağartmak istiyordu. Hemşehrili olmam onu çok mutlu etmişti. Kıramadım bu güzel çocuğu; elimde çantam, üstümdeki hiçbir şeyi çıkarmadan çıkım tartışına tartıldım, bir küçük de bahşış bıraktım. Ben daha çok mutlu olmuşum.

İyi ki böyle hemşerilerim vardı. "Adana'ya her gelişimde seni bulacağım" dedim, kara gözlü, gönlü zengin, kara çocuk...

Çizim: Ahmet Karakaya

Yapabilirsin!

MERVE KÜÇÜKSARP

"Kendim olmayı yeğlerim. Suratsız da olsa kendim olayım. Ne kadar neşeliyse de başka biri olmak istemem," diye yazıyor, edebiyat tarihinin önemli kalemlerinden biri olan Aldous Huxley, Cesur Dünya isimli eserinde.

Kuşkusuz bugün bu çağın temenni dijital çağın sekinesi olan bizlerden fersah fersah uzak. Bizler artık kim olduğumuzu anlamakla, içimizdeki insanı bulmakla zaman kaybetmek istemiyoruz. "Kendini bil, tanı!" diyen Sokrates'in bilge sesinin günümüz dünyasında artık bir karşılığı yok. Zira elimizde akıllı telefonlarla, aklımızda "muhteşem" geleceğimizin planlarıyla yeni kimlikler yaratmanın, başka birine dönüşmenin, daha doğrusu başka biri gibi görünmenin düşünün kuruşu, kurmakla da kalmıyor, bunun için yoğun mesai harcıyoruz.

Muhakkak ki, var oluşun formu değişti; artık ne olduğumuz değil, nasıl göründüğümüz geçer akçe. Ne kadar onaylandığımız, alkışlandığımız, bilhassa sosyal medyada kaç tane "beğeni" aldığımız... Varlığımızı John Berger'in tarifiyile adeta iki ayrı parçaya bölmüş haldeyiz; bir yanımız eyliyor, bir yanımız ise mütemadiyen seyredip, imajımız yeterince muteber mi diye not veriyor. Mutluluk ibremiz başkalarının ya iki dudağının arasında ya da parmağının ucunda. Ancak yine de, ne kadar onaylansak da onaylanalım, sahip olduklarımızla kanaat edemiyor, mutluluk ibremizi uzun süre yüksek tutamıyoruz. Çünkü her zaman daha iyisi çıkıyor karşımıza, en iyisi olmak için dişimizi tırnağımıza taksak da... Başkalarıyla kendimizi kıyaslamak ve ha bire bir başkasının gözünden kendimize bakmak bir müddet sonra bir iptilaya

dönüşüyor; bizler de mükkemmeliyetçi bir müptelaya...

Mükkemmeliyetçilik varoluşumuza öyle derinden işliyor ki, hayatımızdaki olağan kışarlar dahi tahammülmüfesa geliyor. Nihayetinde gözümüzü Kaf Dağı'nın zirvesinde ya... Daha iyi görünmek, çok daha başarılı olmak, daha müreffeh bir hayat sürmek, her şeyin en iyisine sahip olmak ve son kertede o imrendiğimiz rol modeller gibi bir kimlik yaratmak, onlar kadar alkışlanmak, "beğeni" almak... Fırsatlar çağı olan 21. yüzyılda hayallerle gem yok, ne de olsa! Üstelik kişisel gelişim kitaplarından, spor salonlarının duvarlarına kadar her yerde karışmaya çıkan, "Yapabilirsin" sloganı, hayatın imkanlar ve özgürlüklerden ibaret olduğuna, yeterince inanırsak ve çok çalışırsak sonunda kazanacağımıza dair suntuşu bir vaat olarak zihnimize kazınıyor.

Oysa titiz bir yaşam koçu gibi bize umut aşılayan, bizi çalışmaya motive eden "Yapabilirsin!", kapitalizmin güler yüzlü, tatlı dilli bir Truva atından başkası değil. Belki çeşitli dayatmalarla bizi yönlendirmeye yelteniyor ancak daha kötüsünü yapıyor; uğrunda daha çok çalışmaya, daha yüksek dayanıklılık ve performans göstermeye gönüllü olacağımız arzu tohumları atıyor içimize. Çabalarımızın mutlaka ödülleri dirileceğine bizi inandırıyor. Ve bizler gitgide bir çeşit performans dayalı projeye dönüşüyoruz. Michel Foucault, "Hapishanenin Doğuşu" isimli eserinde 20. yüzyılın hapishaneler, tımarhaneler ve kıslarlar gibi yapıların mükkeş bir disiplin yüzü olduğu, bu yüzyılda insanların çeşitli baskı mekanizmalarıyla "İslah edilmesini" belirtir. 21. yüzyıla baktığımızda ise -hala "bazı" iktidarlara, geçtiğimiz yüzyıldan kalma yöntemlerle "İslah etmeye" çalışıyorlarsa da kendilerine itaat etmeyenleri-, insanlık artık başka bir tür iktidarın hegemonyası altında. Bugünün neoliberal düzeni, o mutlak köle-efendi ilişkisini sil baştan değiştiriyor. Artık baskı kuran efendi de, sömürülen köle de, aynı kişi, yani biziz.

Kendi kendimizi arzulamızla ulaşmak için motive ediyor, sonra da o arzulara ulaşmak için var gücümüzle çalışıyoruz. Üstüne üstlük bazen Rene Girard'ın "mimetik arzu" diye tarif ettiği hisse kaplıyoruz, keza tanıdığımız veya hiç tanımadığımız, sadece sosyal medyada takip ettiğimiz birini gözümüzde kestiriyor, onu kendimize örnek alıyor, arzularını içselleştiriyoruz. Farında olalım ya da olmayalım... Bedenimiz de nasibini alıyor bu mükkemmeliyetçilik

iptilasından. Kimi zaman kapı kapı estetik cerrahları geziyor, kuaförde saçımızın şeklini olabildiğince değiştiriyor, spor salonlarından saatlerimizi, günlük rutinlerimize en parımızı vakfediyoruz. Bir kere inandırıldık çünkü her şeyi yapabileceğimize, mükemmel olabileceğimize. Durmaksızın savaşıyoruz bu gayeye.

Keza iş hayatında da, aynı şırlarla hareket ediyoruz. Afili bir unvan almak veya itibar kazanmak için, hiç kimsenin baskısı olmadan, sadece ve sadece kendi rızamız ile kapitalizmin nikahına girmeyi kabul ediyoruz. Ve gitgide en katı baskının dahi yapılmayacağı kadar yüksek performansla çalışan gönüllü kölelere dönüşüyoruz. O kadar can-ı gönülden yapıyoruz bunu; her şeyin kendi elimizde olduğuna dair özgürlük naraları atarak... Filozof, yazar Byung-Chul Han'ın da dediği gibi, "Özgürlüğün zorlamalara yol açtığı bu tarihsel dönemde, 'yapabilme' özgürlüğü, emir ve yasaklar dile getiren 'yapılmalısın'ın daha fazla zorlama üretiyor. Zira 'yapılmalısın'ın bir sınırı varken, 'yapabilirsin' sınır tanımıyor."

Peki ya başaramadığımız? Çabaladığımız halde arpa boyu yol alamadığımızda, keza tepeden tırnağa adeta karbon kopyası olduğumuz rol modelimizin hayatının yakınından uzayından geçemediğimizi kavradığımızda, her şeyi yapabileceğimiz halde ne yazık ki yapamadığımızda? İşte o vakit, kendimizi suçlamaya başlıyoruz. Beceriksizliğimiz, acizliğimiz, yapabileceksen yapamadığımız için... Byung-Chul Han ise bu soruyu, kişinin istediği hayatı yaşayamadığı durumlarda, bunu kendi yetersizliği olarak gördüğü, öfkesini kendine yönelttiği, durumundan dolayı sistemi asla mesul tutmadığı, dayanışma için girecek birini aramadığı şeklinde yanıtlıyor. Nitekim neoliberalizmin Truva atı olan yapabilirsin vaadi, sınıf dayanışmasının ve örgütlenmenin önünü olarak bizleri sisteme karşı dirençsiz bırakıyor. Büsbütün yalnızlaşıyor ve depresyona meyyal bir ruh haliyle demir atıyoruz.

Diğer yandan, yapabilirsin sözünün insanlık tarihindeki gücünü de yabana atmak istemem. Zira bizler biliriz ki, insanlığın ilerlemesine sebep olan teknil ilaç, icat, devrim ve keşif, bunları gerçekleştirenlerin kendi kendilerine söylediği yapabilirsin sözünün üzerinden yükselmıştır. Ve yine çok iyi biliriz ki, umut ve onu kanatlandıran çağa olmaksızın insanlığın hali niceydi!

Ancak son tablilde bütün bu işleri başaranların, alkışlanmak, "beğeni" almak veya "muteber bir sosyal kimlik yaratmak" için kendilerini paralamadıklarının, aksine kimi zaman etraflarındaki "yapamazsın" dediği halde yılmadan çalıştıklarını da altını çizmek isterim.

Silkintiotu*

"Buraya bir silkintiotu koydum. Kırk dert bir arada canına yandıgım,
kırkına birden deva olsun." - **Birhan Keskin**

Silkintiotu bizi, birbirimizin çaresiyiz. Tüm kadınlara...

Kestim kara saçlarımı n'olacak şimdi
Bir şeycik olmadı - deneyin lütfen-
Aydınlığım deliyim rüzgarlıyım
Günaydın kaysıyı sallayan yele
Kurtulan dirilen kişiye günaydın
Gülten Akın- Kestim Kara Saçlarımı

Ellerimi bahçeye dikiyorum,
yeşereceğim, biliyorum, biliyorum, biliyorum
ve kırılmaçılar mürekkepli parmaklarımın
çukurunda yumurtlayacaklar.
Fûrûğ Ferruhzad- Yeniden Doğuş

Çiçekli şiirler yazmama kızılıyorsunuz bayım
Bilmiyorsunuz. Damağın gövsemi
Çiçekli perdelerin arkasında saklıyorum.
Karanlıkta oturuyorum. Işıkları yakmıyorum.
Didem Madak- Çiçekli Şiirler Yazmak İstiyorum Bayım!

Herkes kendi şarkısını söyleyecek.
Karışmayacak sesler birbirine. İki
ayağımız üzerinde başladığımız bir
şarkıyı, sıklıkla mı ellerimiz üzerinde
bitireceğiz. Dağ doruklarından deniz
kıyılarına, öyle de varacağız, böyle
de varacağız. Kesiksiz bir eylem
olacak yaşamamız- zaman utançlara
düşecek hızımızdan.

Sevgi Soysal- Tutkulu Perçem

Huvat, onun annesinin ruhunun
ardından aklını uçuracağına dair bir
yeminle parmağını ısıtıp duvara çaldı.
Dimit dişlerini sıkıp hırela duvardaki
ıslaklığa baktı. Baktığı yerde kıpkırmızı
bir karanfil açtı. Dirmit bir şüpheyle
gözlerini kırptı. Yavaşça yerinden
kalktı, kırmızı karanfili duvardan alıp
göğsüne taktı.

Latife Tekin- Sevgili Arsız Ölüm
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kadınlar, ki yoklukları farkedilir olsa
olsa. Kadınlar, bir yazma, bir renk, bir
devinim... Karıncalar kadar olağan...
Bayları karıncalar kadar hayatta. Göçerler,
trenleri tanımadan. Selvisiz ve söğüşüz
bir ıssızda, katar katar gece taşları.

Sennur Sezer- Kirlenmiş Kağıtlar

BERGEN'İN ARDINDAN:

Her Şeye Rağmen Sahnede Parlayanlar"

HALİL İBRAHİM SAĞLAM

Geçtiğimiz günlerde zorlu bir hayattan gelip müziğiyle insanlara ses olan şarkıcı Dilberay'ın filme uyarlanan hayatı sinemalarda vizyona girdi. Çocukluğu Zeliha Kendirci, yetiştikliği Büşra Pekin tarafından başarıyla canlandırılan filmi izlemek oldukça zorlu bir deneyimdi. Özellikle filmin ilk yarısı Dilberay'ın erkek tahakkümü, şiddeti ve tacizleri altında geçen yaşamına izleyiciyi sert ve sinir bozucu sahnelerle tatlılık ettiriyordu.

Şarkılarıyla 80'li yıllara damgasını vuran Bergen'in acılarla dolu hayatı da 4 Mart'ta vizyona giriyor. Dilberay ve Bergen filmleriyle beraber Türkiye'de arabesk müziğin temsilcilerinin trajik hayatlarına dair biyografi filmleri furçasının başladığını söyleyebiliriz. Ülkemizde henüz bu tür biyografilerin sayısı iki elin parmaklarını geçmeye de gışe getirisini gören yapımcıların ilerleyen zamanlarda müzisyen biyografilerine daha çok odaklanacağını tahmin etmek güç değil.

Bu sayıda yaşamı türlü zorluklarla, mücadelelerle ve trajedilerle geçmesine rağmen sesiyle, duruşuyla ve milyonların kalbini kazanmasıyla sanat dünyasında kalıcılığını sağlayan kadın şarkıcıların biyografi filmlerine değindiğim bir liste hazırladım.

Coal Miner's Daughter (1980)

Country müziğin öncülerinden ve yaşayan efsanelerinden Grammy ödüllü şarkıcı Loretta Lynn'in kendi otobiyografik romanından uyarlanan film, ikonun taşralı yoksulluğundan uluslararası süper starlığa uzanan dinamik kariyerini Sissy Spacek'in güçlü performansıyla yansıttıyor. Yedi dalda Oscar'a aday gösterilen film Spacek'e Oscar ödülünü ve ayrıca Altın Küre ödülünü de getirmişti.

What's Love Got to Do With It (1993)

Amerikalı şarkıcı ve moda ikonu Tina Turneryıllarca eski eşi gitarist Ike Turner'dan gördüğü fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddette gündeme gelmişti. Turner'ın Ike'dan kurtulmak için savaştığı kariyer yükselişi 'What's Love Got to Do With It' parçasıyla gelmişti. Bu şarkı yıllarca Ike'la beraber çalışan Turner'ın kendi imparatorluğunu ilan etmesi, Grammy ödülünü kazanarak şöhretini katlaması ve Ike'ın unutulmaya yüz

Bu sayıda yaşamı türlü zorluklarla, mücadelelerle ve trajedilerle geçmesine rağmen sesiyle, duruşuyla ve milyonların kalbini kazanmasıyla sanat dünyasında kalıcılığını sağlayan kadın şarkıcıların biyografi filmlerine değindiğim bir liste hazırladım.

tutması bakımından bir devrimdi. Angela Bassett müthiş bir enerjiyle canlandırdığı Tina Turner performansı Oscar'a aday olmuş, Altın Küre ödülünü de kazanmayı başarmıştı.

Selena (1997)

"Selena" olarak andığımız Selena Quintanilla Perez, "90'li yılların en iyi Latin sanatçısı", "Tejano'nun Kraliçesi", "Meksika'nın Madonna'sı" olarak anılır. 23 yaşındayken "Selena" hayran kulübü başkanı tarafından silahla vurularak öldürülmesi herkesi yasa boğmuştu. Dönemin Amerikan başkanı George W. Bush tarafından 16 Nisan "Selena günü" olarak ilan edilmişti. Selena'nın ölümünden iki yıl sonra vizyona giren filmde onu Jennifer Lopez canlandırmıştı, ki bu rol Lopez'in çıkış filmiydi ve kendisine Altın Küre adaylığı getirmişti.

La Vie En Rose (2007)

Küçük ve yorgun bedenine olağanüstü bir sesle karşılık veren, küçüklüğünden bu yana oldukça zorlu bir hayat geçirmesine rağmen müzik efsaneleri arasına adını yazdın Edith Piaf'ın yıkıcı ve çoğu zaman yürek burkan hayatı, en sevilen şarkılarından bazılarıyla beraber filmde şarkısı bir etkiye sahip. Marion Cotillard'ın adeta tüm bedenine ve sesine

kazıyarak canlandırdığı unutulmaz Edith Piaf performansı kendine Oscar, Altın Küre ve BAFTA ödüllerini hepsini birden getirmişti.

The Runaways (2010)

Floria Sigmund'ın 70'lerin tamamı kadınlardan kurulu olan gürültülü genç rock grubu "The Runaways" hakkındaki reşit olma biyografisi çığgın, gençlik enerjisi ve acı veren içgörülerle dolu. Cherie Currie (Dakota Fanning) ve Joan Jett (Kristen Stewart) arasındaki ilişkinin yanı sıra grubun endüstri tarafından nasıl sömürüldüğünü gözler önüne seren film, The Runaways'in en popüler parçaları kadar dinamik bir kurguya ve başarılı performanslara sahip.

Amy (2015)

27 yaşında trajik bir şekilde alkol zehirlenmesinden yaşamını yitiren Amy Winehouse'un hayatını anlatan belgesel, onun daha önce hiç bilmediğimiz yönlerini, zirveye ulaştıktan sonra yaşadığı sıkıntıları ve onu adım adım ölüme götüren şöhret dünyasını hiç abartmadan, olduğu gibi ortaya koyuyordu. Sadece Amy'e yakın olanları değil, belgeseli izleyenleri de Amy'nin ölümü konusunda suçlu hissettirecek kadar da zalim ve gerçekçi bir portre sundu. En iyi belgesel dalında Oscar ödülünün de sahibi olan film toplamda 50 ödülün sahibi.

Delida (2016)

100 milyondan fazla albüm satıp 55 altın plak ödülü sahibi olan Mısır doğumlu İtalyan asıllı Fransız şarkıcı *Delida*, sanat hayatında sürekli yükselse de iç dünyasındaki çöküşlere intihar denemeleriyle son vermeye çalışmıştır. Aşk olduğu erkekleri de intiharla kaybeden ve oldukça melodramatik bir hayata sahip olan *Delida*, sevenlerinden özür dileyerek hayatına son vermişti. Lisa Azuelos tarafindan başlarıyla canlandırılan filmi çok fazla ses getirmese de *Delida*'nın yaşamının kilit noktaları hakkında eli yüzü düzgün bir filmidi.

Judy (2019)

Öz Büyüccüsü filmiyle sinemaya çocuk yıldız olarak başlayan, filmdeki "Somewhere Over the Rainbow" şarkısıyla o dönem tüm dinleyenleri ağırlatmayı başaran Judy Garland, çalışma hayatında istismara uğramış, insanlık dışı koşullarda çalıştırılmış, maddi sıkıntılar içerisinde bir hayat geçirmişti. Hayatı boyunca süren ilaç bağımlılığı 47 yaşında aşırı dozdan ölümüne neden olmuştu. Renee Zellweger'in dokunaklı ve etkili Judy performansı filmin çok üzerindeydi ve bu kendisine Oscar, Altın Küre, BAFTA ödüllerinin hepsini getirdi.

The United States vs. Billie Holiday (2021)

Tüm zamanların en iyi caz şarkıcılarından biri olan Billie Holiday'den hakkında yapılan iki film de hikayenin gerçekleri yansıtmadığı, olayların yanlış ele alındığı ya da Holiday'ın muazzam sesine filmde rastlanmadığı gibi gerekçelerle eleştirilse de Lee Daniels imzalı bu filmde Andra Day'ın Oscar'a aday olan ve Altın Küre'yi kazanan harika performansı konusunda çoğu kişi hemfikir. Billie'nin maddi ve manevi olarak küçüklüğünden itibaren erkeklerin sürekli istismarına uğraması, uyuşturucu problemleri, sıyah bir olarak Amerikan halkının ikiyüzlülüğü ile uğraşması gibi kilit olaylar filmde mevcuttu. 72 yapımı Lady Sings the Blues filmi de Diana Ross'un performansıyla öne çıkar ve beş dalda Oscar adayı olmuştur.

Bergen (2022)

Trajik yaşamı nedeniyle "Acların Kadını" namıyla bilinen Bergen'in, gerçek adıyla Belgin Sarılmışer'in gerçek yaşam öyküsünden uyarlanan film bu ay vizyona girecek. Uzun süre Serenay Sarikaya tarafından canlandırılacağı söylenen, daha sonra Sankaya'nın projeden ayrılmaya Farah Zeynep Abdullah'ın hayat verdiği Bergen, Caner Alkan - Mehmet Binay ikilisi tarafından yönetildi. Bergen'in yüzüne kezzap atarak arılarla gürme yetisini kaybetmesine neden olan, daha sonra ise sanatçıyı kurşunlayarak öldüren katil ise Erdal Beşikçioğlu oluyor. 30 yıllık kısa yaşamına 6 long play, 11 kaset, 129 şarkı sığdıran Bergen'in filmi oyuncu kadrosu, prodüksiyon tasarımı, sinematografisi, saç ve makyaj çalışmasıyla şimdiden umut vadedyor.

ÖNDER ABAY

KAFES

Yolda düşsek yaramızdan önce kim gördü diye bakarız. Sevdiğimizden ayrılsak ne kadar üzüldüğümüzü gizleriz, toksik maskülenliğe sinirleriniz dişimizi sıkarız. İnsanların hakkımızdaki düşüncelerini kontrol etmek kendimizi gizlemekle mümkündür. Biz kendimizi gizlenirsek ne olur?

Hepimiz nasıl göründüğümüzü bir noktaya kadar önemseriz. Başkalarının düşüncelerini dikkate almamız gerektiğini ilk ilişkilerimizden beri anlarız. Beğenilmek, onaylanmak isteriz. Yaşadığımız çağda sosyal medya platformları sayesinde bu arayışımızı sonuçlandırmak kolaydır. Nelerin toplum tarafından kabul edildiği aldığı etkileşim sayısından bellidir. Kabul edilmediği istiyor-sanız mutluluğu ve güzelliği paylaşırsınız, bunları deneyimleme ayrıcalığına ne kadar fazlaysa o kadar pozitif algılanırsınız. Sunduğunuz görüntünün değerini belirlediği bir yapıdır bu, orada olumsuz duygulara yer yoktur. Peki, bu yapı kendimize verdiğimiz değeri etkilemeye nasıl başlar?

Hislerimizin başkalarının bizim hakkımızda hissettiklerinden farklı olduğunu belki annemizin ilk "aferin" demesiyle veya azarlamasıyla kavramaya başlarız. İstedikimiz pozitif tepkiyi almanın yolunu anlamışızdır; beğendiklerini göster beğenmediklerini gizle. Bu bir nevi kendimizi koruma çabasıdır, beklentileri karşılamazsak kabul edilmeyeceğimizi düşünürüz. Dış dünyayla uyumlu yaşamak için takmamız gereken maske böylece şekillenir. Yatırımımızı hissettiklerimize değil, nasıl göründüğümüze yaparız. Yolda düşsek yaramızdan önce kim gördü diye bakarız. Sevdiğimizden ayrılsak ne kadar üzüldüğümüzü gizleriz, toksik maskülenliğe sinirleriniz dişimizi sıkarız. İnsanların hakkımızdaki düşüncelerini kontrol etmek kendimizi gizlemekle mümkündür. Biz kendimizi gizlenirsek ne olur?

Toplulum peşinde koşmamızı istediği konuları bellidir; iyi bir iş, para, uzun süreli ilişkiler, nezaket, mutluluk, sağlık. Aynı görünen ama farklı olduğunu zannettiğimiz maskeler üretir

dururuz. Bunları ne kadar çok deneyimlediğimizi gösterebileceğimiz sosyal medya platformunu da bulduktan sonra maskemizin sağlamlığına diyecek kalmaz. Olmak istediğimiz kişinin reklamını yapmak için paylaşacağımız tatil, yemek, etkinlik fotoğrafları da vardır. Ne kadar güzel olduğumuzu artık herkes görebilir! Onaylanmanın kısa yolunu bulmuşuzdur, biz inanmasak bile sevimli ne kadar layık olduğumuzu kanıtladıkça kanıtlamak isteriz. Mutlu olmak bir yanda dursun, biz zamanımızı mutlu görünmeye harcarız. Sevemeyiz, seveni sevmekle ilgileniriz. Ne istediğimizi bilemeyebiliriz ama bu bir başkasının istediğini istememize engel oluşturmaz. Hislerimiz başkalarının bize bakınca ne gördüğüne bağlanmıştır.

Kendimizi korumak için girdiğimiz yolda kendimizi kaybederiz. Sodigem'in yaptığı araştırmaya göre günlük ortalama 2 saat 46 dakikamızı sosyal medyada harcar, kendimize duyduğumuz uzaklığı beğenilerle kapatmaya çalışırız. İlginctir ki güzel bir anınızı hatırlayın desem başkalarının ne gördüğünün önemli olmadığını, kendinin hissettiğiniz bir zamanı düşünürsünüz. Yani hepimiz yaşamın tadını çıkarmanın anın peşinde koşup yakalama-yaya çalışarak değil, ona katılarak mümkün olduğunu biliriz.

Çünkü olduğumuz gibi kabul edilmeyeceğimiz korkusu bizi ele geçirse de mutluluk kendimizi kabul etmekte gizlidir. Olumsuz duyguları dışlamamız öğrettiği sistemde her duygunun geçmesini izin veremekte, yaşamaya değer bir an bulunca gösterdiğimiz değil gördüğümüze emin olmakta ve hislerimiz hakkında dürüst olma cesaretinde. Kendimizi başkalarının gözlerinde ki kafeslere sokmanın yolları ise sosyal medyada.

Hangi aşk makbul?

ARZU ERKAN YÜCE

*Yola devam edebilmek için, baharı hatırla!
Yürü...
Hangi kışın ardından geldiğine aldrmadan,
öyle çiçeğini dökse!
Yürü...*

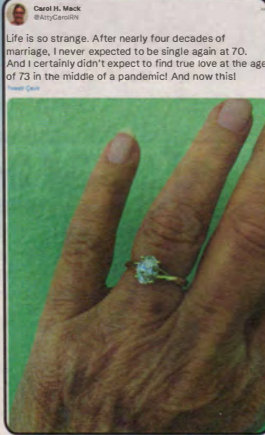
Carol H. Mack isimli 73 yaşındaki twitter kullanıcısı, 11 Şubat'ta, tam da sevgililer günü arifesinde:

"Hayat çok garip. Yaklaşık kırk yıllık evlilikten sonra, 70 yaşında tekrar bekâr olmayı asla beklemiyordum. Ve 73 yaşında, bir pandeminin ortasında, gerçek aşkı bulmayı kesinlikle beklemiyordum! Ve şimdi bu!" diyerek nişan yüzüğünü paylaştı. Tweet, ben bu satırları yazarken, tam 73.300 kez RT edilmiş, 16.900 kez alıntılanmış, 1,1 milyon üzerinde beğeni almıştı. Tarkan'ın milyonlara ilaç gibi gelen "Geçcek" şarkısının klibini paylaştığı tweet-clip dünya genelinde en çok izlenen video olmasına ve sosyal medyada çok ses getirmesine, #Tarkan gülerce *trend topic* olmasına rağmen- 19.3 bin RT, 76.8 alıntı, 352.8 bin beğeni almıştı. Varın oradan pay biçin.

Peki, neydi bu tweeti bu kadar ilgiçkçikcive anlamlı kılın?

Her şeyin hızla tüketildiği, kavramların içinden boşatıldığı; umutsuzluk, güvensizlik, anlam kaybı, karamsarlık ve şiddet ikliminde bir uçtan bir uca savrulurken, hele de ilişkilerin büsbütün tavsadığı pandemide, umut ve aşktan haber veriyordu bir kere. Milyonlar "hayatının aşkını" arar, kimileri "mutluluğu" bir ömür boyunca asla bulamayacağına inanırken bu paylaşımın ilaç gibi geldiğini tahmin etmek güç değilse de bu denli büyük bir etkileşimi sağlayan bundan çok daha fazlasıydı. Bana kalırsa bu yüzden, kendiliğinden, sadecek twet, aşkı ve hakikati *şakıyarak* tabulara meydan okuyor, "aşk için asla geç değildir" demekle yetinmiyor, "aşkın yaşı yoktur" lafının kapsama alanına bilegirmeyen bir yere işaret ediyordu.

Aşkın yaşı yoktur. Ancak elli yaşlardaki erkeklerin, magazin haberlerinde, sıklıkla da kendilerinden oldukça genç kadınlarla olan beraberliklerinden oldukça genç kadınlarla olan beraberliklerinden çok duyurulan kullanılır, ileri yaştakileri -bilhassa kadın-, heteroseksüel olmayanları, kadının yaşça büyük olduğu ilişkileri pek de akillara getirmez. Çünkü erkek sistemin bekçisi ikiyezildi tabular, zihinleri de dudakları mühürlediği gibi mühürler. Kimilerinin hayatına sürükli tipi yağıken, bazılarının mükerrer "ikinci baharlar" müjdesi. Heteronormatif sistem makbul aşk ve ilişkileri

İlgili tweet: <https://twitter.com/AttyCarolRN/status/1492232868688326659?s=20>

tanımlarken, insanları kalıplara sıkıştırır; norm dışı kalanları marjinalleştirir. Kalıplara uymuyor ya da onları reddediyorsanız sizi yok sayar, ayırmıyok, dışlama, nefret ve şiddetin odağı haline getirir. Bu marjinallik, kimi zaman popüler tüketim kültürü için (örneğin medya ürünleri) kullanışlı bir malzeme olduğunuzda sık paketlerle ayrıcalıklandırılır gibi görüne de, ele alınıp ve sunulmuş biçimi itibarıyla, erki ve eşitsizliği yeniden üretmekten öteye gitmez. İşte bu sistem, *kadınları* sırf yaşlarından ötürü hazzdan ve tutkudan cebren emekli eder. Örneğin aşkı, romantizmi, cinselliği, menopoz/ andropozla birlikte sonlandırması gibi, üreme sisteminin işleyişine endeksler ve capacanlık *şifini* çeker. *Kadınları*, sisteme ve endüstriye kazandırmadıklarında (antiaging furdası, sağlık hizmetleri, emeklilik ve sigorta poliçeleri, huzurevleri, ov potansiyeli...) görünmez olmaları zorlanırlar. Yaş 65 dedi mi mesai saatinde trafığa, pandemide sokağa, devlet tiyatrolarında sahneye çıkmaları (maalesef ülkemizde yaşanan tablo). Tedavülde kalsınlar! Emekli ikramiyesi de bul!

Aşk mı dediniz? "Yaşından başından utansınlar!" Ama tabii, *yalnızlık da Allah'a mahsus*. Bekâr erkeğe, hele de *dulsa* ("eşini kaybetmiş" demeyi yeğlerim, *dünküsüne* geleceğim), temel yaşam becerisi olan, yemek, ev işleri, kendine bakım ve çarşı pazar işlerinde kendisine hizmet etsin diye, genellikle ekonomik durumu iyi olmayan, zor durumdaki, yalnız olması göze batan (yani hiç evlenmemiş ya da

Kırk yıllık evliliğin ardından, 70 yaşında, yeniden bekâr olacağını tahmin bile etmezken, 73 yaşında "gerçek" aşkı bulmanın şaşkınlığını ve sevincini yaşıyan Carol'in masalı; kütüleri, kalbini kalarlar bağlamışlara, aradığını -bir daha- asla bulamayacağını zannedenlere, çiçekten günlerin özlemiyle yanıp tutuşanlara; işte gökten düşecek o üç elmanın sahibine gelsin. ♡

dul olması!), belki de yaşça çok genç bir kadını baş göz edilir. Toplum, konu komşu bunu görev edinir. Hali vakti yerinde, sosyal açıdan bağları güçlü bir kadın eşini kaybetmişse, baş göz etme bakımından pek ilşen olmaz. Hatta ona -yalnızlık Allah'a mahsus- da, konu komşu, *çocuk çocuk neyine yetmiyor?*- merhumun yasılına musalla taşından mürekkep, "o defteri *çıktan kapatmış koltuğu*" tak dimidir. Hiç evlenmemiş ya da boşanmış kadını yalnızlığı isegöze batır. Yalnız erkeği genelde *yeraltından hareketle* ("yazık, kendine bakamaz") evlendirirken, yalnız kadını bir *tehlikeden hareketle* evlendirmek ister toplum ("aman, başında biri olsun"). Ya etraf kadın için ya kadın etrafı için tehlikelidir. İnancmazsanız masallara bakın. Masallardaki toplumsal cinsiyet rolleriyle inşa edilen toplum düzeni ve ilişkilerde *genç ve güzel* kadının payına düşen fecaat bundan evla değilse de masallardaki yaşlı (olgun) ve yalnız kadınların hal-i pür melali, tüm kadınların akıbeti hakkında *spoiler* diye bağırmaktadır. Masallarda olgun kadın ya anıdır, ya ninedir, ya ninedir. Ya tehlike altında bir zavallı, ya canlı cenaze. Ya da arzudan ve kadınlıktan soyundurulmuş (sinirleri alınmış) bir bilgedir, mesela bir şifacı, bir kadıdır. Tutkulu, arzu dolu olanlara sıklıkla "kötü kadın", hırslı, kışkanç, hilekâr, hain, çirkin, sinsidir; cadı, simsar, dünürcüdür. Ne aşkır ne de maşuk. Hiç ona dünürcü gidilmez mesela. Zinhar sevmiş. Hayalleri süslemez. Bu özelliklere sahip bir erkek karakter, hiç değilse "kötü" rolünün hakkını verip övgüye mazharken, kadını kötü olduklarıyla kalırlar. Pek kahrman olamazlar. Çok çok yardımcı kadın oyuncu, o da erkil senarist ve yönetmenin gözüdür. Acaba, anlatmaya "kahrmanlarımız" diye başladıkları cümlelerin ne kadını kadını imler?

Dul meselesine dönecek olursam. Evşenden ayrılmak ya da eş ölünce, "bekâr" değil "dul" dediğimizde kişiyi geçmişle ve geçmiş

İlişkisiyle tanımlanmış ve bir hayatle yaşayan bir "geride kalan", yarım yamalak bir eskize dönüştürmüştür. Boşanmışsa: "Bekâr", ille de belirlenmiş gerekçesi: "Boşanmış", ille de anlatılmış, eşi ölmüşse: "Bekâr", ille de belirlenmiş gerekçesi: "Eşini kaybetmiş" demenin nesi zor?

Zor olan demesi değil de oyunu bozması! Ne zaman bu zor oyunu bozacak çıkışlar, en bastından: "Bayan" değil, "kadin" demeli" benzeri bir paylaşıp yapsam, hemen birkaç erkek -sosyal medya kullanıcıları- tarafından taarruza uğrarım. Konu kadının bedeni, doğum, orgazm, sahanda yumurta fark etmez. En çok kadın olmayanlar açılmaya (erizahat-mansplaining) girer ya da saldırgan davranır. Olmadı beni eksiği sözlüğe şikâyet eder [şimdi de "dul" ve bekâr kavramlarını dahi yazarken buna aday olmayı göze alıyorum.]

Niye "kadin", niye "bekâr" diyemediğimizize kafa yormak zorundayız. 40 yıllık evliliğin ardından, 70 yaşında, **yeniden bekâr olacağını** tahmin bile etmezken, 73 yaşında "gerçek" aşkı bulmanın şaşkınlığını ve sevincini, *siber âlemle* paylaşıp Carol'un mutluluğuna eşlik etmek, nişanlarını kutlamak yerine, pek çok insanın yorumlarda neden "bir önceki evliliğin için üzgünüm, başın sağ olsun" dediğine kafa yormak zorundayız. Carol, eski eşinin ölmediğini, aldatıldığını öğrenince onu kovduğunu ve bir daha asla geri dönüp bakmadığını yazdığındaki tepkiler üzerine kafa yormalıyız. Neden **bekârlığı** konduramadıkları, *dulluğu* yakıştırdıkları, **kadının** bir sebeple- eski eşinden ayrılıp yeni bir aşka yelken açma olasılığını ilk etapta akıl edemediğimiz, insan canlısının 65 dedi mi yaşayan dölüye dönüşmesini bekleyen (sağlayan), akıl almaz yabancılığımız, yaşlılığımız, zorbalığımız kafa yormalıyız. Bu son derece basit görünen tweeti, yüzlerce değil de milyonlarca kalple buluşturan neden tam da burada yatıyor.

Yaşlı bir kadın, nasıl olur da masallardaki yazısına razı gelmez? O, ancak eşi ölünce "bekâr" kalabilir, ona da dili varmaz, *dulum* derdi. Eşinin aldatıldığını öğrense bile, çaresiz göz yumardı. Onun sadakatsizliğinin sorumluluk ve utancını üstlenir, herkesten gizlerdi. Ya da boşanır dı ama artık "o defteri kapatır. Hele "yaşlı bir kadın" yeniden âşk olmaz, evlenmezdi. Hem onu kim n'apsındı? Hadi diyelim "gerçek aşkı" buldu. Kaç yıl ömrü kaldı ki? İç içine sığmamak, *genç* aşk olmaz, evlenmezdi. Bu yaşama hevesi, *tedavüle* girmek, cümle âleme duyurmak da nesil!

Çünkü Carol, hepsine nanik yaptı. Evvel zamanın lakırdısına değil kendine inandı, güvendi. Kendini de bir başkasını da -yeniden- sevebildi. Sonra onlarca kadın (erkekler de var haliyle) şakılamaya başladı. Yazıyı uzatmak pahasına yorumların bir kaçını alıntılıyorum: "Annem 83 yaşında âşk oldu. Dünyayı gezdiler ve ölmeden önce harika bir dört yıl geçirdi. Açıkçası biraz kıskandım." "Babaannem yıllarca dul kaldı ve hayatının aşkını buldu ve 75 yaşında evlendi. Çok mutluymuş. 14 yıllık evlilik." "Büyükanne

20 yıl önce kocasını kaybetti (16 yaşından beri evliydi) ve onun 83 yaşında ölümünden bu yana ilk kez birliyle çıkmaya başladı. Onu hiç bu kadar mutlu görmemişim."

Geride kalan değil "geride bırakan" olmak ve "sil baştan başlamak" hakkını işte öyle kolay bahsetmiyor erki! Söke söke almak gerekiyor. "Kadını anne olmaktan, kardeş olmaktan, eş olmaktan velhasıl insan olmaktan çıkartıp köksüz ve ruhsuz bir bireysiyatıyla karşımıza dikmeye kalkanların oyununa gelmeyeceğiz" sözünü her duyduğumuzda "Kadını kadın olmaktan çıkarıp; anne olmak, kardeş olmak, eş olmak dışında varlığını tanımayan velhasıl kendi olmaktan çıkartıp köksüz ve ruhsuz bir bireysiyatıyla karşımıza dikmeye kalkanların oyununa gelmeyeceğiz." demek gerekiyor. Kendi masallarımızı yazmak ve cümle âleme duyurmak gerekiyor.

İşte **kahramanımız** Carol H. Mack bir *geride kalan*, bir *eskiz*, bir *istatistik* olmaya reddedersek tüm bunlara meydan okudu, hem hayatında hem de Twitter gibi etki gücü çok yüksek, küresel, kontrol edilemez, öngörülemez ve "tersi pis" bir mecrada. Pek moda olan tabirle "siber lince" maruz kalma riskini, yaşlılığa, ahlakçılığa, heteronormatif dayatmalara, her türden ayrımcılığa ve zorbalığa maruz kalma riskini göze alarak. Tılsımını milyonlara ulaştırdı, masal oldu.

Masaldaki anlatıcı bu kısma geldiğinde -her seferinde- tüyleri diken diken olarak şöyle diyecek: "**Bir kadın**, ne zaman kendi sesini duyurmak için **ayağa** kalksa, planlamamış bile olsa, tüm **kadınlar** için de **ayağa** kalkmış olur."

Kırk yıllık evliliğin ardından, 70 yaşında, yeniden bekâr olacağını tahmin bile etmezken, 73 yaşında "gerçek" aşkı bulmanın şaşkınlığını ve sevincini yaşayan Carol'ın masalı; kötülere, kalbini bulanlar bağlamışlara, aradığını -bir daha- asla bulamayacağını zannedenlere, *çiketten günlerin* özlemiyle yapıp tutuşanlara; işte gökten düşecek o üç elmanın sahibine gelsin. ♣

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Manifestosu

Kişilere düşmeyeceğiz diye kendimizi görürüz kılınmayacağız.

Ancak herkes temel haklarına erişene dek bizi başka "klışe"lerin peşine düşeceğiz.

Atanmış değil, seçilmiş ilişkiler/aşklar, diye haykıracağız.

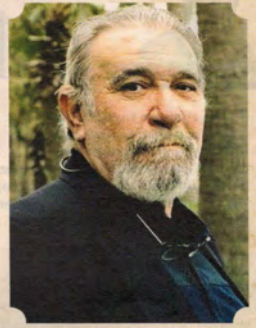
Eşitlik yok şiddet varsa, "Aşk da yok" diyeceğiz.

Hem kendimizin hem istisnasız herkesin, âşk olma/olmama, sevmeme, sevmeme, vazgeçme, ilişkiler içinde olma, olmama, isteme, istememe, affetme, affetmeme, ayrılma, birleşme, evlenme, boşanma, bekâr kalma, yeniden evlenme, evlenmeme haklarına sahip çıkacağız.

Aşkı kutsamasak da, aşktan vazgeçmeyeceğiz. Herkesin hayatına kimse karışamaz, diyeceğiz.

*Maya Angelou

"Life is so strange. After nearly four decades of marriage, I never expected to be single again at 70. And I certainly didn't expect to find true love at the age of 73 in the middle of a pandemic! And now this!"

SİNA AKYOL

Sözler

Burada kal.

Öğlen avlusunda.

Zamanın yalın diline yerleş.

Ufka bakmanın meraklısı ol.

Maviye, beyaza, gündüze çalış.

Zakkumu anla!

Ağusu, tenime sürdüğüm merhemdir diye beni, mırıldanıp şaşırt.

Ağustosun hummalı böceğini,

onun terliş karkısını

gayret et, Türkçe'ye çevir.

Taşlığı yıkamanın, asmayı budamanın,

çıplak ayakla yürümenin

hayli zengin üslubunu edin.

Burada kal.

✓ Kalıcı zamanda.

Öğlen avlusunda.

Aрін gövdenin.

Kendin oluncayakadar soyun.

Ferah sular dökün.

Derin uyu.

HAYDAR ERGÜLEN

AŞIKLAR CEMİ

NEŞET'İN BABASI:

Muharrem Ertaş

'B abamınan Kırşehir'in köylerini dolaşırdık, Kaman'a düğünlere giderdik' cümlesine benzer cümleleri çok söylemişti Neşet Ertaş, fakat 'babamınan' demiş miydi, onu bilmiyorum, 'Muharrem Usta' diyordu babası Muharrem Ertaş'tan söz ederken. Hürmetten mi töreden mi yoksalonca raconu mu, öyle ya baba ayrı, usta ayırdır, hem çoğunlukla babalar usta değildir, öyle olsa bile ustalık başkasının mesleğidir, babalık başka bir meslek. Fakat babası abdal geleneğini süren ve bozlak türünün en önemli icracısı olarak bilinen Muharrem Ertaş'sa, o zaman usta demek belki baba demekten daha kıymetli demeyelim de, önemli hale geliyor demek kıl

Neşet Ertaş'ın babası ve ustası Muharrem Ertaş'ın adını, benzerleri gibi, nereden duyacağız, elbet radyodan. Nida Türkfeçi, Muzaffer Sarısözen'le birlikte aşık radyoya kazandırıp onların derlemelerini halk müziğe arşivine kaydetti. Ahmet Kutsi Tecer'in Anadolu köylerini dolaşarak halk ozanlarını bulması, 1932'de düzenlediği Sivas Aşıklar Bayramı'na Aşık Veysel'in de aralarında bulunduğu 14 ozanın katılması gibi öncü bir girişimi de unutmamak gerekir.

Yurttan Sesler ya da Türk Halk Müziği Bir Solist Söylüyor programlarında sık sık anılırdı adı. "Şimdi de Muharrem Ertaş'tan alınma Kırşehir dolaylarından bir türkü." Anımsamıyorum, sazını sözünü hiç duymuş muydum radyodan, fakat kısa süre sonra oğlu Neşet Ertaş'ı radyoda değil ama Eskişehir Yalınan Adasındaki yazlık bahçelerde dinleyecektik. Muharrem Usta da, İstanbul Radyosunda görevli Nida Türkfeçi'ye kendisini şöyle tanıttı: "Ben Kırşehrili Muharrem, Neşet Ertaş'ın babasıyım". 7 kırık hava, 18 bozlağı derlenmiş olarak radyoda bulunan Ertaş'ın aslında 300 civarında bozlak havalandırdığı belirtilir, ne var ki bunlar kaydedilmediği için kayıptır!

60 yıl Kırşehir ve köylerinde saziyla sözleriyle çalıp söyleyen bu gezgin ozanın kendine ait tek türküsü ise oğlu Neşet'in evliliğini engellemek içindir: "Küsmedim Neşet'im, Kahrettim Sanal" Neşet Ertaş da babasının Leyla'yı istemeyeğine bir eserle karşılık verecek ve ünlü deyişi de o türküde geçecektir: "Analar insandır biz insanoğlu".

Kendi benliğinden söylememek için ustamal (ustalara ait olan) eserleri çoğaltan Muharrem Usta, Pir Sultan, Dadaloğlu, Karakoçlan'ın şiirlerini havalandırır. 'Ulu bozlak ustası' olarak nitelendirilen Muharrem Ertaş bir anlamda halk şiirlerinin şiirlerini besteleyerek onları geleceğe ulaştırır.

Bozlaklar uzun havadır aslında, Türkmen

ağıdır, göçer ağıdır. Bunları da herhalde en iyi bir abdal havalandırdı. Bunları söyledi, tanıttı, oğlunu abdal geleneğinin en büyük taşıyıcısı ve ozanı yaptı, akrabası Hacı Taşan ile Çekiç Ali'yi yetiştirdi. Tüm bunları da ömrünün sonuna kadar düğün çalgıcılığı yaparak onca yoksulluk içinde yapmayı başardı.

"Kalktı Göç Eyledi Avşar Elleri"ni söylerken sesi adeta yolda, dağların arasında, koyaklarda kaybolmuş da göçe yetişmeye çalışan bir gencin koşması, gılgılı, çağırması

gibidir. "Ağ Ellerin Sala Sala Gelen Yar" da sanki türküyü söyleyen değil de imkansız aşkını söyleyen umutsuz aşkıtır o: "Ağ ellerin sala sala gelen yar/nasıl geçireyim seni ele ben/ya bir şahin olsam ya bir balaban/taksam cırnağıma gitsem çöle ben".

Bozlağın 'ölçüye gelmeyen bir çığlık' olduğu söylenir, 'Avşar Bozlağı' olarak da bilinen "Kalktı Göç Eyledi..." den sonra tanınan Muharrem Usta'nın gırtlak yunları, titretme, çarpma gibi ses yetenekleri de onun bozlahta, 'tiz seslerden başlayarak

Mehmet Ali & Akşamsefasi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

inici bir özellik gösteren' üslup ve tavırlarda benzersiz olmasına yol açar.

Muharem Usta'yı, abdalları, bozkırı, bozkları turlarını konduğu bir eziyle düklünüürüm hep, o turna da Kırşehir dolaylarından havalanmıştı yine: "Turnam ben mahkumum avcı değildim", dizediki 'mahkum'u 'masum' diye söylemenin de bir sakıncası yok bence. Turnayla söyleşen biri de herhalde avcı değil, masumdur!

Gonül çalgıcısı: Çekicalı

Çekik Ali'yi göreniniz var mı? Ben görmedim. 1932'de Kaman'da doğmuş, 1973'de Ankara'da yaşamı olmuş, üstelik daha 41 iken! Çekik Ali'yi görmedim ama plak kapığında resmini gördüm, "duvarın dibinde resmin aldılar" der gibi durmuş, boynu büyük durmuş. Yılmaz Güney'in Boynu Bükük Öldüler filminden neyi eksik öyle ya? Sıfatı

yanık, yazısı kara bir garip de o işte. Sazı göğsüyle çalıyor gibi, aşkından çoğu da öyle, sinekeman, yani göğüs üstünde çalınan keman benzeri, sinasaz denilebilir. İçerden, kalpten ve Kırşehir ağzıyla 'gonülden' çıkmak olsun sinasaz da! Gonülden geleni gonülden duyuruz. Çekik Ali de öyle çalıyor işte. Ertiş adı Ali Ersan, yaşamı

kısacık ama onun çalıp söyleyerek doldurmuş, tezcanlıymış, kıvrakmış çalıp söyleyişi de, 'çekik' lakabı da ondan geliyor. 42 yaşında yitirdiğimiz Kıvrıkçık Ali'yi hatırladım, bildiğin kıl dediklerinden, merak ettim, döktükten önce kıvrık saçları varmış, saçı gitmiş kıvrık kalmış yadigar, keşke Çekik Ali de Kıvrıkçık Ali de kalamaydı, ne vardi öyle gençcekk toparlanıp gidecek ey Ali?

Çamaşır yıkamada kullanılan tokacı eline alıp saza heves eden Çekik Ali'nin her türküsünde tazecek durur o heves. Eşi tarafından akrabası olduğu, dayısı düğümüşmüş, Muharem Ertiş onun da ustasıdır. Abdallığın binasını kuranlardan değildir belki ama o binanın odalarından biri onun sesile, saziyla, söyleyişile abad olur, havadar olur, gönül dolusu olur, gönüller doldurur. Abdal olur da gönül olmaz mı? Abdal da gönül su, akarsu, kirlenmeden akar durur duru su...

Gonülsüz abdal olmaz, abdal gönüllü ise türkünün hatırını kırmaz, başkasının havalarını çalıp çığırılmaktan kendine sıra gelmez, kaçam olur, güz düşer, gönül düşmez göz düşer, bir bakarsın ecel kuşu candan geçmiş, abdallın vadesi ni bilmem ama çilesi dolmuş olur.

Çekik Ali de gönüyle anılanlardan. Bunu deyince peki sazi sözü sesidemeyin hemen, gönülünün binasını da onlarla odudur, doldurur işte abdal kavmi. Sazından bazen

cümbüşe, bazen uda benzer sesler duyulduğu söylenir, benim bir de Arif Sağ ve Erkan Oğur'da rastladığım 'sazını sesine, sesini sazına yaklaştırmaya, yakınlıktırma büyüsü' Çekik Ali' de bir üslup olarak kendini gösterir.

Türkünün hatırını kıramayan abdal gönüllü her şeyi okur, buna yöresel türküler de dahildir, oyun havaları, ağıtlar da. Balkanlardaki gibi 'düşün ve cenaze orkestrası' değildir resmi adları, 'düşün çalgıcısı'dır ama acıklı, trajik olayları ağıt olarak söylemek de onlara düşer yine. Üstelik öylesine beteri ağıtları ki bunlar, aşkın söylerken sesi yanar, sazının teli yanar, kalbi yanar, yanar da o yine de "Sarı Yazma Yakışmaz mı Güzele!" demek ister, "aman ben gidiyom da sen yareni tazele!" deyip devam eder, ya "sevda köşesine bıraktım postu/ muhabbet kadimdir unutmam dostu" dediği unutulur mu hiç?

Yaşar Kemal'in "Bozkırın tezenesi" dediği Neşet Ertiş da Çekicali'ye "bağlamamın pehlivani" der, hem onu der hem de başka güzel şeyler söyler, zira Muharem Usta Neşet'i Çekicali'nin yanına katmıştır, bir anlamda onun yetiştirmesi de oğlunu yetiştirmiştir. Bozkları ve barakların

Ali'si diyeyim ben de, Ali de yüce anlamına gelmiyor mu?

(Hatta kusur a bakmayın, isterseniz şimdi yazacağım cümleyi görmeden gelin, görmemiş gibi yapın, fakat yazının başından beri, çocukken komşunun bahçesinden bir elma yürütme, sonra da onu tışörtüne bir güzel silip, parlatıp kütür kütür, sulu sulu yeme isteği gibi doldum taşım, sonunda da bunu yazdığımı ben de şaşıtm deme pahasına yazıyorum: Baraklar da bizim barok müziğimiz değil midir, değilse olsun!)

İlahi Çekicali, baraktan barok eddittin ya bana, ağılsın sana! Bir "Doğar Ya Aylar" deyşin var ki ooof, kalkın göçelim deditir insana, o nasıl içerden nasıl özlemle doğar nasılıyırktan doğar, "Aman doğar ya aylar da çiçekler açar/İller yaylasına da oy yavruyla göçer/acep bizim kuzuları da kimler seçer oyl"

Çekicali'nin abdallığın şanından olan çalıp söyleme hüneryile hem dile hem tele getirdiği "Aziye Aziye" türküsünün yerli ağızla sözlerini de yazalım buraya, "Çahdım dikkeyi çihmyor/Girik omuzum galhmyor/ Veriver üstün martinimi/Gardaş gardaşa barmıyor".

Anadolu İrfanı diye abartıp göklere çıkardıkça ulaşılmaz olan şey neyse kimsenin bildiği filan yok ama, Anadolu abdallarının sesine sözüne sazinakulak verdiğimiz gönül aşkından duyulur da taşiyor enler, geçeriğin demine ne denir, hu, Çekicali'nin demine devranına da hul

Sisten bir kız geçti

PELİN ŞANLI TÜRGEN

W.A.Mozart'ın "Saraydan Kız Kaçırma" operasını anlat

Sis çıktı haber salına

Koylarda ganimet dolu gemiler, mallar taşınır saraya
Kaç deniz ağırlı bu aşp tabutta dalgalan benzi san
Kafeste gün geçeyi düğümü
Bir mermer merdiven, koca ihtişam önünde uzandı
Doğru maydu duyuldu bu edlen teninin mi pazarlığı
Konstanze bir nida kopardı keseleri kancı taktı

"Sana kalın atıye süniem demir, yolcan türkü
Çağın sonun olun nazlı bensem yörpaysın ölü"
Tarih bu bedduaya doğru surlarında sarayın
Kaleleri de yakalandı son Osmanlı toprağının
Kucagında bir kız dörtlüna kaçır ki at
Ardına döner de yalnız yansınlar bakar
Dams ederken forte ve pyano
Notalar şahlının notalar hisan sarar
Sokakta itik kıkı Arnavut sarıcı kahlakası
"Duydunuz mu
Sarayla hoş gelişim bir genç kız nüyesi"

İnsan öğrenmez ki yalnız hatırlar
Altheia "İnümde nehrin'nden histica çerçeken
O mağrada sonsuz ateşle oynar kuklalar
Aranan hakikat neydi
Neden bileğimde zincir nerede güzlydi
Hoş bulmadım der dişin öl, sahip elinde kum saati
Tık tık tık taak...
Zaman bir sızi olup kanar
İlk ağacan altında Apollonla Dionysos
Kendi tragediyasında tutkulanlar kendi hüznünü yaktar
Anistoktası Salzburg tan bir treni mi birer Viyana'ya
Ya özgürlük artık kimin kollarında
Sis içinde bir şehrin
Kızıl ışıklar ve karanlık
Böyle bir esaretir kalabalık
Ahi bulut geçeyi yitmiş
Günün konuşu köprübayan
Uğultu yalnız uğultu gırtlı taş duvarlar
Loş ve belirsiz bir silüetler
Eşir deşirme zaman çocukları

Konstanze saraya bakar
Buggin esir bir kız kaçırılmış o uzak ülke delikanlısı
Saray medisleri kurullar sakiler bir bir Belmonte'yı boğar
Selim Paşa
Selim Paşa
Altın, ipek, kadeh orada kalsın çarşılar sofralar orada
Sevimey emrediyormuş duyduzum mu
Aşk sanki bir sürgün tutsak ya da bir sopa
Böyle mi sanar Osman, ah ne budalaca
Haremden bir kız dile gelim tüm gücümle

"Ne zamandır veda, can havliyle sevdiğine davet
Biraz gün biraz gece dilerim
Sussun diyeği karanlık bu dünyanın gürlülüğü
Pencereni emrediyormuş duyduzum mu
Bir de arada cama konan güvercinin üzüntüsü
Gel artık Belmonte o ihtilali başlatalım
Yeniden papatyayı merhametle kopar
Dönüş yolunda ormanları yakalım
Bulamasmılır sis içinde bir şehir
Affet ey Papa bin bir kız eşyeleri de toprağı
Eski yazık yazımsayın sonudur şimdi bu
Unutma ki
Bin bir demir parmaklık olsa esir olamaz bir kadını"
Konstanze saraya bakar, Beccaria susarken kan kokar son sayfa
Geride atlar dörtlüna kaçır ve bir ses
"Saraydan kaçtı artık zıpt olamaz bu kız da
Sis kükre haremle selam ola"

DOĞUŞ ŞAHİN

BUGÜN DEĞİL

Sokak film sahnesi gibiydi. Akşam üzeri, hava bulutlu, birbirlerinin yüzüne bakmayan insanların hepsi kendi rolünü oynuyordu. Onları izledim, sıradan olmamak için değil. Sadece onların yerinde olsam nereye gidiyor olurdum diye düşünmek istedim. Kendi çizimde kalıp hikayemde ilerledim. Sokağın başında birlikte duran insanlar gördüm. Onların da canları sıkındı, seslerini duymak istemedim. Kimsenin derdine ortak olamazdım. Sokağın içine girdim. Çay ocakları dışarıya masa ve tabure koymuşlardı, hiç yer yoktu. Sona doğru ilerledim, şansım kalmamıştı. Saatlerdir yürümenin verdiği yorgunlukla birilerinin masasına dahil olmayı deneyecektim. Başı önünde yalnız oturan adam diğerlerinden farklı görünüyordu. Tabureye oturdum. Kendi kendine konuşuyordu. Beni fark edip yüzüme baktı. Bir şeyler söylemem gerektiğini biliyordum, canım istemedi. Cebimden sigara çıkarıp iyi niyetimle uzattım. Etilye beni durdurdu "Sağ ol. Allah senden razı olsun ama ben bir başkasına bağlıyım, yapamam. Bana çok kıymetli bir şey veriyorsun ama yapamam." Cebinden tütün paketini çıkarıp sarmaya başladı. Söyledikleri önce şaşırmama neden olsa da tanıdık gelmişti, replik olduğunu hatırladığımda "Eşkya?" diye sordum. Gülümseyerek elini uzatıp ismini söyledi "Baran."

"Gerçek adın mı?"

"Evet. Babam filmi çok sevmiş."

Çay istedim, daha gelmeden elimi cebime atıp pişman oldum. İki elimle yüzümü kapattım. Parasız olduğumu yeni hatırlamıştım. Kalkıp gidemezdim. Baran sarıdığı sigarasını yakmadan beni izliyordu.

"Benim hiç param yok. Çayı sen içer misin?"

"Dert etme arkadaş, ben ismarlıyorum."

"Borçlanmak istemiyorum."

Ellerini kenetledi "Para ve dostluk, zeytinyağı ve su gibidir."

Yine replikler karşılık vermişti, onu bekletmeden cevapladım "Baba. Don Corleone söylüyor." Çayından içtim "Aslında param vardı."

"Soyulduğun mu?"

"Hayır. Üniversitedeyken iki yıl devletten kredi almıştım. Geri ödeme başlamış, bugün parama el koydular."

"Soyulmuşsun işte." Bir sigara daha sarıp bana uzattı "İki yıl mı üniversitede okudun?" "Altı yıl. İkinci yılın sonunda uzaklaştırma cezası aldığım için krediyi kesmişlerdi." Cezayı neden aldığımı merak ettiğini gözlerinde görüyordum "Parasız eğitim istiyoruz yazan afiş asmıştım." O gülümeye başlayınca ben de

Çizim: Buğra Onur Erdem

kendimi tutamadım "Asla ödemem, gelip zorla alsınlar diyordum. Hiç zorlanmadılar. Şimdi ana paradan daha çok faiz ödeyeceğim."

Gözlerindeki yaş sildi "Faiz haram değil miydi?"

"Alırken değilmiş."

Baran dikkatini dağıtmama sevinmiş

görünüyordu. Gözü

diğer insanlardaydı,

bazen biriyile göz göze

gelip başyla selam

veriyordu. Canı sıkındı.

"Öbür tarafa

gittiğinde bu hayat

olmadı diyeceğim. Tekrar

gönderelim derterse de kabul

etmeyeceğim."

"Bence gönderirlerse gel,

belki bu sefer zengin doğarsın." diyerek göz

kırptı.

"O zaman da kesin devrime denk gelirim."

Esen rüzgar üşümeme neden oldu, titredim.

Çay bardağımı iki elimle tuttum.

"Soğuk olan hava değil. İnsanlar soğuk, hayat çok soğuk. Keşke bu kadar soğuk olmasaydı da bu dünya sen de bu kadar üşümseydin."

"Tabutta Rövaşata." Çayımı bitirip "Oyuncu musun?" diye sordum.

"Hayır." Çiziklerle

kaplı büyük ellerine

o an dikkat etmişim

"Çocukken babamla

çok film izledim. Onun

hayranlıkla izlediğini

gördüğümde ben de

oyuncu olmalıyım, beni

de böyle izlemeli demiştım.

Babam öncüne işe girmek

zorunda kaldım."

"Nerede çalışıyorsun?"

Etrafta oturan insanları işaret etti "İki

haftadır grevde olan işçilerden biriyim.

Bugün sen de eyleme geldin sanmıştım. Basın

"Soğuk olan hava değil. İnsanlar soğuk, hayat çok soğuk. Keşke bu kadar soğuk olmasaydı da bu dünya sen de bu kadar üşümseydin."

"Tabutta Rövaşata." Çayımı bitirip "Oyuncu musun?" diye sordum.

açıklaması yapıp grevi bitireceğiz. İstedüğümüz zammı alamadık ama sendika anlaşılmış. O kadar emek boşa gitti." Yumruğuyla dizine vurdu "Sen de filmleri seviyorsun değil mi?"

"Severim ama ben oynamayı değil, yazmayı isterdim. Mesela Baran, Keçe'yi alıp gitmeliydi. Hayatın sevda karşısında ne önemi var?"

Gülüp başını öne eğdi "Senaryoyu yazan Baran olsaydı belki de böyle yapardı. Film sahnesinde gibiyiz. Hiçbir şeye karar veremiyoruz, şu halimize bak!" sesi yükseline etrafa baktı "Babam gişede tren bileti satardı. Çocukken onunla işe giderdim. Ne kadar bilet satarsa o kadar çok paramız olacaktı sanırdım. Aldığı ücret hiç değişmezdi. Biletleri daha pahalı satmasını söylediğimde kararı kendisinin vermediğini söylemişti."

"Bilet fiyatlarına karar verenler trenlere binmiyorlar."

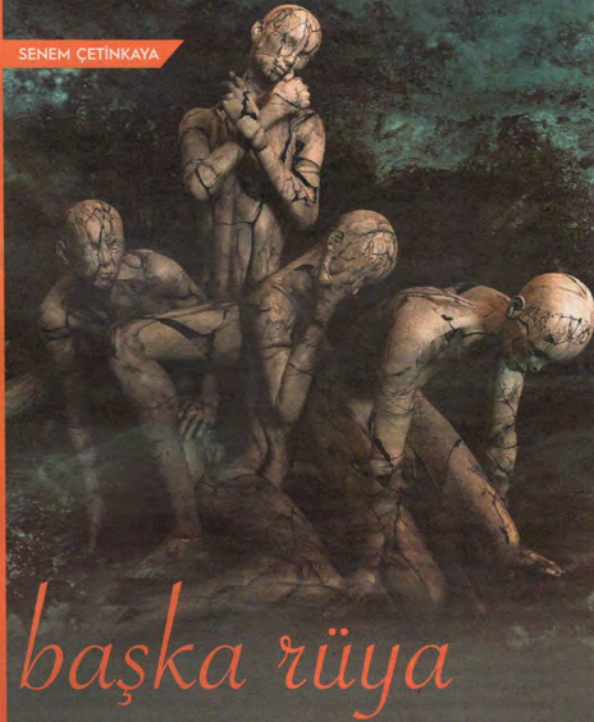
"Babam da böyle söylemişti." İnsanlar ayaklandılar. Baran da kalktı "Neyse arkadaş, memnun oldum. Şu işi bitirmemiz lazım." Veda ettiğini düşünüyordu, ben de kalktım. Elleri cebinde konuşmadan yürüyordu. Sokağın başında gördüğüm dağınık insanlar artık birlikte duruyorlardı. Baran herkesle selamlaşıp kalabalığın arasına geçti. Dışarıda kalıp izlemeyi tercih ettim. Grubun önünde duran takım elbiseliler basın açıklamasını okuması için işçilerden birini istediler. Etrafındakiler Baran'a döndüler. Beyaz saçlı, sakallı işçi koluna girdi "Hadi Baran, bu işi bitirmek sana düşer."

Baran dışlarını sıkıp sendikacıları işaret etti "Ne için sattılar bizi? Para mı yoksa milletvekilliği sözü mü aldılar?" grubun önüne geçti. Kimseden ses çıkmıyordu. Kağıdı baktı, gözleri kalabalığı taradı. Göz göze geldik. Onu ilk gördüğüm zaman olduğu gibi kendi kendine bir şeyler söylüyordu. Derin nefes çekti. Tekrar kağıda bakıp gülümsedi "Bu kağıdı ben imzalamadım." Bakışlar Baran'ın üzerinde toplandı. Takım elbiseli sendikacılar ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Baran konuşmasına devam etti "Ne kadar maaş alacağımıza karar vermişler. Ben bu karar verenlerin hiçbirini sabah işte görmedim. Hiçbiri sokağa ambarda, depoda, yollarda değildi. Yine de ne kadar zam hak ettiğimize onlar karar vermişler, sesleri olmam için beni çağırıyorlar ama hayır, bugün değil! Sadece onların yazdığı şeyleri okumamızı, onların kararlarına uymamızı ve evimize dönüp boyun eğmemizi bekliyorlar ama bugün değil! Açlık sınırının altında yaşayan bizleri elimizdekilerle yetinmeye zorluyorlar ama ..."

"Bugün değil." Ses diğer işçilerden yükselmişti.

Baran yumruğunu kaldırdı "Bizi sömürebileceklerini, mağlup edebileceklerini zann ediyorlar."

"Bugün değil!" Bu seferinde benim sesim de vardı, gök gürültüsü gibi yüksek çıkmıştı. İşçiler yumruklarını kaldırdılar. Grev devam edecekti. Baran basın açıklaması kağıdını yırttı. Onu hayranlıkla izliyordum. Bu seferki sözleri filmlerden alıntı değildi, o zaten kendi filminin başrolündeydi.

başka rüya

"sokaktayız. eteğimde bir kaşıkçı kuşu. başımızda bir parça orman. duvar dibinde bir'likte ve yalnız."

sayılıyorsun. sayıkladıkça çekiliyor gövden. nefesin iri, koyu bir nokta şimdi. temize çekiyor en uzun cümleli.

rüyayı görüyorum.

uyku gözlerinden kopuyor, zamanın bin kanat çırpışında. gecedesin, ay sokağı öpüyor usulca. isimsiz kuşlar kapıları çalıp çalıp kaçıyor. pencerelerden sesler havalanıyor. soruların yankısı asılı, uzun ve isimsiz ağaçların dallarına.

şehirde ağaçlar ağaç, kuşlar kuş. insanın adı çeşit çeşit. unutulmasın diye kapılara yazılmış. yazılmış yazılmış da bozulmuş. kulaktan kulağa söylenmiş, baş harfler unutulmuş.

bunu bir kuşlar biliyor, bir de ağaçlar. ve sarmaşıklar, ağaç gövdelerine uzanan uslanmaz aşıklar. biliyorlar da ses etmiyorlar insanın hallerini. yalnız hallerini. yalnız hallerini.

bir tek ağaçlar işte. kimi ağaçlar. sus pus sokaklar boyunca, koyun koyuna sarmaşıklar.

ALMULA TÜREDİ

İçindeki canavar

Orhan'ın içinde ara sıra gözlerini kırıştıran bir canavar vardı. Çocukluğunda içine yerleştiğini düşünüyordu. Ne zaman kendini huzursuz hissetse önce midesinde başlayan bir ağrı giriyordu vücuduna. Daha sonra midesinden yukarıya doğru kalbini sıkıştıran ve soğuk soğuk ter döktüren kramplar geliyordu. Onu durdurma çabasıyla dış dünyaya tepki veremiyordu. O esnada soru sorarlarsa cevaplayamıyordu bile. Çok korktuğu anlarda canavarın kendisi olacağını sanırdı. İçinde büyüyen ve onu kısıklarak yakalayacak korku, nefesini kesip onu öldürecek ve vücudunu ele geçirecekti sanki. Sekiz yaşından beri se artık çok korkmuyordu. Yedi yaşındayken yaşayabileceği en büyük korkuyu yaşamıştı.

Altı yaşına bastığı yaz, tüm apartmanın dedikodu konusu 5 numaraya taşınan güzel sesli Selma Hanım'dı. Konuşmalarından boşandığını, yalnız yaşadığını, özel matematik dersi verdiğini öğrenmişlerdi. Hakkında bilgi sahibi olmak için bitmek bilmeyen bir isteklilik vardı tüm apartman sakinlerinde. Yalnız yaşadığını öğrenince kaşını gözünü oynatmıştı kadınlar. Adamları da bir merak sarmıştı. Onunla ayaküstü konuşanların dedikodularına göre şakı gibi bir sesi vardı. Taşındığı gün Orhan eşya taşıyan hamallara su ve çay ikram ederkengörmüştü Selma Hanım'. "Bana Selma Abla diyebilirsiniz", demişti. Kırmızı bir elma vermişti sonra da. Orhan, hemen çok sevmişti Selma Ablasını. Annesinin Selma'dan laf açılınca yüzünü gözünü oynatmasınayla anlam veremiyordu. Çok güzel, şarkı söyler gibi bir sesi var Selma Abla'nın, dediği bir gün ensesine yediği şaplağı hiç unutamiyordu.

O yaz, annesiyle babasının en çok kavgaya ettiği dönem de olmuştu. Kendini bildi bileli babası öfkeliydi, annesi ise tedirgin. Babası işini kaybettikten sonra çalışmaya başlayan annesinin çabalarına inat, babası giderek daha çok içiyor, içmediği zamanlarda uykuda sayıklık gibi sürekli söylüyordu. Annesinin babası evde yokken diğer komşu kadınlarla topaşıp babası hakkında kötü sözler söylediğini anımsıyordu. Kadınların hepsi "vah vah kardeşim" diyorlar, elleriyle ağzılarını kapatıp üzüntülerini belli ediyorlardı. Yine böyle vah vah ettikleri bir

günün akşamında, babasının sinirle söylediği sözlerle annesi karşılık vermiş, babası ise giderek yükselen bir öfkeyle annesinin üstüne yürümüşü. Oğlu Orhan'ı kapıldığı gibi evden çıkan kadıncağıza vah vah eden hiçbir kapı açılmamıştı da Selma Hanım, anne oğlu evine misafir etmişti. O günden sonra annesiyle Selma Abla'sı arkadaş olmuşlardı. Selma Ablası hiç vah vah etmiyordu. Gözlerinden alevler çıkarak annesinin anlattıklarını dinliyor, sonra daha önce hiçbir teyzeden

Göz göze baktılar birbirlerine. İki de şaşkındı. Çarpım tablosunu tekrar etmeye başladı Orhan, sesi çıkmadan dudaklarını oynatarak ve bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını içten içe bilerek.

duymadığı küfürlerle birlikte annesine yapabileceklerini anlatıyordu. "Korkma sakın", diyordu. "Ne yapacak sana, işin var, gücün sağlığını yerinde." "Bırak git, o sana muhtaç." Böyle birkaç gün Selma'nın evinde kalmışlardı. Gerçekten de babası süktüm püktüm özürlüm dilemeye gelmiş, annesi de bir süre naza çektikten sonra evine dönmeye karar vermişti. O günden beri Orhan'ın kahrmanı olmuştu Selma Ablası. Annesinin de izniyle sık

Çizim: Burçak Yazıcı

sık ona gidiyor, daha küçük olmasına rağmen matematiğe ondan bir sürü şey öğreniyordu. Babası düzelmiş, annesine güven gelmiş, Orhan huzurla uyuklara yatar olmuştu.

Selma Ablası farkında değilse de Orhan'ın içten içe ilk aşkı da olmuştu. Selma Ablasıyla ilgili birilerinin konuşuşunu duysa hemen kulak kesilir, onun hakkında iyi şeyler dense gururlanır, kötü şeyler dense hüzünlendirir. Annesiyle Selma'nın evine sığındıklarından beri, annesinin yanında çevresinde Selma hakkında kimse kötü söz söyleyemiyordu zaten. "En kötü günümde kapınızı açmadınız ya", diye komşularına kışkıveriyordu annesi. Sus pus oluyordı hemen. "Ocakta yemeyim vardı", diyordu biri. "Benimki gelir şimdi", diyordu bir başkası. Kalkıyorlardı hemen. Annesi işe gittiğinde de Orhan artık komşulara değil Selma Ablasına emanetti. Selma, ne yapsa güzeldi. Ağzının kenarında sigarayla yemek pişirirken bile güzeldi. Bir yandan yemek pişirir, bir yandan Orhan'a çarpım tablosundan ezberlettiği yerlerden karışık sorular sorardı. Orhan bildiği cevapları verirken bile heyecan duyar, hem yine sorsun ister hem bir an evvel çarpım tablosu sorgusu bitsin isterdi. Çok korkardı yanlış cevap vermekten. Selma'nın gözünde değeriniyihtireceğini düşünürdü. Kahramanlar kusursuzdu evet; ama kahramana da ona hayran olsun istiyordu Orhan.

İş arama bahanesiyle evden çıkan babası günlerin yoktu ortaklıkta. Annesi belli etmemeye çalışıyor ama kocasını çok merak ediyordu. Babaha karşı bir gün sarhoş geldi eve. Bağırır, çağırır, eşyalan devirdi, düktü. Para anyordu arsızca. Annesini çok hırpaladı. Çok korktu Orhan. Gün ışıken çekip gitmişti yeniden. Annesi kenarından kan sızan ağzı ve çürümüş gözüyle sarılmıştı Orhan'a. Orhan, durmadan ikiler çarpım tablosunu tekrar ediyordu içinden. İki kere bir iki, iki kere iki dört, iki kere üç altı...

Böyle böyle günler geçerken babası sarhoş gelip evdeki her şeyi kırıp dökmeyi adet edinmişti. Sanki sarhoşluğunun cilasını evde şiddet uygulayarak çekiyordu. Annesi gitmeyi koydu kafasına. Ama nereye? "İncilerin mi döküldü iki tokat yiyince?" diyecekti kendi annesi. Onun zamanında boyun eğdiği muameleyi kabul etmeye işine çerleyecekti belki. "Baban da beni dövdü, hatırlasana" deyip en hoyrat anıları göreve çağıracaktı. Hatırlasın ki naif hayallere kapılmasın kızı. Dayak bu, yemek için var kocağan. Kardeşlerini düşündü. Arkadaşlarını tarttı. Kime gitse gözünü devirecekti kapıyı açarken. Bir iki gün sonra da aşıktan kapıları göstereceklerdi. Selma'ya gitme fikri geldi birden. Biraz orada idare eder, sonra bakarlardı duruma göre.

Selma sevinçle açtı kapılarını. Kendi evlerinden çok uzağa gitmiş sayılacaklardı ama en azından eve körkütük sarhoş

gelen kocasının aklına gelmezdi Selma'da oldukları. Orhan ve annesi bir şekilde gizli saklı bir düzen kurdular Selma'nın evinde. Orhan da mutluordu artık. "Selma Öğretmenim yine sor", diyordu gözleri ışıltı ışıltı çarpım tablosundan her bir soruyu bildiğinde. "Ama demin sordun onu", diye itiraz ediyordu arada.

İki kadın baş başa verip ne yapacaklarına karar vermeye çalışıyorlardı. Orhan'ın annesi sık sık "sana da yük olduk" diye başını yana yatırıp hükmünü bekleyen suçlu gibi gözlerini indiriyordu. Selma teskin ediyordu her seferinde. "Lafı mı olur, hem Orhan benim de evladım sayılır artık." Annesi, tedirginlikte içini çekip "Allah vere de huyu babasına benzemese" diye söylenyordu. "Ben onun içini biliyorum annesi, Orhan iyi bir çocuk", diyordu Selma. Orhan hepsini duyuyordu aslında da, duymazmış gibi bir köşede oyuncak arabasının tekerini hızlı hızlı döndürüyordu parmağında. İçten içe korkuyordu; "Ya babama benzersem... Ama Selma Öğretmen görmüş benim içimi, biliyor ki ben kötü değilim."

Bir gün, annesi çalışmaya gitmiş, Selma Öğretmen mutfakta yine ağzında sigara yemek pişirirken, kapı çaldı güm güm. Masallardakötülüğün gelişti gibiydi. Orhan kapıdakiin babası olduğunu anladı hemen. "Açma", diyecekti Selma'ya. Yetişemedi sözleri. Önce Selma'nın ellerini çiçekli elbisesinin üstünde kurutlayışını gördü, hemen ardından açtığı kapıdan ok gibi içeri giren babasının öfkeden çarpılmış yüzünü. "Nerede lan onlar?" değişini duydu. Yerdeki oyuncaklarına takılarak koşup kanepenin altına girdi Orhan. Selma'nın itiraz eden güzel sesini duyuyordu saklandığı yerden. Babasının küfürleri giderek yükseliyordu odanın içine doğru.

Bir "ah" duydu, bir ilkbahar güncü gözlerini henüz açmamışken penecerenin önünde en güzel sesini veren kuşlar gibi bir ses. Ama acı yüklü, şaşkınlık yüklü. Kanepenin altında büzüldü iyice Orhan. Tam yattığı yerde başının hizasına düştü Selma Öğretmenin gözleri. Göz göze baktılar birbirlerine. İkisi de şaşkındı. Çarpım tablosunu tekrar etmeye başladı Orhan, sesi çıkmadan dudaklarını oynatarak ve bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını içten içe bilerek.

Selma Öğretmen'in gözlerindeki ışığın sönüşü kendi gözlerine yerleşmişti Orhan'ın. Onun babasından farklı, içinen iyi olduğunun tek şahidinin gözleri solarken, Orhan babasından miras bir canavarın kendi içine girdiğine inanmıştı. Aradan yıllar geçtiğinde bile ne zaman kendini huzursuz hissetse önce midesinde başlayan bir ağrı, midesinden yukarıya doğru kalbini sıkıştıran ve soğuk soğuk ter döktüren kramplarla babası olduğunu düşünüyordu. İçinen iyiliğinin "ah" diyen güzel sesi bir kuşun kanadında çok uzaklara uçtuğunu görmüştü.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

FULYA ÖZLEM

Gelecek başa gelince...

Bulutları inşa edemezsiniz. İşte bu yüzden hayal ettiğiniz gelecek, hiçbir zaman gerçek olmaz. Wittgenstein

Bazen tarih öyle bir hızla dekor değiştiriyor ki, tam elimizdeki tabloyu asmak üzere duvara yaklaşırsanız, duvarlar yok oluyor sanki birden, artık iklimimiz tropikal ve biz bundan sonra şeffaf bir çadır işlevi gören bir cebinlikte yaşayacağız, sırtüstü yatınca yıldızları sayarak uykuya dalaacağız. İyi, güzel ama değişim o kadar hızlı oldu ki, boynuz, kulağı; bağlam, kavramı geçti, bizim bu yeni ortama-dekora-ayak uyduracak kelimelerimiz-repliklerimiz- var mı bakalım? Yoksa dekor değişimi olmasına rağmen bir önceki sahnenin repliklerini tekrarlayıp değişime direnecek ve kendimizi-kendimizi karşı- günlük duruma mı düşüreceğiz tarih sahnesinde?

Tabii tarihin bu tarafında olmaya -öngöremediğimiz gelişmelere arkadan yetişmeye- alışık değiliz, normalde değişim ve dolayısıyla içinde yaşadığımız -tarihsel- dekorun değişimi çok daha yavaş ve kademe kademe olduğu için yeni doğan bağlama -sahneye- dair kavramlar ve kelimelerle sürecin bir parçası olarak ortaya çıkırlar. "Bilgisayar" ya da "paydaş" gibi mesela... Goethe'nin buyurduğu üzere: "Başlangıçta edim(eylem) vardı". Yani pratik, teoriden zamansal olarak önce gelir, bir şeyden bahsedebilmek için önce onu tahayyül edebilmek gerekir. Peki ya değişim bir gecede gelip bizi hazırlıksız yakaladıysa? 90'lardan beri komada olup dün sabah uyanığınızı düşünün, anadilinizin konuşulduğu bir ülkedesiniz ama etrafınız tanımadığınız cisimler, onların bilmediğiniz isimleri ile oluşumuna tanıklık etmediğiniz için anlamadığınız kavramlar ve onların içinde şenlikle dans ettiği bir bağlamla sarılmış durumda, kendi anadilinizde bir turistsiniz. Coğrafi değil zamansal bir yabancılık çekiyorsunuz, buraları, yani geleceğin yabancısısunuz ve gelecek gelmiş bile, ayağınızda gelmiş! Burada, deneyiminiz, bilmediğiniz bir mekanda kaybolmayı anımsattığı için, zamansallığın mekansallıkla örtüştüğü, önce ile sonranın, ön ve arka gibi yataylaştığı, yer

Distopyaları güncellerken, ütopyalara ne olacak? Ya benim kişisel hayallerim, onlar ne olacak? Böyle bir dünyada, bu altı ayda köhnemiş arzularım, anlamlı mı hâlâ?

kapladığı hususi bir boyutsallık var sanki. Kendi gününe -çağına- yabancı bir turist olarak, nasıl bir kırılma/kaybolma yaşayacağınızı düşünün!

Tabii geçmişten gelen ya da gelecektekinden bildiren bir kurgusal kahraman olmak hiç de yeni ya da orijinal bir fikir değil, Seinfeld ve ahabalarının başına gelen sit-com problemlerinin yüzde otuzu bir cep telefonları olsa çözülecek olaylar mesela ve bunu müşahade etmek dahiyane değil, malumun ilamı sadece.

Ama burada farklı olan şey zamanın aniden aşırı hızlı akması-dekorun aşırı hızlı değişmesi-sonucu kendi yaşadığınız dünyaya yabancılaşma hâli. Yani zaman yolculuğu yapan özne siz değilsiniz burada, yolculuğa çıkan öznenin ta kendisi zaman ve şekillendiriciler; size de zamana kendi ritminizde şahitlik edip onu algılamak düşüyor. Özne zaman, siz de onun nesnesi, tebaasısunuz bir nevi...

Aslında gayet dünyevi bir sorun, beni bu felsefi meselelere gark etti: Efendim, bizim dramaturgun "Çiğlik" isimli bir oyununu sahnellemek için aylardır bütün ekip canla başla çalışıyoruz ve bir son dakika haberiyle oyunumuzun bu sezonki programdan çıkarıldığını öğrendik. Bir bütçe kısıtlamasına gidilmiş ve bizim oyunun "satmayacağına" kanaat getirilmiş, "güncelliğini yitirmiş"miş. Nasıl olur? Altı ayda mı güncelliğini yitirdi bu mesela? Tarihte altı ay bir saniyeye bile tekabül etmez yahı!

Oyunun konusunu kısaca anlatayım efendim: Vatandaşlar, içinde yaşadığımız

sistemin boğuculuğundan, yoksulluktan, hoyratlıktan ve bunu kelimelerle ifade edince başına geleceklerin korkusundan bunaltıp, orada burada, banka kuyruğunda, ekme kuyruğunda, metroda, otobüste durdurulamayan çiğliklar atmaya başlıyorlar. E o da bir hacet neticede: "Ay dayanamıycım, ciyaaaaa!" Ortalık çiğlik sesinden geçilmez oluyor, müthiş bir gürültü kirliliği! Ve neoliberal sistem, çiğlik atma sebeplerini ortadan kaldırmak yerine, bunu da bir fırsat olarak görüyor ve şehrin her yerine umumi tuvalet gibi "çiğlikhane"ler koyuyor, atıyorsun bozuk parayı, girip içeride Allah ne verdiyse baysıyorsun çiğliği! Rahatlayıp çıkıyorsun sonra...

Gel gelelim "güncel" değilmiş artık bu mesele. Çünkü referans distopyalarımız değişmiş: Cesur Yeni Dünya'da yaşadığımızı sanıp ona göre afsaneler, hicivler üretirken, aslında 1984'e evrildiğimizi, neoliberal bir sistemde yaşadığımızı sanarken, rejimin bir gecede değişip neo-bişeyolsa da liberalitten çok uzak olduğunu fark edememiş. Çiğlik atana alan açmaz pataklararmış artık bu topraklarda, o yüzden bu oyun "zeitgeist" i yakalayamamış efendim...

Peki, yine işsiz kaldık desene. Şimdi elimdeki aşırı boş vakitte yeniden felsefi meselelere gark olayım o halde: Distopyaları güncellerken, ütopyalara ne olacak? Ya benim kişisel hayallerim, onlar ne olacak? Böyle bir dünyada, bu altı ayda köhnemiş arzularım, anlamlı mı hâlâ?

Onların içinde anlamlı olduğu dünyanın dekoru değiştiğine göre ben de repliğimi değiştiresem mi acaba? Ya bu sahnede yeni kelimelerle-yenilenmiş hayallerle- var olacağım şimdi, ya da Orfeus gibi geriye dönüp sevdiğime bakmaktan kendini alıkoymadığım için sevdiğimi kaybedeceğim. Belki de yeni hayat, sevdiğimi ölümler dünyasında aramaktan vazgeçince başlayacak, günler uzayacak şimdi ve ritmini henüz anlamadığım yeni bir şarkı, adımlarımı coşturacak...

Çizim: Burçak Yazıcı

SEMIHA DURAK

Karanlık şeytani değirmenlere karışı

William Blake ile ilk tanışmamız Nothing Hill'de, Portobello Caddesi yakınlarındaki bir sokakta olmuştü. 20'li yaşlarım sonlarına ve Joan Miró'nun *İspanyaya Yardım* Edin posterinin, reproduksiyon muralı önüne park edilmiş motosikleti görünce, önüne geçip poz vermiştim. Umutlu ve gülümseyerek. Muralın üzerine Blake'ten bir alıntı işlenmişti: "Aklin savaşından vazgeçmeyeceğim ve uyumayacak kılıcım elimde." 18.yüzyılda yazılmış şiirin tamamını daha sonra bir yerlerde buldum. İlk okuyuşta dindar diyerek pek üzerinde durmadığımı, "karanlık şeytani değirmenlerin" sözlediyoru altında. Yani ilk fabrikalardan, yeni doğan kapitalizmin yükselen ölümcül kartarısından. Erken sanayi devriminin doğa ve insan arasındaki ilişkiyi bozacağını ilk söyleyenlerdendi Blake. Bu yüzden Proto Marxist ya da Marx'tan önceki Marxist deniyor ona. İngiliz anarşizminin ilk kurucularından sayılıyor. Onun anarşizmi "toplumsal felsefeden çok içsel bir ayaklanma biçimi"de olsa.

Şimdilerde övgüyle söz edilse de adından, yaşadığı çağın delisi sayılıyor; çünkü oraya bir türlü sığamayıp birkaç yüzyıl sonrasına taşacak kadar çokşulu bir ruhu var onun. İnsanın kendisi ve doğayla bütünlüğünden koparak parçalara dağıldığı, "dünyanın büyüsunü yitirmeye" başladığı zamanlarda aklıyla, sanatı ve cesaretiyle başkaldırarak varolmuş, gerçeği önceden gören, doğruyu söyleyen bir deli.

Şiirleri arasında Baca Temizleyicisi'nin yeri başka. Şiiri alıyor, metaforlar ve sembollerle onu zamansız, mürekkebi kurumamış, akışkan bir gravüre dönüştürüyor. Küçük bedenleriyle daracak bacaların içine sığabildikleri için, Blake'in siyah tabutlara benzettigi ısıli bacalar içinde ölümine çalışan, yine dehayata tutunan çocuklar bütün işçi sınıfını sembolize ediyor.

Sanayileşme ile doğan bu yeni hizmet kolunun çocuk işçilerine bakarak işçi sınıfının kederini, haksızlık, eşitsizlik karşısındaki çaresizliğini anlatıyor. 18. yüzyılı 19.yüzyıla bağlayan bir zaman diliminde yapıyor bunu Blake. İnsanın, dünyanın ve zamanın büyüsi bozulmaya başlar. Şiirin en vurucu bölümü, alle dahil toplumun tüm kurumlarını ve büyümekte olan sistemi müthiş bir akıl, öngörü ve cesaretle eleştirdiği dörtlük şöyle; Baktılar mutluyum, dans edip şarkı söylüyorum, Bana haksızlık etmediklerini düşündüler; Dua etmeye gittiler Tanrı'ya, onun Rahibine ve Kralına, Bizim sefaletimizin deri cennet kurunlara. Şehrın caddelerinde yapayalnız dolaşan çocuklar geçiyor şiirin içinden. Bembeyaz karlar içinde kederli bir sesle "bacacı" diye bağırın "küçük kara" işçi çocuklar.

Şehrın ve şiirin içinde salınan bu siyah-beyaz keder beni alıp Roma'da bir meydana, siyah-beyaz yıllara, 1940'ların sonlarına götürüyor. Kollarının altında gramafonlar ve bisiklet lastikleriyle yağmur altında insanlar koştuğunu meydana. Kadrajın merkezinde bir baba oğul var. Kamera'ya dönuşen gözlerimizle, çalışan bisikletlinarayan babanın çaresizliğine bakıyoruz. Kalabalıklar içinde, siyah-beyaz, yalnız ve hüzünlü hikayelerine. Vittorio De Sica'nın 1948 yapımı Bisiklet Hırsızları filminden aklımda en çok kalan sahnelerden biri bu. Savaş sonrası ekonomik krizin ve işsizliğin yaşandığı yıllarda, Antonio Ricci isimli adamın zar zor bulabildiği poster işini yapabilesi işin bisikletinin olması şart. Bisikleti alabilmek için rehine bıraktığı eşyaların bulunduğu depoda, Ricci'nin yoksullukta yalnız olmadığını anlıyoruz. Rehine bırakılmış eşyaların kalabalığına bakarken, Roma denildiğinde ilk akla gelen Collosseum'dan ve Roma tapınaklarından da büyük bir yoksullukla,

görmediğimiz bilmediğimiz bir Roma ile tanışıyoruz.

Ricci'nin ilk iş gününde çalışan bisikleti tıpkı umut gibi bir anda kaybedilecek bir şeye dönüşüyor. Ricci ve yanındaki küçük oğlu Bruno ile birlikte yoksul Roma'nın sokaklarında onlarla beraber umudu arıyoruz. Sonra o tanıtık replik duyuluyor: "İşçi umut yok, her Pazar yağmur yağıyor."

Güneşi beklerken başlayan yağmur, sonsuz bir boşluğa bırakılmış zincire benzeyen yoksulluk ve umutsuzluğun üzerine yağıyor. İççe geçmiş çağlar ve durmadan kesişen hikayeler içinde, bu filmi nerede görmüşüm diye soruyor insan kendine? Çalınan bisikletinin peşinde umudu arayan Ricci, iş bulabilmek için minibus almak zorunda olan ve bunu da başka bir şeyini satarak yapan Ricky'ye dönüşüyor bir Ken Loach filminde. Ricci'nin çaresizliği, onu bir başka yoksulun bisikletini çalmaya götürürken, hayatta kalmak için uzun saatler çalışmaya ihtiyacı olan Ricky'yi, arkadaşının elinden işini, saatlerini çalmaya götürüyor. Ken Loach'ın Bisiklet Hırsızları'ndan 70 yıl sonra, bu filme açık göndermelerle çektiği *Üzgünüz, Evde Yoktunuz* filmiyle birlikte bugüne ve bugünden geçmişe bakınca, boşlukta sallanan o zinciri görüyoruz yine. Fakat zaman lineer akıyor; bunu öğretiyor tarih. Siyah-beyaz, ıslak ve kederli kalabalıklar içindeki yoksulların vazgeçmek bilmeyen, sonsuz mücadelesine bakıp o bisikleti bulmuş gibi seviniriz her seferinde.

Ricci'nin bisikleti, dünyanın başka bir yerinde, siyah-beyaz Roma'nın yıllarca uzağında, İstanbul sokaklarında motosikletle dönüşüyor sonra. Gig ekonomiler kısıcında, mutant kapitalizmin çağındayız. En "yeni gerçekçiliğimiz" şimdi bu. Ken Loach'ın Ricky'si ile benzer işlerin peşinde, hayatta kalma savaşına veren, pembelere kuşanmış insanlar var bu defa kadrajın merkezinde. İstanbul'un yağmurlu caddelerinde kaybedilen umudu arıyoruz. "Sefaletimizin cennet kurunlara" karşı "aklin savaşından" vazgeçmiyorlar. Karanlık şeytani değirmenlere karşı savuruyorlar görünmez ama güçlü kılıçlarını. Blake'i selamlıyorlar motosikletlerinin üzerinde, De Sica'yı ve Ken Loach'ı.

Patriarkal dünyada hafife alınan, ötekileştirilen pembe, renkler arasında birinciliği alıyor bir anda. Kahramanlaşıyor. Pembeler içinde sürerlerken motorlarını «evet hiçbir şey toz pembe değil şimdilerde ama mavi kılıklara çıkacak bir gün yollar» der gibiler; küçük-büyük-kadın-erkek-pembe-işçi-kuryeler. Yağmuru beklerken bir anda açan güneşe benziyor pembe kalabalıkları. Büyüü gerçekçi romanlara biraz da.

Eğer şimdi de öfkelenmezsek onlarla birlikte ve susmaya devam edersek korunaklı sığınaklarımızda yine, "geldik, ama evde yoktunuz" diye yazacaklar tarihi.

Cyclist, Natalia Goncharova

EMRE KONGAR

Devlet yıkımına giriş-1

Kurulan bir devletin devam ettirilmesi ne kadar zorsa, yıkılan bir devletin direnmesini, yeniden hayata dönmelerini önlemek de o kadar zordur.

Değerli okurlarım, bu yazı dizisinin amacı "Devlet Yıkımı" konusunda giriş yapmak ve bu konudaki temel ilkeleri gözden geçirmektir.

Hemen belirtelim ki, bu yazı ile birlikte başka bazı kitapları ve makaleleri de okumanız gerekecektir. (Şaka, şaka)

Çünkü "devlet yıkımı" sandığı kadar kolay yapılacak ya da anlatılabilecek bir iş, bir süreç değildir.

Bu işleri bilmeyenler, devlet kurmayanlar, devlet yıkmayanlar ya da bunlara tanık olmayanlar, "devlet"i, "bina" gibi düşünür:

Yapması zor, yıkması kolay zanneder.

Oysa bu, bütünüyle yanlış bir düşüncedir.

Bir devleti yıkmak da onu kurmak kadar zordur...

Onun kadar zaman ve özen ister...

Onun kadar fedakârlık gerektirir...

Üstelik de aynen kurulan bir devletin devam ettirilmesi ne kadar zorsa, yıkılan bir devletin direnmesini, yeniden hayata dönmelerini önlemek de o kadar zordur.

Bu giriş yazısının ana konusu önce devlet olgusunu sonra da devlet kurumları ile devlet yıkım süreçlerinin tanımlanmasıdır.

Daha sonra devletin yürütme, yasama ve yargı organlarına nasıl ve hangi sırayla el konulacağı ve bunların nasıl yıkılacağı ayrıntılı olarak işlenecektir.

Bu giriş yazısında önce devlet nedir sorusuna yanıt arayalım.

★★★

1) Devlet Nedir?

Devlet doğada yoktur.

Doğanın yeme, içme, uyuma ve üreme dürtüleriyle donatıldığı insan, bütün canlılar gibi, doğada yalnızdır.

Üstelik de yavrusu bütün canlıların yavrularından daha kırlıgan, daha uzun süre bakım ister.

Bu yalnızlık ve kırlıganlık onun, kendisini doğanın saldırılarından, özellikle de öteki canlılara yem olmaksızın korumak, yiyecek, içecek ve uyuyacak yer bulmak ve üremek için kendi benzerleriyle sürüler halinde dolaşmaya yöneltir.

Fakat sürü halinde dolaşmak da doğanın insani koşullandırdığı yemek, içmek, uyumak ve üremek gibi bireysel gereksinimler açısından, bencilik üzerine kurulu başka rekabet sorunları yaratır: İnsanlar birbirleriyle yiyecek içecek, cinsellik için paylaşım kavgası yapmaya başlar.

Elbette yeme, içme, uyuma dürtüleriyle birlikte, üreme de bu rekabet konusundaki dürtülerden biridir.

Kadın-erkek mücadelesinin temelinde, bu üreme dürtüsünün iki cins arasında karşılıklılığına ve eşitliğine rağmen, erkeklerin bencilliği ve kadına da yemek, içmek malzemesi gibi (meta olarak, mal gibi) egemen olmak arzusu yatmaktadır.

Bütün bu kavgaların, dövüşlerin sonunda hiç kuşkusuz sürülerin içinde en güçlü olan, hem kendi gereksinimlerini herkesten önce karşılar, hem de elde edilen kaynakları sürü içindeki dağıtım konusunda söz sahibi olur.

İşte bu kaba kuvvet, insanın, doğada olmayan devleti yaratmasının altında yatan ilk ve tek güçtür:

En güçlü olan sürüsünün lideri olur, aslan payını kendine ayırır, topılayıcılık, biriktirmenin, dağıtımın ve kadını metalaştırdığı anda cinselliğin de kuralları koyar.

Elbette, kendisine yakın olanları, sürünün öteki üyelerini kontrol etmesinde kendisine yardım edenleri kollar.

Bu arada sürüsünü başka sürülere ve başka canlılara karşı da korur.

Yiyecek ve içeceği artık o ve adamları toplar, biriktirir ve dağıtır...

Böylece topılayıcı dönemde devletin de temelleri atılır.

Sonuç olarak devlet, birey olan

insanın sürü haline gelmesinden sonra, insan sürülerinin doğada yaşayabilmek, kendilerini öteki insan ve canlı sürülerine ve ayrıca doğanın selgibi, fırtınagibi yok edici güçlerine karşı koruyabilmek için basıvrudaklan suni (yapay) bir örgütlenme biçiminin gelişmiş halidir.

(Bu yazımı okuyanlar arasında, 1980'lerde sendikalarla verdiğim seminerlere katılan işçi kardeşlerim de varsa, devletin ortaya çıkışında "Hindistan cevizi ve muz toplama, biriktirme ve dağıtma gücünü" iktidar örneği olarak verdiğimi anımsayacaklardır.)

Devletin, esas görevi, insanların güvenliğini sağlamak, toplamak, biriktirmek, üretmek ve paylaşmaktır.

Devlet üzerindeki ve içindeki kavgaya, paylaşımın fonksiyonundan kaynaklanır.

★★★

2) Devleti Ne Belirler?

Devletin niteliğini üretim yöntemleri (biçimleri) belirler:

En ilkel dönemde, insanların hiçbir araç ve gereç yokken, doğadaki yiyecek ve içecekleri toplama ve biriktirme yöntemleri, en ilkel örgütlenme biçimlerini de oluşturur.

Hiç kuşkusuz bu biçim, öteki insanlara göre, en uzun boylu, en çevik, en güçlü kuvvetli, en dayanıklı ve en akıllı olanları, liderlik seviyesine yani, "devlet kuruculuğu"nun ilkel hali olan, "sürü liderliği" makamına yükseltir.

Burada yiyecek ve içeceğin toplanıp biriktirilmesinde ve dağıtılmasındaki iktidarı kaynağı, (1) bireysel olarak fiziksel ve zihinsel güç ile toplananların biriktirilmesini ve dağıtımını sağlayan (2) mülkiyet kavramı, en çok öne çıkan faktörlerdir.

Bu dönemde sürü içindeki muhalefet, tek tek herkesten güçlü olan liderin tekli bireysel gücüne karşı, birden fazla kişinin birleşmesiyle ortaya çıkan grup gücünden oluşur.

Böylece bireysel liderlik modeline karşı, dayanışmacı, paylaşımçı dürtülerin gelişmesi ve ortaya çıkması da, onunla aynı anda meydana gelir.

Elbette bu etkileşim, liderin çevresinde de benzer bir dayanışmacı grubun oluşmasına yol açacağından, aileler, asiller, hanedanlar böyle oluşur.

Derken insan araç ve gereçleri icat eder.

Artık topılayıcılık üzerine avcılık da eklenmiştir.

Böylece zaten toplama ve biriktirme döneminde iktidar aracı olarak ortaya çıkmış olan mülkiyet kavramı, artık avlanma araç ve gereçlerine sahip olanlarla olmayanlar arasında tam anlamıyla sınıfsal diyebileceğimiz bir fark yaratır.

Toplama, avlama, biriktirme ve dağıtma yöntemleri yine sürüler arasında en güçlü olanı, sürüler içinde de en güçlü grubu ve lideri öne çıkarır...

Bu kez, fiziksel ve zihinsel güç-kuvvet ve yiyecek içecek mülkiyeti yani iktidar, araç-gereç sahipliğiyle de desteklenerek daha kalıcı ve daha kıyıcı hale gelmiştir.

Üstelik insan dışı canlıların avlanması için geliştirilen araç ve gereçler, insanları arasındaki kavgaya ve savaşlarda da kullanılmaya başlar.

Derken insan ekip biçmeyi, atı

ehlileştirmeyi öğrenir.

Üretim artık toplamaya, avlamaya ek olarak ekip-biçmeye ve hayvancılığa dönüşür ve insanlar göçebe kültürden yerleşik kültüre geçer.

Toprak değer kazanınca, toprak sahipliği, yani onu zapt etmek ve korumak önem kazanır. Artık toprağı elde etmek ve korumak için kaba kuvvet, sayısal büyüklük, araç-gereç üstünlüğü önem kazanır.

Ayrıca zapt edilen ve korunan toprağın işlenmesi, ürün elde edilmesi, topılayıcılık ve avcılık dönemlerinden çok daha farklı bir örgütlenme ve etkinlik de gerektirir.

İşte artık "devlet" kavramının ilke önem ve anlam kazanması, insanın göçebelikten yerleşik kültüre geçmesiyle yani tarımsal üretimin başlamasıyla belirginleşir.

Artık doğadan toplananlar ve avlananları biriktirmek ve silah sahibi olmak yetersizdir, toprak sahibi olmak gerekmektedir.

Bunun için de çok daha fazla yazıya insana, araç-gerece, bilgiye, örgütlenme gücüne gereksinime vardır.

Bu güçte sahip olan sürüler, (aileler, hanedanlar) liderlerinin önderliğinde toprakları

zapt eder ve buralarda yerleşirler.

Her sürünün lideri ve ailesi kendi toprağını sahibi sayılır. Daha önce o topraklarda yaşayanlar artık o toprağın işlenmesinde kullanılan köleler olmuşlardır.

Batı'da devlet, fethettikleri topraklardaki mülkiyetlerini koruyan bu küçük ailelerin birleşmesi ile ortaya çıkan krallıklar, imparatorluklar biçiminde gelişir.

Doğu'da devlet ise tek bir ailenin bütün öteki aileleri egemenliğine almasıyla, Sulatlık, padişahlık, şahlık biçiminde gelişir.

Derken yine teknoloji ve dolayısıyla üretim yöntemi (biçimi) değişir...

Buhar makinesi, elektrik icat edilir, sanayi devrimi başlar.

Dünün toprak, çiftlik sahipleri, tüccarları, endüstriyel üretimin sermaye ve fabrika sahipleri, dünün köle köylüleri, özgür fabrika ve maden işçileri olur.

Devlet de elbette sürülerin, aşiretlerin, ailelerin mülkiyetinden ve egemenliğinden kurtulur ve bu yeni üretim biçiminin öne çıkardığı mülkiyet sahiplerinin emrine girer.

Amma üretimin devam etmesi için özgür işçilerin de desteğine gereksinme vardır.

Bu nedenle onlara devlette biraz, ama sadece biraz söz hakkı tanınır.

Ne de olsa onların korunacak fazla malları mülkleri yoktur ki, onları korumak için devlete ortak olsunlar.

Amma işler pek de öyle yürümez:

Emekçiler de devletin yönetimine katılmak istemekte, çünkü katıldıkları üretimden kendilerine düşen pay hakkında söz sahibi olmayı arzulamaktadırlar.

Ayrıca teknolojiyi ileri olan devletler teknolojiyi geri olan devletleri, aynen eskiden güçlü sürülerin güçsüz sürüleri sömürmesi gibi, sömürmeye başlamışlardır.

Pek çok ülke bu emperyalizme karşı başkaldırmıştır.

Endüstri devrimi ve sömürgecilik önce ABD'nin Kurtuluş Savaşı'na, sonra Fransı Devrimi'ne, sonra krallıkların, imparatorlukların devrilmeye başlamasına, Birinci Dünya Savaşı'na, Sovyetler Birliği'nin kurulmasına, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı'na, Avrupa'da faşizmin yükselişine, İkinci Dünya Savaşı'na ve sonra da Soğuk Savaş'a yol açar.

Sovyetler Birliği dağıldıktan ve Soğuk Savaş bittikten sonra da dünya yeni bir üretim yöntemi aşamasına geçmiştir.

Önceleri küreselleşme adıyla tanımlanan ve sonra dünyayı bambaşka terör ve sömürü sorunlarıyla baş başa bıraktığı anlaşılan bu dönemde, insanlık tanım ve endüstri devrimlerinden sonra, bilişim devrimine ulaşmış görünmektedir.

Devletin biçimi ve niteliği de bu devrim bağlamında değişecek ve bu değişme, "devlet yıkımı" açısından da yeni bazı düşünceleri devreye sokacaktır.

Amma bu yeni açılımları irdelemeden önce gelecek yazıda, "devlet" ile "ideoloji" arasındaki ilişkilere bakmak gerekmektedir.

ALİ DENİZ USLU

Uygarlığın yan etkileri

Güncel bir baş belasıyım

Talepkar, tembel, ne istediğini bilmeyen, bir o kadar ahmak.

Çok konuşan kusmukla yıkanan bir yalancının ağzından yazıyorum.

Ashında ikametgahı olmayan bir münzevîyim.

Bazen gözetim altında tutulmalıyım gibi geliyor.

Başı eğilenin kıcının kalktığını görüyorum.

Mutsuzluk vebadan hızlı yayılıyor

Televizyonu buzdolabında saklıyorum.

Palavralar fısıldarsa gerçek susar.

İçimi yırtan çığlıklar geliyor kulağıma.

Bir avuç züppe tavşanlar gibi birbirini düzüyor.

Şehvet vahşeti kutsuyor.

Düpedüz deliriyoruz.

Herkesin eli başkasının cebinde.

Burjuvalar cennetlerine demir atmış,

Yoksullara taksitle inanç pazarlıyor.

Her şeyin değerinin altın satıldığı dev bir panayı burası.

Aforoz hakkı büyük sermaye,

Özenti ilahlar, inanç tacirleri, günah silciler...

Hepsi ama hepsi burada.

Sahnede can çekişen, kuliste yoğun bakımda.

Gelenek gereği ayakta alkışlanan rüyalar.

Hepsi yağlı urgandan palamara terfi eden intihar meraklıları...

Ringa balıkları vurmuş rıhtıma.

Dev bir Stalin portresi yüzüyor aralarında.

Homurdanarak konuşan balıkçıyı, böbürlenerek dinliyor teknesi.

Çene güçlü, ense geniş, ruhu gevşek...

Bense fildişi kadar tehlikeyeyim.

Cüretli bir teşebbüse gebeyim,

Tükürüğümün menzili silahlardan uzun.

Kara bir mürekkep damlası kağıdın ortasında,

Günde bir kaç cümle, bir kaç mısra,

Uygarlığın yan etkileri faydasından fazla.

Bahar Diyorum Git İşine!

AYDILGÖZE

"S en benim için çok değerlisin"

lafı, içi dolordurmayan kabak dolması gibi, sadece kaka tadı veriyor. Kimseye içini oyduрма!

Bu cümleleri yazdım duvar panoma bugün. Kafama bir türlü basmayan gerçekleri duvarlara basıp en azından "bir şey" yaptığımı hissetmek için belki de... Güvendiğim dağlara kar değil, adeta çiğ yağıyor bugünlerde. Altında kalmayayım diye kelimelere tutunuyorum. Ama cümlenin bile, kelimelerini sattığı bir dünyada asıl gerçek şu ki tutunamam.

Duyulmamak, önemsenmemek, dışlanmak, yok sayılmak günlük rutinin oldu artık. O yüzden bağırıyorum, bağırıyorum bunca insan... İncinenler, çoğu zaman duyulmak ve fark edilmek için saldırganlaşıyor, kendilerinin de bir incitene dönüşüğünü fark etmeden... Ondandır ki dünya hep bir beencilik, hep bir bağırma ve acıtma yarışının içinde. Haydi gel diyorum kendime. Yokluğumuzun farkında olmayanlar için var olma çabalamak yerine, verelim yokluğumuzu varlığını istemeyenlere. Bize sağır, hissi olan her ne varsa, ona cevap vermek, onunla konuşmak yerine yarıştan çıkmak belki de en iyisi...

Ama zor biliyorum. Çünkü her gün kalbimin onlarca yerinden çatır çatır kırılıyor. Bunca kırığın üstüne yatınca da sabah her yerim ağrıyor. Yine de kaybolup durduğumu yolları aval aval dolamamak, belki de o var olmayan tek doğru yolu bulmaktan iyidir. Çünkü bir kez bir yola hapsoldün mü, geri dönmek zordur. Oysa böyle kayıpken, bulunabilecek yolların sayısı sonsuzdur...

Ya da bu kendi kuyruğunu kovalayan bir yalandır. Gelip geçici hazların sağladığı tatminle yılgınlığa bulanıktır. Ama o da olmuyor değil mi? Bu sefer de bunu kendine yaptığın için korkunç bir vicdan azabı duyuyorsun yüreğinde, biliyorsun; vasata ayak uydurmak için, aynen benim gibi öldürüyorsun kendini. Ama yüreklerimin sığamıyor bir türlü şu daracık gerçekliğe. Suratımızda patlıyor dünya. Heves ve arzularımız, bazen keskin bir ilgisizlikle çarpışıyor, parçalanıp kırılıyor. O kırıklar, dönüp yine kalbimize saplanıyor. Bir yandan da düşlerimize, arzularımıza, benedimize sığmayarak taşıp fırlıyorlar. Sonra içimiz bomoş kalıyor. İşte birbirini takip eden bu doluluk ve bomoşluk halteri sayesinde sürekli kito alıp veren bedenler gibi ruhumuz da sarkıyor. Koşu bandındaymışız gibi; delicesine efor sarfedip aslında bir santim bile ilerleyemiyoruz. Ayaklarımızın altından zaman kayıyor ve biz duruyoruz aslında. Bahar ise asla durmuyor. Ne oluyorsa zaten hep bu baharın

başının altından çıkıyor.

Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır derken atalarımız sadece hava durumundan bahsetmiyordu belki de. Kalp durumuna da buna dahildi. Olasılıkları, yenilenme ihtimalinin bize göz kırıp, kitli kapılarımızı açtırdığı, sonra da erken açan çiçekler gibi kalbimizin ön yediyi çoktur. Üstelik Martin hemen ardından Nisan gelirkoşakosa, hayatın kocaman bir şaka olduğunu daha 1'inden itibaren hissettirerek ve bizimle dalgasını geçerek.

"Nisan en acımasız aydır," der T.S. Eliot Çorak Ülke şiirinde: Hem de o harika ılıkliği ve cezbeden çiçekleriyle... Çünkü bizim canımız da kıpır kıpır olur o geldiğinde. Dışarıdaki ile beraber içimizdeki doğa da canlanır.

Yaşama arzumuz alevlenir. Ama sinsi bir acı da çökeleniriver içimize çünkü bir şeyler yapmamız gerektiğini hissediriz. Mutlu olmak için, kendimizi değiştirmek için, bir anlam bulmak için harekete geçmek gereklidir. Çünkü olmak istediğimiz yerde değilizdir aslında. Ve Nisan, tatlı tatlı oyarak içimizi dank ettirir bunu kafamıza. O gelmeden önce, ne güzel de kişi uykusuna yatmışsındır. Histerimizi dondurarak kendimizi acıya karşı koruduğumuzu sanmışsındır. Nisanla beraber, histerimizin üzerimizdeki buz da erimeye başlar. Garip bir umut ve neşe ile çiçeklenirken ruhumuz. Diğer yandan korku gelip oturur göğsümüze. Buzdan kalkanımız eridikçe, korunmasız ve incinmeye hazır bir hale gelme ihtimalimiz, kaygı ile güç birliği yapar. Dışarıda bizi bekleyen kim bilir neler neler vardır? Oysa güvenli alanımızda bir nebze rahatızdır. Ta ki Nisan gelip aklımızı çelene kadar. İyi ki de çeler, ya da ne yazık ki çeler. Hangisi olduğu bize bağlıdır. Son cümleyi biz kurarız, Nisan değil.

"Pençelerine takılır mıyım Nisan'ın?" diye korkar bir yanımız. Diğer yanımızsa bilir,

pençeleri olan bizizdir aslında, onlarla kendi kendini parçalayan da... "Denize kanıp derine dalma, vurğun yersin" diye söylenen de... Hayata dalarken de hep bu nedenle yüzeyle kalımsızdır belki de, aman vurğun yemeyeyim diye. Ama derinlik sarhoşluğu diye boşuna dememişler. Derine inmek için aşk sarhoşluğu, deli cesareti lazım. Özenerek, emek vererek... Öyle zile basıp kaçmadan... Dipte paletsiz, tüpsüz, korkusuz çırtılçplak yüzeylemek lazım. Temizlikle deniz arasına, ruhumuzla hayat arasına hiçbir şey koymadan... Ama yapamıyoruz. Olamıyoruz.

"Bir saniye, bir saniye! Nedir bu yahu sürekli negatif negatif, yok yapamıyoruz, edemiyoruz! Haydi azıcık dışarı gel de bakalım beraber neler yapabiliriz" diye sesleniyor bahar bana: "Yağmurun yağması için nasıl ki bulutların toplanmasına ihtiyaç varsa, belki senin acı sandığın şeyler de mutluluğun hazırlık aşamasıdır! Ayrıca düşünsene, gece olmasa yıldızları görebilir miydin? Karanlık gerçekten karanlık mı, yoksa yıldızları görmek için sana arka fon görevi yapan bir yardımcı mı? Hem hiç yorulmasan, üzülmesen kalbin nasıl kas yapacak? Zorluklar, biraz ağırlık kaldırmak gibidir. Ruhumuz da öyle güçlenir. Hem belki de senin kötülük olarak gördüğün şey, aslında iyidir. İğne olurken canınızmı yanmasın inğneyi kötü kılmaması gibi. Ayrıca düşünsene mesela hiç ağrırmı olmasa, hasta olduğumuz nasıl anlayabiliriz ki? Ruhumuzun ağrıları da düşmanımız değil, bizim iyi niyetli habercilerimizdir aslında."

Baharı dinledikçe, mevsimdir konuşur geçer diyemiyorum. Tüm otumlu, pembe umutlarıyla aklımı çelmesini ve ona inanmayı çok istiyorum. Hatta hemen bir çiçeklenmeye, kıpırdanmaya, çocuk gibi çarpmaya başlıyorum kalbim. Çocuk gibi. Sonra tam o anda onu görüyorum, gülümseyen ölü üzüyle bana bakıyor. "16 yaşındaki çocuk, nişanısı

tarafından boğazi kesilecek öldürüldü" yazıyor haberde.

Çocuklarım donuyor.

Bahar diyorum, git işine...

Müzik tavsiyesi:

Bu yazıyı keman sanatçısı Utku Banış Andaç'ın son çalışmasını dinleyerek yazdım. Sanatçının, Şebnem Ferah'ın Sil Baştan şarkısını, Chopin Prelude'ı ile birleştirdiği çok özel bir keman cover'ı bu. Tüm digital platformlarda bulabilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

HERAKLES'İN MACERALARI-1

AMPHITRYON VE
ALKMENE

Hera'nın talebi üzerine Apollon Pythia kâhinine çocuğun isminin değişmesini bildirir ve Alkides'in ismi bu noktadan sonra Hera'dan türeyerek Herakles olur. Günümüzde Hercules ve Herkül olarak da bilinir.

Tiryns Kralı Alkalos ile Astydameia'nın Amphitryon adında bir oğlu vardı. Amphitryon Mykenal'da hüküm süren amcası Elektryon ile akrabası Pterelaos arasındaki savaşa müdahil olur. Pterelaos, amcası Elektryon'un sürülerini ve topraklarını istemekteydi. Bunun için topladığı Taphoslulardan oluşan bir ordu toplar ve amcası Elektryon'un topraklarına gelir; çıkan savaşta her iki haneden de yalnızca birer oğul hayatta kalır. Bunlardan birisi Pterelaoslardan Euere ve diğeri ise Elektryonlardan Kymnios. Taphoslular sürüleri alıp kaçarlardı, bunları Elis kralına emanet ederler. Amphitryon ise fidye vererek sürüleri Elis kralından geri alır ve bunları Mykenal'a getirir. Elektryon intikam yeminleri ederek karşı sefer düzenler ve yokluğu esnasında göz kutak olması için kızı Alkmene'yi Amphitryon'a emanet eder. Elektryon tam sefere çıkılacağı sırada sürüleri kolancaz ederken, sürüdeki ineklerden birisi kududur, Amphitryon da inegi durdurmak amacıyla bir sopayı kafasına doğru fırlatır. Sopa hayvanın boynuzlarına çarpar ve sekerek Elektryon'a isabet edip öldürür. Mykenal'ın bağlı olduğu Argos kralı ise bunu bahane ederek Amphitryon'un topraklarına göz diker. Bunu fark eden Amphitryon, Alkmene ile birlikte Thebai kentine kaçır.

Thebai kralı Amphitryon'u cinayetin günahından arındırır. Ettiği seferden dönülene kadar Alkmene'ye el sürmeme yemininden ötürü Amphitryon Alkmene ile evlenemez. Önündeki bu engeli aşmanın tek yolu Alkmene'nin kardeşlerinin intikamını almaktır. Bunu çözmek için Thebai kralından yardım talep eder. Thebai kralı da bu isteği geri çevirmedi, ancak bir şart koştu: Thebai'a musallat olmuş Teumessos tilkisi diye bilinen, hüzine kimsenin yetişemediği tilkiden ülkesini kurtarırsa seferde yardım edecekti. Amphitryon mecburen bu şartı kabul eder, Girit'ten Prokris'in taziyesini getirir, ava başlar. Her iki hayvan da birbirini öldürmez, koşturmaya sürüp giderken Tanrıların ve İnsanların Babası Zeus, olaya müdahil olarak her iki hayvanı da taşılaştırır. Ancak Amphitryon'a sunulan şart öyle ya da böyle giderilir. Sefer için hazırlıklar tamamlanır, yola çıkılır ve Taphos Adası yerie bir edilir, ancak bir tilsimden ötürü Pterelaos hayatta olduğu müddetçe şehre ele geçirilemez. Pterelaos ise ancak saçındaki tek altın tel kesilirse ölebilir. Pterelaos'un kızı Komaitho, Amphitryon'a aşkını belli etmek için babasının kafasındaki bu teli gizlice keser. Amphitryon bu aşka

hiç inanmaz ve Komaitho'yu öldürür, şehri yağmalar, intikam alır ve ganimetlerle birlikte döner.

O yokken zaten dikkatini o topraklara vermiş Tanrıların ve İnsanların Babası Zeus, Alkmene'yi gözler. Savaş neticelendiğinde Amphitryon kılıcına girerek, gerçek Amphitryon'un erişemediği şeye erişir ve Alkmene ile birlikte olur. Aynı gece gerçek Amphitryon da geri döner ve o da Alkmene ile birlikte olur. Alkmene hem Zeus'tan hem de Amphitryon'dan hamile kalır. Alkmene'nin irade dışı sadakatsizliğini kâhin kendisine bildirince Amphitryon onu cezalandırmaya yeltenir ama Zeus tarafından engellenir. Sonrasında ise Alkmene iki oğul

doğurur: Birisi Iphikles öteki ise tarihin en meşhur kahramanlarından olacak Alkides'tir. Amphitryon çocukların ikisini de ayırmaz kendi evladı gibi büyütür, ama hangisinin kendi öz oğlu olduğunu merak eder. On aylık iki bebeğin olduğu odaya büyükçe bir yılan bırakır. Iphikles korkup kenara sinerken, Herakles hayvanı boğazlar. Başka bir rivayete göre eşi Zeus'u kıskanan Hera bu yılanı çocuklara musallat eder, ama başarısız olunca çocuğun içindeki gücü görür. Bu yüzden Hera'nın talebi üzerine Apollon Pythia kâhinine çocuğun isminin değişmesini bildirir ve Alkides'in ismi bu noktadan sonra Hera'dan türeyerek Herakles olur. Günümüzde Hercules ve Herkül olarak da bilinir.

Bu köşede her ay bir yazıyoruz, bir hikâye için giriş paragrafı paylaşacak. Hikâyenin devamını ise sizin yazmanızı istiyoruz. En fazla 5000 vuruş olacak şekilde hikâyenizi gerisisende@bavuldergi.com adresine "Gerisi Sende" konu başlığıyla gönderin. Editörlerimiz ve yazarımız tarafından seçilen hikâyenizi Nisan sayımızda yayımlayalım. Bu ay giriş paragrafını **Nejat İşler** kaleme aldı. Gerisi Sende!

Adım Armut. Nişantaşı'nda bir barım var. Havalı ama küçük bir mahalle barı. Özellikle hafta sonları iğne atsan yere düşmüyor, sokağa taşıyor müşteriler. Hafta içi ise yakınlarda oturan ve patronlarını öldürmek isteyen beyaz yakalıları, iş çıkışı biraz rahatlamak için uğruyorlar. Güzel kazanıyorum. Arada gerçek mesteğim olan mimarlığı da yapıyorum. Hiç evlenmedim. Bir-iki tane üç seneyi geçmeyen fakat benim için asırlar kadar uzun süren ilişkim oldu. Gezmeyi çok severim. Bari iyi paraya devredebileceğim birini bulursam, o parayla uzun bir dünya turuna çıkacağım. Belki de dönmem, kim bilir? Yalnızlığa çok alıştım. Neredeyse yalnızlık benim gizli sevgilim oldu. Devamlı görüştüğüm fazla arkadaşım da yok. Barda hep aynı taburelere oturan müdavimler ve arada meyhaneye gittiğimiz fakülte arkadaşlarımız yetiyor bana. Ha, bir de çocukluğumuzu beraber geçirdiğimiz Hıyar var...

Hıyar'la ortaokulda tanıştık,

"Zaman geçiyor, ama sen saati bilmiyorsun..."
Georges Perec

"Geçmiş,
geçişirilmiş
kırgınlıklarla
doludur."

Nezihe Meriç

Yazan: Nejat İşler ve

Öyküyü tamamlayıp gerisisende@bavuldergi.com adresine gönderebilirsiniz. Seçilen öykü gelecek ay dergimizde yayımlanacaktır.

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Ümit Bektaş
- Edebiyat Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Akcan, Mustafa Kömür
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özбек
- Reklam ve İletişim: bavut reklam@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak İllustrasyon: Ahmet Karakaya
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıcaş
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bavuldergi.com
- www.bavuldukkani.com
- Adres: Gulbahar Mahallesi, Avni Dilligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Amb. Reklam Tarihli Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. Al Apt. No:5/902 Bahçeşehir-İstanbul (Vizyonpark 2 Plaza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

sizden
gelen

Kuğulu Park

BİRİZ AYDINÇ ÖZTÜZEMEN

Kaldırımın kenarındaki yıkılmış duvardan kalma taş yığının üstüne ayağını koymadan önce yere birkaç kez sertçe vurdu. Ayakbaskısında birikmiş karlardan kurtulduktan sonra ayak bileği kemiğine baskı yapan dili sağa sola doğru oynattı. Cebinden çıkarttığı kağıt mendilden bir parça kopartıp tahrış olmuş yere koyduktan sonra yürümeye başladı. Rahatlamıştı. Yağan karın altında döryol ağzından karşıya geçip karla kaplı yokuşu tırmanan arkadaşlarına yetismek için mezarlığın duvarlarına tutunarak adımlarını hızlandırdı. Yokuşun sonundaki alanda birikmiş kalabalığıniçinde arkadaşlarını görüp aralarına karıştı...

"Neden toplanmış bu soğukta insanlar?" diye sordu.

"Şu iki adamı görüyor musun?" dedi arkadaşları. Selim omzuyla onu hafif yana itirdi ve aynı yöne baktı. "Kavga mı ediyorlar?"

"Evet."

"Bu kadar ilginç olan ne?"

"Gel öne geçelim, anlarsın."

Manzara cidden enteresandı. Siyah yırtık kasketli adam kucağında bir ördek taşıyordu, kel olanın elinde siyah bir çöp poşeti vardı.

"Ver onu bana!" diyerek hamle yaptı kel adam. Kasketli adam ördeği başına basarak geri çekildi. "Vermem. Neden verecek miyim ki?"

"Ördek kavgası yapıyorlar. Biri diyor ördek benim, diğeri ilk ben buldum diyor."

Selim, "Allah Allah. Dur bakalım, eğlenelim biraz," dedi ve adamlara yaklaştı. "İyi günler beyler, anlatın bakalım derdinizi, bir çözüm bulalım."

Kel döndü, Selim'e baktı. "Sen de mi ortak olacaksınız ördeğime?"

"Yok canım, ne yapayım ben ördeği, şurada güzelim kuğular varken." Kalabalıktan kahaahalar yükseldi. "İyi, git işine beyim o zaman, karışma bize."

"Belki bir yardımım dokunur, milleti hasta edeceksiniz burda, anlatın, çözüm bulalım, daha yeni avukatlık belgemi aldım ben." Önderden bir kadın atıldı.

"İyi ki geldiniz avukat bey, bakın, ben en başından beri buradayım." Eliyle cılız çınarı işaret etti, "Şurada güzelim bekliyordum..." Arkalarından bir ses yükseldi: "Biraz daha sesli, duymuyoruz buradan." Kadın sesini yükseltti, "Şu kel adamı gördüm, göle eğildi, ördeği kaptı, tam torbasına atacaktı, şu şapkalı adam karşı taraftan koşarak geldi, ördeği elinden kaptı," dedi. Devam edecekti ki konuşmasına, kasketli adam ağlamaklı bir sesle, "Çünkü ilk ben gördüm öldüğünü, üç gündür mesai gibi onun ölmesini bekliyorum. Hastaydı, yürüyemiyordu. Bu adam hiç ortalıkta yoktu, şimdi birden sahiplenmeye çalışıyor."

"Ördek benim," dedi. Selim diğer adama baktı: "Evet savunmanı yap."

"Şimdi avukat bey, tamam, o üç gündür bekliyor olabilir ama kismet banaymış. İnanın aklımda yoktu. Hatta daha öncenasıl bunu düşünemedim diye bile hayıflanıyorum. Hep geçerim bu parktan, ördeklerle ilgili aklıma hain, pardon, yani, şey, kötü bir düşünce hiç gelmedi. Ama baktım sürükleniyor, o an bir şimşek çaktı, dedim oğlum Osman, bu ördek çoluk çocuk seni bir güzel doyurur. Böyle bir ziyafet ömründe görmemişsindir. Kaptım ördeği ama işte durum bu, ne olduğunu anlayamadan aldı elimden."

Kalabalıktan sesler yükseldi.

"İlk kim eline aldıysa onunundur."

"Hayır, bu adamcağız da üç gündür bekliyormuş."

Selim, olmayan cübbesinin yakasını kaldırdı, "Susun!" diye bağırdı. Herkes sustu. "Şimdi, düşünelim. Ördek ölü, eminiz değil mi?" İkiisi de kafasıyla onayladı. "Tamam, o zaman sorun yok." Yaşlıca bir adam gülererek "Mahkeme sonlanana kadar et mundar olacak," dedi. Herkes güldü. Selim, "Haklısın, en yakın kasabagidelim, ördeği ikiye bölsün, yarısını sen al, yarısını da sen," dedi. Kalabalıktan bir alkış koptu. "İşte adalet!" diye bağırdı biri, diğeri, "Adaletin kestiği ördek acımazmız," diye haykırdı. Alkış kıyamet gidiyordu. Herkes elinde pankart varmışçasına sloganlar atıyordu. Selim yine herkesi bir hamlesiylesusturdu. "Tamam," dedi kasketli; "Öyle yapalım," dedi diğeri de. Üçü alkışlar arasında yürürlerken uzun bir düdük sesi duyuldu. Bir polis yanaşıyordu

yanlarına. İnsanlar ona yol açarken "Ne oluyor burada? Miting mi yapıyorsunuz yoksa? Cadır da kuraydınız bari," diye bağırdı. Çıt çıkmıyordu. "Dilinizi mi yuttunuz? Konuşsanıza?" Polis ördeğe baktı, sırtarak "Ölmüş mü?" diye sordu. "Evet polis bey," dedi kel adam kekeleyerek, "Ölmüş de, biz de ne yapalım diye bakıyorduk." "Gömeceğiz," dedi diğeri, "Bakin torba, buna koyup şu ilerde ağaç altına gömecektik de, onu konuşuyorduk."

"Bayağı bir ahalı toplamış ördek, vallaha ben ölsem bunun yarısı zor gelir." Kahaahalar yükseldi.

"Salak mı yapıyoruz bana, pişirip yiyeceksiniz hayvanı de mi?" Çat hıznı kesmişti. Birer iğfer sıvıyordu insanlar.

"Yok polis bey..." derken avukata bakındı kasketli, Selim eğilmiş ayakbaskısının dili ile oynuyordu.

"Anladım ben onu. Ölü diri bir bir kayboluyor ördekler, kazlar. Utanmasanız kuğuları da yiyeceksiniz. Biktım ya! Geçirseleri de kurtulsaydık şu yolu burdan. Park yapmış devlet size, oturup dinlenin, nefes alın, okuyun, çiçek koklayın, müzik dinleyin, kar manzaralı resim yapın diye. Siz nı yapıyorsunuz? Ördek gözölünüz. Ver bakayım şu torbayı bana, sen de ördeği içine atıver, hah, şöyle." Caddede bekleyen arabaya doğru yürümeye başladı polis, torbayı sallaya sallaya.

"Devlet malı bu, kimseye yedirtmeyiz anladınız mı? Bir daha görmeyeyim sizi bu civarda, atarım içeri. Orda görürsünüz kazı, kuğuyu, ördeği."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu yazı geçen sayıda ERDAL GÜNEY'in yazdığı Gerisi Sende köşesine gönderilenler arasından seçilmiştir.

BAVUL

"İsterseniz kitaplıklarınıza kilit vurun;
ama zihnimin özgürlüğüne vurabileceğiniz
ne bir kilit var ne de sürgü,
ne de kapatabileceğiniz bir kapı."